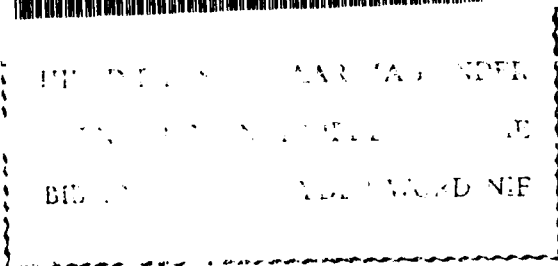

1984 123637 - 1

U.O.V.S. - BIBLIOTHEEK
198412363701220000019

DIE VERHOUDING VAN DIE ISRAEL-SPREUK
TOT DIE ANDER VOLKERESPREUKE IN DIE
BOEK AMOS 1 en 2.

Schalk Willem van Heerden

Hierdie studie word voorgelê om te voldoen aan die vereistes vir die graad
Magister Artium in die fakulteit Lettere en Wysbegeerte, departement Semi-
tiese Tale, aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat.

Junie 1984.

Studieleier: Prof. F. du T. Laubscher

Universiteit van Oranje-Vrystaat

LIBRARY

12-11-1984

T 224.806 HEE

BIBLIOTHEEK

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1: INLEIDING	1
1. Veldverkenning -----	1
2. Doelstelling en werkwyse -----	4
HOOFSTUK 2: PERIKOOPAFBAKENING	11
1. Die noodsaaklikheid van perikoopafbakening -----	11
2. Werkwyse -----	12
3. Die perikoopindeling van die boek Amos -----	17
3.1 Oorsig van menings -----	17
3.2 Indeling van die boek Amos -----	20
3.3 Amos 1:3-2:16 as perikoop -----	30
4. Slotgedagte -----	32
HOOFSTUK 3: TEKSKRITIEK	35
1. Inleiding -----	35
2. Variante lesings in manuskripte -----	36
3. Voorstelle tot tekswysiging -----	38
4. Bespreking van enkele probleemtekste -----	42
HOOFSTUK 4: SINCHRONIESE ANALISE	49
1. Werkwyse -----	49
2. Analise -----	52
2.1 Teks met verbindings -----	52
2.2 Bespreking van verbindings -----	53
2.3 Die onderlinge verhouding tussen stige-groepe A tot H -----	67
2.4 Afleidinge -----	68
HOOFSTUK 5: GATTUNGSKRITIEK	72
1. Inleiding -----	72
1.1 Historiese oorsig -----	72
1.2 Wat 'n Gattung is -----	77
1.3 Riglyne vir en metode van 'n Gattungskritiese ondersoek -----	77

2.	Gattungen by Amos 1:3-2:16 -----	78
2.1	Oorsig van menings -----	78
2.2	Gattungskritiese ondersoek -----	80
2.2.1	Struktuurvergelyking -----	80
2.2.2	Benaming van Gattung -----	84
2.2.3	Sitz im Leben en intensie -----	85
2.3	Gevolgtrekking -----	88
HOOFSTUK 6: TRADISIEKRITIEK EN HISTORIESE PERSPEKTIEWE		93
1.	Riglyne vir en metode van n tradisiekritiese ondersoek -----	93
2.	Tydshistoriese agtergrond -----	95
3.	Tradisies in Amos 1:3-2:16 -----	98
4.	Gevolgtrekking -----	102
HOOFSTUK 7: REDAKSIEKRITIEK		105
1.	Waarde en metode van redaksiekritiek -----	105
2.	Oorsig van meninge -----	107
3.	Redaksiekritiek van Amos 1:3-2:16 -----	109
4.	Gevolgtrekking -----	115
HOOFSTUK 8: RESULTATE EN GEVOLGTREKKINGE		120
BYLAAG -----		124
BRONNELYS -----		127

HOOFSTUK I

INLEIDING

INLEIDING

1. Veldverkenning

In hierdie studie betree ons die terrein van teksuitleg in die algemeen, maar meer spesifiek die kwessies rondom die uitleg van Amos 1:3 - 2:16; 'n gedeelte uit die Hebreeuse literatuur van die Ou Testament waaroor vele gesprekke reeds gevoer is. Mays stel dit in geen onduidelike taal nie: "He has had more than his proportionate share of scholarly attention and Amos-studies are already on the way to becoming a small library on their own."⁽¹⁾

Die metodiek van teksuitleg beleef 'n tyd waarvan Prinsloo terselfdertyd kan sê: "Soveel hoofde, soveel sinne",⁽²⁾ of "Daar is op die oomblik - nie net in Suid-Afrika nie, maar ook oorsee - 'n redelike Babelse verwarring wat metodologie en terminologie betref"⁽³⁾ en "Daar moet die nodige akademiese beskeidenheid aan die dag gelê word omdat daar 'n eksperimentele tyd beleef word."⁽⁴⁾ Die wêreld van vandag bied baie nuwe insigte vir die wetenskaplike eksegeet. Dit vra dat hy homself voortdurend moet heroriënteer wat betref sy uitgangspunte. Gevolglik heers daar onsekerheid, beleef ons 'n eksperimentele tyd en het ons te doen met 'n verskeidenheid van benaderingswyses.

'n Sinopsis wat Prinsloo gee rakende die verskeidenheid van benaderingswyses wat tans gevolg word, lewer die volgende op:⁽⁵⁾ Oor die vraag of die beginsels van die literatuurwetenskap vir teksuitleg aangewend kan word, is daar geen eenstemmigheid nie. Wolfgang Richter⁽⁶⁾ (München) is die pionier van 'n spesifieke literatuurwetenskaplike benadering. Wanke en Hoffmann⁽⁷⁾ (Erlangen) wil 'n soort middeleg tussen die tradisionele historiese kritiek en Richter se metode inneem. Scharbert⁽⁸⁾ (Richter se kollega in München) werk streng histories-krities en gee baie aandag aan die bronnehipotese. Sy belangstelling is histories van aard en die Teologie van die Ou Testament kan alleen sinvol aangebied word in die vorm van 'n geskiedenis van die Gotteserfahrung van Israel.

Wat die verhouding tussen die sinchroniese en die diachroniese aspekte betref leef die gedagte tog sterk dat daar nie 'n gedwonge of kunsmatige skeiding tussen hierdie aspekte gemaak moet word nie. Taalstra⁽⁹⁾ (Amsterdam) beklemtoon wel dat die sintaktiese analise van 'n teks voorop moet staan. Hy het kritiek teen die Franse strukturalisme wat van inhoudskriteria gebruik maak om patroonmatigheid te vind. Die sintaktiese moet die raamwerk vorm waarbinne die inhouds-

momente funksioneer. Van Uchelen ⁽¹⁰⁾ (Amsterdam) werk ook sinchronies. Sy Psalmkommentaar illustreer hoe hy by wyse van uitwendige stilistiese kriteria die struktuur van die teks bepaal waarbinne die teks verstaan moet word. Wanneer diachroniese aspekte voorop sou staan, vorm dit n subjektiewe raamwerk. Jorg Jeremias ⁽¹¹⁾ (München) meen dat die sin=chroniese en diachroniese aspekte nie streng geskei moet word nie, omdat n voortdurende wisselwerking tussen hulle bestaan. Westermann ⁽¹²⁾ (Heidelberg) noem dat sommige tekste n diachroniese vervlegtheid het wat dit ontoelaatbaar maak dat die sinchroniese altyd voorop staan as raamwerk waarbinne die teksinhoud verstaan moet word. Van der Woude ⁽¹³⁾ (Groningen) sê ons moet waak daarteen om so n primaat aan die sinchroniese aspek toe te ken dat dit ontaard in n subjektiewe strukturalisme waarin dit gaan om die patrone van strukture.

Hierdie breë spektrum van benaderingswyses bevestig dat die metodiek van teksuitleg vandag in die kookpot is.

Die heersende situasie ten opsigte van teksuitleg en veral die uitleg van die Ou-Testamentiese literatuur het nie uit die lug geval nie, maar is deel van n pad en in n sekere sin die nalatenskap van eeue se worsteling met tekste.

Voor en tydens die Reformasie ⁽¹⁴⁾ was daar nog geen behoefte aan n streng wetenskaplike of historiese studie van die Ou Testament nie. Met die koms van die Aufklärung ⁽¹⁵⁾ is die mensdom bewus gemaak van historiese periodes en -verbande. Vir die studie van die Bybel was dit n heel nuwe begrip. Bybelverklaarders moes noodwendig hulle aandag begin vestig op die spesifiek historiese karakter van die gebeure wat in die Bybel opgeteken is. Westermann skryf van die impak wat dit gehad het op die studie van die Ou Testament: "Two conclusions result from this fact. We cannot turn back from this disclosure of deep dimensions of history. We cannot turn back from the knowledge that the words and stories from Genesis to Malachi are not on a plane, as it were, but part of a path - language, the forms of community, in a certain sense the thinking and the thought-forms, and the relation of Israel to the world around it." ⁽¹⁶⁾

Die daaropvolgende godsdienshistoriese benadering ⁽¹⁷⁾ het groot implikasies gehad. Die Christelike godsdiens het langs al die ander godsdienste op die ver=

hoog verskyn as 'n historiese verskynsel wat ook 'n kom en 'n gaan het. Dit het nie 'n ewigheid geduur voordat stemme van protes opgegaan het nie. Persone soos Rudolf Kittel⁽¹⁸⁾ het begin vra of die God van die Christelike sektor van die godsdiens dié God is wat van dag tot dag beskerming bied en vertroos. Die pendulum het begin terugswaai en die sogenaamde Ou-Testamentiese teologie⁽¹⁹⁾ het op die voorgrond getree. Vir 'n lang tyd het die historiese en die sogenaamde "teologie" langs mekaar bestaan, sonder dat die posisie duidelik afgebaken is.

Die belewenis van die geskiedenis bly egter nie konstant nie. In al hoe groter mate het die moderne twintigste eeuse mens vertrouwd geraak met 'n Marxistiese-evolusionistiese geskiedenisbeskouing.⁽²⁰⁾ Hiervolgens verskuif die klem van die verlede na die waarde wat die geskiedenis het vir die hede en die toekoms. Die tendens het posgevat dat die geskiedenis in die tradisionele sin van die woord moet terugstaan as gevolg van die groter belangstelling in natuurwette en die toepassing daarvan in die tegnologie wat werk met onpersoonlike formules.

Ook die formalisering en eksak-wetenskaplike beskrywing van die taal as fenomeen het die afgelope paar dekades besondere aandag geniet, veral in die Transformasioneel-generatiewe Grammatika (TGG) waarvan Noam Chomsky die baanbreker is. Van hom en sy metode word gesê: "Chomsky se analise van die logiese uitgangspunte van grammatikagegewens lei daartoe dat daar aan taalgewens 'n karakteristieke struktuur toegewys word wat deur 'n formele grammatikateorie weergegee kan word. Volgens Chomsky moet die taalwetenskap hom ook daarmee besig hou om matematies geformuleerde grammatikamodelle te ontwikkel waarvolgens sy begrippe gedefinieer word, en waarvolgens sy resultate op 'n geformaliseerde manier - wat ook gepaard gaan met maklike kontroleerbaarheid - weergegee word."⁽²¹⁾

Van die insigte en begrippemateriaal van die sogenaamde nuwere taalkunde is hier te lande vrugbaar gemaak vir die uitleg van Bybeltekste, veral in die metodes wat beskryf word as struktureel, diskoersanalities, of teksimmanent.⁽²²⁾

Hierdie kursoriese oorsig bevestig dat die gesprek rondom die metodiek van teksuitleg geensins uitgeput is nie. Tussen die uiterstes van dogmatisering en verhistorisering; die uiterstes van atomisering as gevolg van formalisering en 'n gebrek aan sistematiek, moet 'n weg gevind word wat wetenskaplik verantwoordbaar is.

Binne hierdie terrein word die aandag gefokus op Amos 1:3 - 2:16. By die interpretasie van hierdie teksgedeelte verloop die gedagtes gewoonlik in een van drie rigtings, soos Barton sê: "Why does the book of Amos begin with a series of oracles against Israel's neighbours, and only then turn to denounce the prophet's own people? Is it a remnant of an older way of prophecy, the way of Balaam and of the four hundred prophets of Ahab, reinforcing a narrow nationalism with a word of power; is it the expression of a radically new insight, the discovery, made for the first time in the eighth century, that not just Israel but all nations, whatever their prestige and vaunted might, stood under the judgement of Yahweh; or is it a literary device, designed to throw the urbane and comfortable sins of Israel into high relief by seeing them against the background of the apparently grosser outrages perpetrated by barbarian nations, whom the prophet's complacent hearers would be only too ready to condemn, not noticing until too late that in condemning them they were condemning themselves."

Dit is opmerklik dat elkeen van hierdie interpretasiemoontlikhede op een of ander wyse in verband staan met die verhouding tussen die Israel-spreuk en die sewe ander spreuke in Amos 1:3 - 2:16. Aan hierdie verhouding sal in hierdie studie aandag gegee word, om te bepaal binne watter parameters daar bewees sal moet word wanneer hierdie teksgedeelte geïnterpreteer word.

2. Doelstelling en werkwyse

Aangesien n byna onoorskoulike aantal aspekte ter sake is by die interpretasie van n gegewe teks, word afgrensing en doelomskrywing nodig geag met die oog op hierdie studie. Daar sal primêr bepaal word wat die verhouding is tussen die Israel-spreuk (Amos 2:6-16) en die sewe ander spreuke (Amos 1:3 - 2:5). Daaruit voortvloeiend sal gepoog word om te bepaal watter implikasies hierdie verhouding het vir die interpretasie van Amos 1:3 - 2:16 as perikoop. Daar sal slegs gesoek word na moontlike parameters waarbinne die proses van interpretasie van hierdie perikoop behoort te verloop, sonder dat die proses van interpretasie voluit deurgevoer sal word. Nog n nuwe-doelwit sal wees om die metode wat in hierdie studie toegepas is, te evalueer en sodoende deel te neem aan die heersende gesprek rondom die metodiek en teksuitleg.

Wat die werkwyse van hierdie studie betref sal aangesluit word by wat Loader tereg opgemerk het: "Ons moet erns maak met verskeie metodiese fasette ... in prinsipe moet die eksegeet al die fasette (al die middele tot sy beskikking!) ter sprake bring en kyk wat hulle oplewer." (24) Hierdie uitspraak maak hy onder die opskrif: "Pluralisme van Metodes." (25) Hierdie benadering stem in die algemeen ooreen met Prinsloo se benadering, wat hy self 'n komplementêre metode noem. Hy verduidelik dit sò: "Dit wil dus nie 'n eensydige aanpak wees nie, maar beoog om aan die verskillende eksegetiese fasette op gebalanseerde en verantwoordbare manier aandag te gee."

Vanuit nie-teologiese kring is taalwetenskaplike studie gedoen met resultate wat aanvullend by dié van Loader en Prinsloo vermeld kan word. Weideman sê byvoorbeeld: "To the extent, however, that linguistic theory has limited itself to a consideration of only formal concepts of linguistic units, restricting itself to ... the 'worldless text', the investigation of text as linguistic unit has been discredited or simply neglected as object of study." (27) Hy waarsku dus ook teen 'n verskraalde wyse van omgang met 'n teksgedeelte. Kohesie bied slegs 'n deskriptiewe basis vir die interpretasie van 'n teks en nie interpretasie per se nie. (28) Dit is waarom Weideman ook sê: "... the general concept of cohesion does not capture all these typical, sometimes very specific, features of coherence, bracketing, and so forth. It is to make up for this deficiency that the concepts of coherence, register, genre, situation type and the like are introduced." (29) Die begrip register word dan gesien as "the necessary mediating concept between a text and its sociosemiotic environment." (30) Dit het te doen met die verband tussen die teks en die tipiese sosiale konteks of situasie tipe. (31) Hierdie begrippe toon gewis raakvlakke met die begrippe Sitz im Leben en Tradisies wat in teologiese kringe reeds ingeburgerde terme is.

Levinson skryf veral twee funksies toe aan wat hy types of activity of social episodes noem. "On the one hand they constrain what will count as an allowable contribution to each activity, and on the other hand they help to determine how what one says will be 'taken' - that is, what kinds of inferences will be made from what is said." (32) Levinson betoog ten gunste van Wittgenstein se mening dat daar geen gedwonge skeiding mag bestaan tussen speech acts en speech events (33) nie.

In aansluiting hierby verduidelik Widdowson wat die funksies van kohesie en koherensie is: "In the production of a sentence we express a proposition of some sort and in the expressing of a proposition we perform an illocutionary act of some sort ... But these do not occur in isolation: they combine to form discourse ... Whereas cohesion, then, has to do with the way propositions are linked together by a variety of structural operations to form texts, coherence has to do with the illocutionary function of these propositions, with how they are used to create different kinds of discourse: reports, descriptions, explanations, and so on. The reader realizes coherence by recognizing that the propositions in the form and in the order in which they appear can be associated with illocutionary values which he accepts as appropriate." (34) Widdowson se uiteensetting van die illocutionary function of propositions plaas ons op 'n terrein wat weer nou skakel met die sogenaamde Gattungskritiese ondersoek van 'n teks, soos bekend in teologies-eksegetiese kringe.

Loader vestig die aandag op 'n saak wat vir die motivering van die werkwyse, wat in hierdie studie gevolg sal word, van belang is. Hy noem dat daar drie tipes vrae aan 'n teks gevra kan word, naamlik referensiële vrae, intensionele vrae en immanente vrae. (35) Referensiële vrae is geïnteresseerd in die sake waarna die teks verwys, byvoorbeeld historiese persone en hulle dade. Dit gaan nie om die boodskap van die teks nie. Intensionele vrae wil deurdring na die bedoeling van die skrywer. Dit het te doen met die interpretasie van die teks. Immanente vrae, ook genoem die estetiese, of poëtiese, of intratekstuele vrae, is geïnteresseerd in sake wat uit die teks self afleibaar is sonder dat die verwys na enigiets buite die teks.

Die keuse van metode of metodiese aspekte sal afhang van die tipe vraag wat aan 'n betrokke teks gestel word. Dit is ooglopend dat 'n benadering wat op 'n historiese lees geskoei is die beste resultate sal lewer in die geval van referensiële vrae. Eweneens sal 'n teksimmanente benadering die mees geskikte wees in dien intratekstuele, poëtiese, of estetiese vrae gevra word. Wanneer dit kom by intensionele vrae, sal 'n meer komprehensiewe benadering nodig wees, indien ons reg wil laat geskied aan die pas bespreekte insigte wat Loader, Prinsloo, Weideman, Levinson, Halliday, Widdowson en andere bied.

Die spesifieke vraag wat as vraagstelling vir hierdie studie geformuleer is, is 'n intensionele vraag. Daar word gesoek na grondpeilers of parameters wat die rigting moet aandui waarin die interpretasie van Amos 1:3 - 2:16 behoort te verloop. Om hierdie rede word 'n komprehensiewe benadering verkies.

Loader onderskei sewe metodiese aspekte, (36) naamlik:

- * Afgrensing van die perikoop;
- * Tekskritiek;
- * Struktuurbepaling;
- * Gattungsondersoek;
- * Inhoud;
- * Tradisie-ondersoek en historiese perspektiewe;
- * Redaksionele ondersoek.

Prinsloo se werkwyse (37) verloop by benadering volgens dieselfde stappe:

- * Voorarbeid;
- * Afbakening van die perikoop;
- * Tekskritiese arbeid;
- * Vormanalise;
- * Gattungskritiek;
- * Tradisiekritiek;
- * Oorlewingskritiek en Redaksiekritiek;
- * Sintese;
- * Hermeneutiese arbeid.

Die metodefasette wat in hierdie studie ingespan sal word, is die volgende:

- * Perikoopaafbakening;
- * Tekskritiek;
- * Sinchroniese analise;
- * Gattungskritiek;
- * Tradisiekritiek en historiese perspektiewe;
- * Redaksiekritiek;
- * Gevolgtrekkings.

Daar word nie (soos deur Loader) onderskei tussen struktuurbepaling en inhoud as afsonderlike metodiese fasette nie. Beide aspekte kom in samehang met mekaar ter sprake by die sinchroniese analise. Prinsloo se laaste stap, naamlik

die hermeneutiese arbeid, val buite die skopus van hierdie studie, wat hom beperk tot die bepaling van slegs die parameters waarbinne die hermeneutiese arbeid as 'n verdere stap gedoen sou kon word.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 1

1. Mays, James L., Words about the Words of Amos, Interpretation 13 (1959), p.259.
2. Prinsloo, W.S., Die Metodiek van Eksegese: 'n Diskussie, NGIT 20/3 (Junie 1979), p.209.
3. Prinsloo, W.S., Die Metodiek van Eksegese, p.1.
4. Prinsloo, W.S., Diskussie, p.210.
5. Vgl. Prinsloo, op.cit., pp.201-210.
6. Prinsloo, op.cit., p.206.
7. Prinsloo, op.cit., p.208.
8. Prinsloo, op.cit., p.207.
9. Prinsloo, op.cit., p.205.
10. Prinsloo, op.cit., p.203.
11. Prinsloo, op.cit., p.207.
12. Prinsloo, op.cit., p.208.
13. Prinsloo, op.cit., p.206.
14. Westermann, Claus, The Interpretation of the Old Testament, p.40.
15. Westermann, op.cit., p.42.
16. Westermann, op.cit., p.41.
17. Westermann, op.cit., p.43.
18. Kittel, Rudolph, Die Zukunft der alttestamentlichen Wissenschaft, ZAW 39 (1921), p.84 e.v.
19. Westermann, op.cit., p.43.
20. Wolff, Hans Walter, The Understanding of History in the Old Testament Prophets, p.336.
21. Van Rensburg, M.C.J., e.a.; TGG: 'n Eerste Oorsig, p.5.
22. Prof. J.P. Louw wat hoofsaaklik met Nuwe Testamentiese Grieks werk, het hier te lande 'n groot aantal bestudeerders van Bybeltekste gestimuleer om van hierdie benadering kennis te neem. Wat die Ou Testament betref, geld James Barr en Wolfgang Richter as baanbrekers vir die kennisname van die konsekwensies van die nuwere linguistiek vir die eksegese van Ou Testamentiese literatuur.
23. Barton, John, Amos's Oracles against the Nations, p.1.
24. Loader, J.A., Gedagtes oor gekontroleerde eksegese, Hervormde Teologiese Studies 34 (1978), p.5.
25. Loader, op.cit., p.3.

26. Prinsloo, Metodiek, p.6.
27. Weideman, A.J., General and Typical Concepts of Textual Continuity, p.70.
28. Vgl. Weideman, op.cit., p.80.
29. Ibid.
30. Halliday, M.A.K., Language as Social Semiotic, p.145.
31. Vgl. Halliday, op.cit., pp.110, 122; Halliday M.A.K. en Hasan, R., Cohesion in English, pp.21,305.
32. Levinson, St hen C., Activity Types and Language, Linguistics 17/5,6 (1979), p. 393.
33. Levinson, op.cit., p.394.
34. Widdowson, H.G., Teaching Language as Communication, pp.51-52.
35. Loader, J.A. Unisa-studiegids BSA 302-3, p.78-79.
36. Loader, J.A., Gekontroleerde eksegeese, pp.6-11.
37. Prinsloo, Metodiek, pp.7-24.

HOOFSTUK 2

PERIKOOPAFBAKENING

1. Die noodsaaklikheid van perikoopafbakening

Die afbakening van perikope is 'n noodsaaklikheid wanneer ons 'n ontledende studie wil maak van 'n boek wat die omvang van die boek Amos het. Vir hierdie studie is daar enkele redes waarom perikoopafbakening noodsaaklik is:

1.1 Die omvang van hierdie studie vereis dit

Die boek Amos beslaan nege hoofstukke in die Bybel. Om nege hoofstukke in enige diepte te ontleed, is te omvangryk vir 'n enkele studie. Daarbenewens bestaan daar 'n ryk skat aan literatuur oor die boek Amos, sodanig dat Schoville kan sê: "That the Book of Amos continues to attract the interest and to motivate the thinking of contemporary scholarship is evident in the number of articles and studies which have appeared in print recently ..." (1) Dit bring mee dat 'n enkele studie nie die hele boek Amos onder die loep kan neem nie.

1.2 Dit is nodig om met 'n sinvolle eenheid te werk

Dit is voor die hand liggend dat van 'n wetenskaplike eksegetiese studie afgerondeheid vereis word, wat slegs moontlik is as 'n sinvolle eenheid as studieveld gekies word. Wanneer 'n gedeelte kleiner as die sinvolle eenheid bestudeer word, word die gevaar van onvolledigheid en gebrekkige perspektief des te groter. Wanneer die studieveld weer te wyd strek, is die gevaar van oppervlakkigheid daar. 'n Sinvolle studie-eenheid word dus bepaal deur beide die omvang van die studie en die strukturele opbou en samehang van die teks wat bestudeer word. Dit is opvallend dat byna geen werke wat handel oor die metodiek van die eksegetiese melding maak van perikoopafbakening nie. Nog minder word die vereistes of hulpmiddele ten opsigte van die metodiek van perikoopafbakening bespreek.

1.3 Die indeling in perikope vergemaklik die verstaan en onthou van 'n teks as geheel

Die praktyk leer ons dat strukturering en onderverdeling baie handig te pas kom wanneer 'n stuk werk in sy geheel reg verstaan en onthou moet word. Die blote feit dat byna elke boek, wetenskap of fiksie, 'n inhoudsopgawe besit, bevestig hierdie waarheid. Tydbesparing, maklike verwysing en 'n beter geheelbegrip is die winsmomente van onderverdeling.

C.J. den Heyer noem dat die begrensdeheid van die menslike verstand sodanige onderverdeling noodsaaklik maak: "Enerzijds moet het kunstwerk als geheel geanalyseer worden wil het werkelijk tot zijn recht komen en wil de lezer op het spoor komen van de dieptestructuren, maar anderzijds maakt de begrensdeheid van het menselijk verstand het noodzakelijk deze analyse in verschillende fasen te laten geschieden. Het literaire werk moet daartoe ingedeeld worden in perikopen en deze weer in kleinere analyse - eenheden." (2)

2. Werkwyse

2.1 Die voorlopige aard van perikoopaafbakening

'n Wetenskaplike studie werk vooruitgrypend en terugskouend ter wille van kruiskontrolle en voortdurende evaluering. Hierdie beginsel geld ook ten opsigte van die verskillende stappe of metodes van die eksegeese.

"Damit ist nicht gemeint, dass der Vollzug exegetischer Arbeit von einer entsprechenden Aufteilung bestimmt sein sollte; vielmehr ist hier das Ineinandergreifen, die wechselseitige Ergänzung und Korrektur der methodischen Schritte unerlässlich ..." (3) So skryf Barth en Steck wanneer hulle die belang van die interafhanklikheid van die eksegetiese stappe beklemtoon.

Wanneer ons teksontleiding begin met die perikoopaafbakening, sal hierdie perikoopaafbakening se resultate dus voortdurend gekontroleer moet word wanneer die daaropvolgende stappe aan die beurt kom. Die resultate van elke stap bly voorlopig van aard, totdat die finale sintese bereik word.

2.2 Hoe kan ons 'n perikoop identifiseer?

W. Vosloo sit die kenmerke van 'n perikoop soos volg uiteen: (4)

" (i) Afgerondheid van gedagtegang -

Begin met 'n nuwe gedagte, tema, handeling, selfs karakters en plek. Sluit wanneer gedagte tot einde gekom het en 'n nuwe inleiding volg.

(ii) 'n Deurlopende eenheid -

Geskep deur 'n net van sintaktiese en semantiese drade oor die hele gedeelte deur middel van voornaamwoorde, bywoorde van plek en tyd, ens.

(iii) 'n Verhaal het dikwels 'n tipiese opbou -

Dit beskryf 'n statiese situasie aan die begin met 'n verrassende wending later, wat weer tot 'n statiese situasie terugvoer. Dit bestaan uit twee stadia: Die eerste deel vertel hoe dit gebeur het dat die spanningsituasie ontwikkel het. Die tweede deel beskryf die beslissende gebeurtenis(se) wat die spanning beëindig.

(iv) Elke perikoop beskryf net 'n enkele hoofgedagte of hoofgebeurtenis. Daar is wel newegedagtes en sekondêre gebeurtenisse, maar almal is afhanklik van die hoofgedagte."

Die Amerikaanse diskoersanalise is deur Eugene A. Nida vrugbaar gemaak ten opsigte van Bybelvertaling en deur J.P. Louw ten opsigte van die analise van Nuwe Testamentiese tekste. Nida en Taber gee riglyne ten opsigte van die eienskappe van 'n diskoerseenhed wat tot hulp kan wees by perikoop-identifisering: "We have already seen that the universals of discourse are:

- * the marking of the beginning and end of the discourse
- * the marking of major internal transitions
- * the marking of temporal relations between events
- * the marking of spatial relations between events and objects
- * the marking of logical relations between events
- * the identification of participants
- * highlighting, focus, emphasis, etc.
- * author involvement. (5)

Onder die aanduiding van die begin en einde van 'n perikoop verstaan ons inleidingsfrases soos "there was once a man", (6) om een van Nida en Taber se voorbeelde te gebruik. In die profetiese literatuur van die Ou Testament is 'n uitdrukking soos $\text{יהוה אשר היה אלהים}$ 'n tipiese inleidingsformule. (7)

Slotformules is dikwels minder opsigtelik. Nida en Taber noem die volgende voorbeelde: "Now we know, and now we can all wait. And a kiss wiped away her tears. But, as I have said, it all happened so very long ago that hardly anyone remembers about it any more." (8) In die profetiese literatuur (9) word die uitdrukkings אַמֶּךְ יְהוָה en אֵלֵי יְהוָה dikwels as slot= formule gebruik. ʔ Ander duidelike voorbeeld is die uitdrukking "En hulle sal weet dat ek die Here is" wat meermale as slotformule in die boek Esegïel (10) voorkom.

Nida en Taber het vervolgens genoem dat belangrike innerlike oorgange ʔ maat= staf kan wees by die onderverdeling van ʔ teks. Die voorbeelde wat genoem word, is frases soos:

" On the other hand, however ...
Then all of a sudden ...
In contrast with all this ..."

en minder opvallende oorgangsaanduidinge soos:

" When finally all the people had left ...
When he woke up the next morning ...
Now everything was changed ..." (11)

Ook temporele verband moet by perikoopafbakening aandag kry. Temporele verband kan op verskillende wyses aangedui word, bv. deur bywoorde van tyd (nadat, tevore, ens.); temporele frases (En in die twaalfde jaar van ons ballingskap); verandering van tyd (perfektum slaan oor na imperfektum); en opeenvolging van gebeure, met dien verstande dat die linguistiese orde ook die historiese orde is.

Ruimte-verband is ewe-eens belangrik by perikoopafbakening. Hieronder verstaan Nida en Taber:

- " * special particles, e.g. prepositions such as 'in, on, at, by, around, through, with, over, under'
- * expressions of distance ...
- * event words of motion ..." (12)

ʔ Goeie voorbeeld waar plekaanduidende voorsetsels ʔ nuwe gedeelte inlei, vind ons in Amos 6:1: "Wee die gerustes in Sion en die sorgelose op die berg van Samaria" Dit geld in samehang met .

Eiename met geografiese aanduiding, behoort ook hier tuisgebring te word. Die profetiese literatuur bevat talle voorbeelde waar sulke name by die aanvang van 'n nuwe teksonderdeel voorkom, bv. die oordeelspreuke van Amos 1 en 2. Let ook op die aanvang van sommige profetiese boekë, veral:

Obadja: "Die gesig van Obadja. So sê die Here Here aangaande Edom"

Nahum: "Godspraak oor Nineveh"

Aanduidings van logiese verbandlegging kan ook nuttig wees by die identifisering van perikope. Nida en Taber noem as voorbeeld onder andere leksikale eenhede soos "he argued that ..." ⁽¹³⁾ Woorde soos "daarom", (755) kom dikwels voor by die afsluiting van 'n rede. As voorbeeld dien weereens die volkerespreuke van Amos 1 en 2.

Die aanduiding van die handelende persoon is 'n belangrike maatstaf by perikoopafbakening. Soms tree bepaalde persone op die voorgrond of op die agtergrond. Soms word 'n bepaalde persoon argumentshalwe in die derde persoon gemeld en daarna in die eerste persoon. Al sulke oorgange of veranderinge ten opsigte van die handelende persoon moet oorweeg word by perikoopafbakening. By 'n gedeelte soos Amos 1:1-3 waar sulke persoonswisseling voorkom, en waar daar nie eenstemmigheid is ten opsigte van die omvang van die betrokke perikoop of perikope nie, sal hierdie oorweging ter sprake moet kom.

Daar bestaan verskillende wyses waarop 'n saak in die brandpunt geplaas kan word, byvoorbeeld deur herhaling, die gebruik van sinonieme en die gebruik van persoonlike en aanwysende voornaamwoorde. Die gedeelte waarin hierdie middele, wat 'n bepaalde saak of persoon op die voorgrond hou, deurlopend voorkom, is gewoonlik 'n perikoop. In die gedeelte Amos 7:10-17, wat met min omstredenheid as 'n afsonderlike perikoop beskou word, kom die woord "profeteer" byvoorbeeld vier keer voor, terwyl "sieners" as sinoniem vir "profeet" gebruik word. Die tweede- en derdepersoon suffikse wat telkens na die persone Amos en Amasia verwys, kom ook deurlopend voor.

Die laaste hulpmiddel tot perikoopafbakening wat Nida en Taber gee, is die betrokkenheid van die outeur self. Dit kan outobiografies geskied, naamlik waar die skrywer in die eerste persoon gemeld word (bv. Amos 7:1-8 en 8:1-3 "Dit het die Here Here my laat sien"), of waar die skrywer 'n mening gee oor 'n saak (bv. Hos. 4:16 "Want Israel is wederstrewig soos 'n wederstrewige koei; nou sal die Here

hulle laat wei soos 'n lam in die oop veld.")

Ons sou dus opsommenderwys die volgende as maatstawwe of hulpmiddele kan beskou by die afbakening van 'n perikoop:

1. Waar die gedagtegang onderbreek word of hoofgedagtes mekaar begin opvolg, begin 'n nuwe perikoop (inhoudsmomente).
2. Sintaktiese en semantiese drade of struktuurdraers, wat 'n bepaalde saak in die brandpunt stel, dui die omvang van 'n tekseenheid aan.
3. Die opbou of spanningslyn help ons om 'n perikoop raak te sien.
4. Bepaalde inleidings- en slotformules help ons om 'n perikoop te identifiseer.
5. Temporele aanduidings help ons om tekseenhede van mekaar te onderskei.
6. Aanduidings van lokalisasie en geografiese gegewens lei dikwels 'n nuwe perikoop in.
7. Logiese verbandlegging kom meermale voor aan die begin of einde van 'n perikoop.
8. Die verwisseling van die handelende persoon/persone kan die aanduiding wees van die oorgang na 'n nuwe perikoop.
9. Verskillende metodes, veral stilistiese hulpmiddele, kan gebruik word om 'n saak in 'n betrokke gedeelte in die brandpunt te plaas.
10. Gedeeltes waar outeur-betrokkenheid ter sprake is, kan as aparte perikope van die res van die teks afgegrens word.

Ons kan nou poog om 'n eie algemene beskrywing te gee van wat ons onder 'n perikoop verstaan: Dit is die gedeelte van 'n teks wat homself as 'n strukturele, semantiese en stilistiese eenheid afgrens van die voorafgaande sowel as die daaropvolgende in die teks.

Vosloo, Nida en Taber het vir ons 'n aanduiding gegee hoe al die linguistiese komponente ingespan kan word om sinvolle perikoopafbakening moontlik te maak. Vervolgens sal ons poog om van hierdie riglyne gebruik te maak wanneer ons die boek Amos in perikope indeel:

3. Die perikoopindeling van die boek Amos

Wanneer ons nou die boek Amos in perikope indeel, moet ons steeds in gedagte hou wat die oogmerk van hierdie hoofstuk is. Ons wil nie in die eerste plek alle fyner inhoudelike nuanses onderskei nie. Die doelwit is om 'n tekseenheid te vind wat terselftertyd die geskikte omvang het vir hierdie studie en ook struktureel, inhoudelik en stilisties 'n afgeronde eenheid vorm.

Nadat ons ons vergewis het van die belangrikste menings oor die indeling van die boek Amos, sal ons die verskillende groter eenhede in die boek probeer identifiseer.

3.1 Oorsig van menings

Om 'n oorsig te kry van hoe die verskillende geleerdes die boek Amos indeel, kan ons na die volgende tabelle kyk. Hierdie tabelle verteenwoordig slegs 'n uittreksel van die verskillende menings.

Dit is belangrik om daarop te let dat Markert sy indeling maak op grond van sy Gattungskritiese studie. Prinsloo maak hoofsaaklik gebruik van struktuurmerkers. Die vertalers van die Good News Bible maak hulle indeling op grond van inhoudelike oorwegings. Koch se indeling gaan gepaard met sy "strukturele Formgeschichte". Die ander is almal kommentatore wat die literêrkritiese eenhede gebruik as vertrekpunt vir hulle uitleg en bespreking van die boek Amos.

Hier volg die tabelle:

Market (14)	Prinsloo (15)	Koch (16)
	1:1-2	1:1
1:3-5	1:3-2:16	1:2
1:6-8		1:3-5
1:9-10		1:6-8
1:11-12		1:9-10
1:13-15		1:11-12
2:1-3		1:13-15
2:4-5		2:1-3
2:6-16		2:4-5
3:1-2		2:6-16
3:3-6	3-6	3:1-15
3:8		
3:9-11		
3:12		
3:13-15		
4:1-3		4:1-13
4:4-5		
4:6-12(a)		
5:1-3		5:1-8
5:4-5		
5:6		5:(7)9-17
5:7,10		
5:11		
5:12,16-17		
5:14-15		5:18-27
5:18-20		
5:21-24		
6:1-7		6:1-14
6:8		
6:12		
	7:1-8:3	7:1-8:3
8:4-7	8:4-9:15	8:4-9:6
8:9-10		
8:11-14		
9:7		9:7
9:8(a)		9:8
9:9-15		9:9-10
		9:11-12
		9:13-15

Rudolph	Weiser	Wolff	Mays
1:1-2	1:1-2	1:1-2	1:1
1:3-2:16	1:3-2:16	1:3-2:16	1:3-2:16
3:1-8	3:1-2	3:1-2	3:1-2
	3:3-8	3:3-8	3:3-8
3:9-4:3	3:9-11	3:9-11	3:9-11
	3:12	3:12	3:12
	3:12(c)-15	3:13-15	3:13-15
	4:1-3	4:1-3	4:1-3
4:4-13	4:4-5	4:4-13	4:4-5
	4:6-13		4:6-13
5:1-17	5:1-3	5:1-17	5:1-3
	5:4-5,6,14-15		5:4-6
			5:7,10-11
	5:7 (8,9), 10, 6:12, 5:11(b), 6:11		5:8,9
	5:12(13), 11(a), 16(b), 17		5:12-13, 16-17
5:18-27			5:14-15
	5:18,19; 6:9,10, 5:20	5:18-20	5:18-20
	5:21-27	5:21-27	5:21-24
	6:1,13,2,3,14	6:1-7	5:25-27
6:1-14	6:4-6, 1(b), 7-8	6:8-11	6:1-7
7:1-3	7:1-9, 8:1-3, 9:1-4(5-6)	6:12	6:8-11
7:4-6		6:13-14	6:12
7:7-9		7:1-9	6:13-14
(8:1-3)			7:1-8:3
(9:1-6)	7:10-17	7:10-17	
7:10-17			
8:4-14	8:4-8	8:1-3	
		8:4-14	8:4-8
	8:9-10		8:9-10
	8:11-12		8:11-14
	8:13-14		
	9:7	9:1-6	9:1-6
9:7-10	9:8	9:9-10	9:7-8
	9:9-10		9:9-10
9:11-15	9:11-12	9:11-15	9:11-12
	9:13-15		9:13-15

As ons hierdie tabelle se resultate in oënskou neem, is n paar sake opvallend:

1. Sommige van die geleerdes het die kleinste moontlike literêre eenhede probeer identifiseer sonder om wyer struktureel-inhoudelike bande te lê, bv. Markert, Weiser, Wolff en Mays. Dit is in teenstelling met bv. Prinsloo wat die groter samehange weergegee het.

2. Die menings loop veral by hoofstuk 9 uiteen. Vanaf hoofstuk 3 tot hoofstuk 8 (hoofstuk 7 uitgeslote) verskaf die indeling van die boek Amos ook in n mate probleme. Die grootste mate van ooreenstemming vind ons by hoofstukke 1, 2 en 7.

3.2 Indeling van die boek Amos

Ons kan die maatstawwe wat ons vroeër vir perikoopaafbakening aangelê het nou toe-pas op die boek Amos as geheel:

3.2.1 Afgerondheid van gedagtegang

(a) Vanaf 1:3 tot 2:16 vind ons n gedagtegang wat homself agt keer patroonmatig herhaal, met geringe afwykings.

(b) In hoofstukke 3 tot 6 wentel die gedagtes deurgaans rondom die volk Israel, hulle oortredings en hulle straf.

(c) In Hoofstuk 7 word hierdie gedagtegang onderbreek wanneer die profeet Amos in outobiografiese styl op die toneel verskyn. Hierdie nuwe gedagtegang, in die vorm van visioene, word in 8:3 afgesluit.

(d) Hoofstuk 7 se gedagtegang word egter onderbreek by verse 10 tot 17. n Nuwe persoon, naamlik Amasia tree op die toneel. Die visioenkarakter kom nie in hierdie gedeelte voor nie.

(e) By 8:4 kom die beskuldigde, sy oortredinge en sy straf weer aan die beurt. Die eenheid in gedagtegang strek tot by 8:14.

(f) By 9:1-4 vind ons weer n beskrywing in die vorm van n visioen. Die onafwendbaarheid van die straf word uitgebeeld.

(g) Amos 9:5,6 vorm een van vier himniese gedeeltes in die boek. Koch het aangetoon dat hierdie himniese gedeeltes (1:2, 4:13, 5:8 en 9:5,6) telkens voorkom waar ons n struktuurbreuk in die teks vind: "Die hymnischen Partien im Amosbuch, zu denen auch 1:2 zu rechnen ist, haben sich durchweg als sinnvolle Markierungen von Teilsammlungen erwiesen, sei es zu Beginn (1:2), sei es am Ende eines Komplexes." (21)

(h) By 9:7-15 is die gedagtegang baie gekompliseerd. Israel en Juda se lot is ter sprake. Die gedagtes wentel rondom die twee pole: oordeel en uitredding.

3.2.2 Struktuurdraers

(a) Amos 1:3-2:16 is besonder ryk aan struktuurdraers. Daar is byvoorbeeld die volgende woorde of uitdrukkings wat dikwels voorkom:

אמר יהוה, כה אמר יהוה,
על שלשה פשעי... ועל הרבעה לא אשיבינו
על + Infinitief,
ושלחתי אש

Die uitdrukkings *אמר יהוה* / *כה אמר יהוה* het ons ook as voorbeelde gebruik toe inleidings- en slotformules ter sprake was. Sommige van die maatstawwe wat ons gebruik met die oog op perikoopafbakening kan dus met mekaar oorvleuel.

(b) Hoofstuk 3,4 en 5 begin met die uitdrukking *הדבר הזה* (3:1, 4:1, 5:1). Ook die *לכן* kom voor by 3:11, 4:12 en 5:16.

(c) 5:18 en 6:1 word ingelei deur die uitroep *הוי*

(d) By 7:1 - 8:3 kom die uitdrukking *כה הראני אדני יהוה* vier maal voor, hoewel dit by 7:7 in gewysigde vorm is.

(e) In 7:10-17 kom die woorde *נבא* asook *עמוס*, *אמצייה*, dikwels voor.

(f) 8:4 en verder word weer eensingelei deur die profetiese *שמעו* en word ook gekenmerk deur uitdrukkings waarin die woord *יום* voorkom. Hierdie uitdrukkings word gevind tot aan die einde van hoofstuk 9.

(g) 9:1-4 word gekenmerk deur die *אם* en *משם* wat meermale voorkom.

(h) In 9:5-6 word *יהוה* en *ארח* herhaaldelik gevind.

(i) 9:7-15 word gekenmerk deur die eienaam *ישראל* en die *יום*-frases.

3.2.3 Spanningslyn

(a) Sommige geleerdes vind in 1:3 tot 2:16 n eenheid waarvan die spanningslyn oploep tot n hoogtepunt in 2:6-16. "Nach Weiser ist der ganze zusammenhang von 1,3 an ein einziges Gedicht, das am Ende seinen Höhepunkt, das Drohwort gegen Israel, konsequent zuläuft." (22)

(b) In die gedeelte 7:1 tot 8:3 vind ons weer 'n duidelike spanningslyn. Die Here se reaksie in die vier gesigte loop op tot 'n klimaks:

7:3 "Toe het die Here berou gekry oor hierdie saak. Dit sal nie gebeur nie, het die Here gesê."

7:6 "Die Here het berou gekry oor hierdie saak. Dit sal ook nie gebeur nie, het die Here Here gesê."

7:8 "Daarop sê die Here: Kyk, Ek gaan 'n skietlood aanlê in die midde van my volk Israel. Ek sal hom verder nie meer verbygaan nie."

8:2 "Toe sê die Here vir my: Die einde het vir my volk Israel gekom; Ek sal hom verder nie meer verbygaan nie."

(c) Ook by 9:1-4 is 'n spanningslyn te bespeur. Vers 1 bevat 'n opdrag. Die ingrypendheid van die opdrag word vanaf vers 2 tot vers 4(a) geskets. Dit loop uit op die kerngedagte in vers 4(b). Selfs die wyse waarop verse 2 tot 4(a) met mekaar in verband staan, toon 'n lyn wat na 'n punt loop. בשמאל ובראש הכרמל (vers 2) dui die twee uiterstes, naamlik die verste bo en onder, aan. במקדש הים (vers 3) dui die bo- en onderpunt van die kenbare aan. Ons kom al nader aan die aards-realistiese. En uiteindelik volg לפני אביהם (vers 4(a)) wat die realistiese situasie vir die volk Israel aandui.

(d) Alhoewel 9:7-15 heelwat probleme inhou, kan ons inhoudelik 'n lyn volg wat die gedagtes na 'n punt voer. Die gedagtes wissel van totale vernietiging tot gedeeltelike uitredding, en uiteindelik volkome herstel. Kyk byvoorbeeld na:

8(a) "... en Ek sal dit van die aardbodem verdelg..."

8(b) "... maar Ek sal die huis van Jakob nie heeltemal verdelg nie, spreek die Here."

11 "In dié dag sal Ek die vervalte hut van Dawid weer oprig, en Ek sal sy skeure toebou en sy puinhoop herstel, en Ek sal dit opbou soos in die ou tyd."

14(a) en 15(b) "En Ek sal die lot van my volk Israel verander ... en hulle sal nie meer uitgeruk word uit hul land wat Ek hulle gegee het nie, sê die Here jou God."

In die ander gedeeltes is dit moeiliker om 'n duidelike spanningslyn aan te toon.

3.2.4 Inleidings- en slotformules

(a) Die uitdrukking: ... אשר חזה... דברי עמוס in 1:1 is 'n tipiese inleidingsformule wat meermale in die profetiese literatuur gevind word. Vergelyk dit byvoorbeeld met Jes 2:1 en Jer 2:1.

(b) Vanaf 1:3 tot 2:16 lui die uitdrukking **אמר יהוה** agt keer nuwe teks-eenhede in, naamlik by 1:3, 1:6, 1:9, 1:11, 2:1, 2:4 en 2:6. Meermale kom die slotformule **אמר יהוה** ook voor in hierdie gedeelte, naamlik by 1:5, 1:8, 1:15, 2:3 en 2:16.

(c) Hoofstukke 3, 4 en 5 word onderskeidelik ingelei met die frase **שמעו (אם) אדר יהוה**. Die frase **אמר (אדני) יהוה** kom plek-plek voor in hierdie drie hoofstukke. Hier het dit hoofsaaklik die funksie om kleiner eenhede van mekaar te onderskei. Kyk byvoorbeeld na 3:12, 5:3, 5:4 en 5:16. Die slotformule **אמר יהוה** kom voor by 3:15, 4:6, 4:8, 4:9, 4:10 en 4:11 en **אמר יהוה** by 5:17.

(d) Die uitroep **הוי** dien as inleidingsformule by 5:18 en 6:1. In die slotverse van hierdie twee gedeeltes, naamlik 5:27 en 6:14, kom die slotformules **אמר יהוה** en **אם יהוה** onderskeidelik weer voor.

(e) By 7:1-8:3 kom die inleidingsformule **אדני יהוה** vier maal voor om die vier gesigte in te lei. By die eerste twee gesigte, waar geen uitbreiding aan die einde voorkom nie, vind ons die slotformules **אמר יהוה** en **אמר אדני יהוה**.

(f) By 8:4 kom die inleidingsformule **שמעו-אם** voor. Die frase **והיה ביום** **אמר אדני יהוה** wat ons by 8:9 vind, dien gewoonlik ook as inleidingsformule (vgl. 4.11).

(g) 9:1 word ook ingelei met 'n bepaalde inleidingsfrase, naamlik **ראיתי את-אדני** **אמר** (Die himniese gedeelte wat ons by 9:5,6 vind, kom soos die ander twee himniese gedeeltes, naamlik 4:13 en 5:8,9, voor waar 'n struktuurbreuk is. As sulks dien hulle dus as merkers vir perikoopafbakening.)

(h) Amos 9 word afgesluit met die uitdrukking **אמר יהוה אלהיך**

3.2.5 Temporele aanduidings

Waar temporele aanduiding dikwels gevind word aan die begin van 'n relaas, vind ons dit ook in die openingsvers van die boek Amos:

דברי עמוס... אשר חזה על ישראל בימי
עזיה מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש
מלך ישראל שנתים לפני הרעש

Struktuurmerkende temporele aanduidings kom nie verder voor in die boek Amos nie.

3.2.6 Geografiese gegewens en die aanduiding van lokalisasie

- (a) Die boek Amos word ingelei met 'n vers waarin drie plekname voorkom, naamlik **יִשְׂרָאֵל** en **יְהוּדָה**, **בְּקוּצ** name **כְּרֵמֶל** en **עִיּוֹן**.
- (b) Vanaf 1:3 tot 2:16 word die inleidingsfrases begelei deur plekname, naamlik: Damaskus (1:3); Gasa (1:6); Tirus (1:9); Edom (1:11); Ammon (1:13); Moab (2:1); Juda (2:4); Israel (2:6).
- (c) Hoofstuk 3 begin weer eens met 'n gedeelte wat geografiese gegewens bevat: **שָׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲל־הַמְּשַׁפָּחָה אֲשֶׁר הֶעֱלִיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמֶר :**
- (d) Dieselfde geld vir 3:9 waar die plekname **אֲשֶׁדּוֹד** en **מִצְרַיִם** in 'n inleidende frase voorkom.
- (e) 4:1 word ingelei deur 'n vers wat twee plekname, naamlik **בִּשְׁן** en **שִׁמְרֹן** bevat. Sommige geleerdes (vgl. die Good News Bible) beskou 4:4 as die begin van 'n nuwe periodes. Die plekname **בֵּית־אֵל** en **גִּלְגַּל** kom in die eerste stige van hier= die vers voor.
- (f) Hoofstuk 5 begin met 'n frase wat die naam **יִשְׂרָאֵל** bevat. Dit is egter in= teressant dat die begin (en voorlopig die einde) van die daaropvolgende relaas verskeie aanduidings van lokalisasie bevat. Kyk byvoorbeeld na **עַל־אֲדָמָה** (v.2); **וּבְכָל־כְּרָמִים** (v.17); **בְּכָל־רִחְבוֹת** (v.16); **בְּכָל־חֻצוֹת** (v.16).
- (g) Ook hoofstuk 6 bevat drie plekname in sy openingswoorde, naamlik **עִיּוֹן**, **יִשְׂרָאֵל** en **שִׁמְרֹן**. By die slotreëls van hierdie hoofstuk vind ons ewen= eens aanduidings van lokalisasie, naamlik **יִשְׂרָאֵל**, **עַל־בְּנוֹת הָעִיר**, **עַל־בְּנוֹת הָעִיר**.
- (h) Belangrik is die plekname **יִשְׂרָאֵל** en **בֵּית־אֵל** in 7:10. Hierdie gedeel= te (7:10-17) wat die gedagtegang van 7:1-8:3 versteur, het ook plekaanduiders aan die einde:
- (i) 9:7 bevat eweneens plekname soos **כִּשׁ**, **מִצְרַיִם**, **כְּפֻרֹת** en **קִיר**. Die boek Amos word in 9:15 afgesluit met 'n vers wat nogeens aanduidings van lokalisasie bevat, naamlik **עַל־אֲדָמָה** en **עַל־אֲדָמָה**.

3.2.7 Logiese verbandlegging

- (a) Die woord **לָכֵן**, wat logiese verband aandui, vind ons aan die einde van verskeie gedagte-eenhede in die boek Amos. Daaronder tel (3:11), 5:(11, 13), 16, (6:7) en 7:17.

(b) Ons sou ook kon sê dat die uitdrukking על־ידי יהוה wat by 7:3,6 voorkom, logiese verband aandui. Dit dui die verband aan tussen die woorde wat Jahwe in die voorafgaande sê en dit wat hy daaropvolgend sê; en wat in teësprak met mekaar blyk te wees. Hierdie uitdrukking vind ons aan die einde van die gedagte-eenhede wat telkens ingelei word met die frase $\text{כֹּה הָרַאנִי אֲדֹנֵי יְהוָה}$.

3.2.8 Die verwisseling van die handelende persoon

(a) By 1:1,2 vind ons dat die handelende persoon Amos is, en dat Jahwe in die derde persoon optree. Vanaf 1:3 tree Jahwe as die handelende persoon in die eerste persoon op.

(b) By hoofstuk 5 vind ons dat Jahwe in die eerste persoon optree tot by vers 5. In verse 6,8 tot 9, en 14 tot 15 tree Jahwe in die derde persoon op. By verse 12 en 16 tot 17 tree Jahwe weer in die eerste persoon op. Hierdie gegewens is belangrik vir perikoopaafbakening, omdat die menings van Smalley⁽²³⁾ en De Waard⁽²⁴⁾ bevestig word. Hulle meen dat 5:1-17 n afsonderlike perikoop vorm op grond van n duidelike ringkomposisie in hierdie gedeelte. Ons gebruik De Waard se skema⁽²⁵⁾ en voeg ons gegewens ten opsigte van persoonswisseling by:

De Waard se indeling	Persoon waarin Jahwe optree	Skematiese voorstelling
A (vv.1-3)	1	
B (vv.4-6)	1,3	
C (v.7)	-	
D (v.8a,b,c)	3	
E (v.8d)	3	
D (v.9)	3	
C (vv.10,11,12,(13))	1	
B (vv.14,15)	3	
A (vv.16,17)	1	

(c) Hoofstuk 6 word afgesluit waar Jahwe in die eerste persoon optree. By 7:1 tree Hy in die derde persoon op. Dit bevestig die breuk wat tussen hierdie twee hoofstukke bestaan, soos wat die ander hulpmiddele tot perikoopaafbakening reeds aangetoon het.

(d) By 7:10-17 vind ons eensklaps n nuwe handelende persoon, naamlik Amasia wat met Amos in gesprek tree. By 8:1 tree Jahwe weer in die derde persoon op. Ook hierdie gegewens bevestig die feit dat 7:10-17 die gedagtegang wat vanaf 7:1 tot by 8:3 strek, onderbreek.

(e) By 8:4-14 vind ons dat Jahwe in die eerste persoon optree. In hierdie gedeelte vind ons dat die oortredende volk ook as handelende persoon fungeer.

(f) Hoofstuk 9 word ingelei met 'n frase waar die skrywer self in die eerste persoon as subjek optree, wat 'n breuk tussen 8:14 en 9:1 kan aandui.

3.2.9 Verdere middele wat 'n saak in die brandpunt plaas: die gebruik van sinonieme woorde of uitdrukkings

Die gebruik van herhaling sal ons nie hier behandel nie, omdat dit ter sprake gekom het by punt 2, naamlik struktuurdraers. Ons vind wel dat sinonieme woorde en uitdrukkings, of woorde wat in dieselfde semantiese veld lê, ons by die boek Amos help om die gedeeltes af te baken waarin 'n bepaalde saak in die brandpunt staan.

(a) By 5:1-17 is die woorde קִינָה (5:1), מַסְפָּד (5:16,17), הוֹר הוֹר (5:16), אֵבֶל (5:16) en נֶהֱיָה (5:16) semanties verwant aan mekaar. By almal gaan dit oor die uiting van treurigheid. In hierdie selfde gedeelte vind ons ook woorde soos מַשְׁפָּט (5:7,15), עֲדִיקָה/עֲדִיק (5:7,12), מוֹכִיחַ (5:10) en תַּמִּיד (5:10), wat almal met die reg, geregtigheid en opregtheid in verband staan. Die הוֹר van 5:18 moet liewers gelees word saam met die הוֹר van 6:1, waar beide die rol van 'n inleidingsformule vervul.

(b) 'n Ander gedeelte se afgrensing kan ook bevestig word deur te let op die gebruik van naastenby sinonieme woorde. Dit is Amos 7:10-17. In 7:12 vind ons die benaming חִזָּה en in 7:14 die benaminge בֶּן נְבִיא en בֶּן נְבִיא wat met dieselfde persoon in verband gebring word. Let ook op na בֶּן נְבִיא in 7:12, 13, 15.

3.2.10 Outeur-betrokkenheid

Op outobiografiese wyse is die skrywer van hierdie boek in sommige dele betrokke. Hierdie gedeeltes is 7:1-9, 8:1-3 en 9:1-4. In al hierdie gevalle tree die skrywer in die eerste persoon op waar Jahwe in 'n gesig aan hom verskyn.

Die skrywer is op meer indirekte wyse betrokke by twee ander gedeeltes, naamlik 1:1-2 en 7:10-17. Daar word die persoon Amos in die derde persoon aan ons voorgestel, waarskynlik deur die hand van (n) latere redaktor(e).

Al hierdie gedeeltes is reeds deur middel van ander hulpmiddele vir perikoop=afbakening uitgewys as moontlike afsonderlike teks- of gedagte-eenhede.

Hierdie resultate kan in kolomme gesistematiseer word met die oog op vergelyking:

Gedagtegang	Struktuurdraers	Spanningslyn	Inleidings- en slotformules	Temporeel
1:3-2:16	1:3-2:16	1:3-2:16	1:1e.v. 1:3-5 1:6-8 1:9,10 1:11,12 1:13-15 2:1-3 2:6-16	1:1e.v.
3-6	3-5:17 (Kyk ook: 3:3-8 5:1-17)	3:3-8 4:6-11	3 4 5:1-17 5:18-27 6:1-14	
7:1-9, 8:1-3 7:10-17	7:1-9, 8:1-3 7:10-17	7:1-9, 8:1-3	7:1-3 7:4-6 7:7-9 8:1-3	
8:4-14	8:4-14		8:4-14 (Kyk ook: 8:4-8 8:9-14)	
9:1-4 of 9:1-6	9:1-4	9:1-4	9:1-4	
9:5,6	9:5,6			
9:7-15	9:7-15	9:7-15		

Geografies en Lokalisasie	Logiese ver= band	Handelende persoon	Sinonieme	Outeur
1:1-2		1:1-2		1:1-2
1:3-5	Slot: 1:4,5	1:3e.v.		
1:6-8	Slot: 1:7,8			
1:9,10	Slot: 1:10			
1:11,12	Slot: 1:12			
1:13-15	Slot: 1:14,15			
2:1-3	Slot: 2:2,3			
2:4-5	Slot: 2:5			
2:6-16				
3:1e.v.				
3:9e.v.				
4:1e.v.	4:6			
	4:7-0			
5:1e.v.	Slot 4:12	5:1-17	5:1-17	
	Slot 5:16,17			
6:1e.v.	Slot 5:27			
		7:1e.v.		7:1-9, 8:1-3
7:10-17	Slot 7:3	7:10e.v.	7:10-17	7:10-17
	Slot 7:6			
	Slot 7:17			
Slot: 8:14		8:1e.v.		
		8:4-14		
		9:1e.v.		9:1-4
		9:5,6		
9:7-15		9:7e.v.		

Ons bied nou ons eie perikoopafbakening aan, weer eens skematies:

<u>Perikope</u>	<u>Verwysing ter motivering</u>
1:1-2	Inleidingsformule Temporele aanduiding Geografiese aanduiding Handelende persoon Outeur-betrokkenheid
1:3-2:16 (met subverdelings 1:3-5, 1:6-8, 1:9,10, 1:11,12, 1:13-15, 2:1-3, 2:4,5 2:6-16)	Gedagtegang Struktuurdraers Spanningslyn Inleidings- en slotformules Geografiese aanduidings Logiese verbandlegging Handelende persoon
3 (met subverdelings 3:3-8 en 3:9-15)	Inleidings- en slotformules Geografiese aanduiding Struktuurdraers Spanningslyn
4	Inleidingsformule Geografiese aanduiding Logiese verband
5:1-17	Struktuurdraers Inleidings- en slotformules Geografiese aanduiding Logiese verband Handelende persoon Sinonieme
5:18-27	Inleidingsformule Logiese verband
6	Inleidingsformule Geografiese aanduidings
7:1-9, 8:1-3 (met subverdelings: 7:1-3, 7:4-6, 7:7-9, 8:1-3)	Gedagtegang Struktuurdraers Spanningslyn Inleidings- en slotformules Outeur-betrokkenheid

<u>Perikope</u>	<u>Verwysing ter motivering</u>
8:4-14	Gedagtegang Struktuurdraers Inleidingsformule Geografiese aanduidings Handelende persoon
9:1-6 of 9:1-4 en 9:5-6 afsonderlik	Gedagtegang Gedagtegang Struktuurdraers Spanningslyn Inleidingsformule Handelende persoon Outeur-betrokkenheid
9:7-15	Gedagtegang Struktuurdraers Spanningslyn Geografiese aanduidings Handelende persoon.

3.3 Amos 1:3-2:16 as perikoop

Hierdie hoofstuk het ten doel om te toets of Amos 1:3-2:16 n sinvolle eenheid is om analities- interpreterend te bestudeer.

n Eie poging tot perikoopindeling het voorlopig getoon dat 1:3-2:16 wel op wetenskaplike grond as eenheid beskou kan word. Dit is egter op hierdie stadium nodig om ons eie mening evaluerend te toets aan die hand van die verskillende menings wat ons kon opspoor.

Wyd uiteenlopende opinies bestaan daar nie. Verskille draai slegs rondom 1:1-2 en 2:6-16.

3.3.1 Amos 1:1-2

Verskeie geleerdes beskou 1:2 as n latere toevoeging tot 1:1. (26)

Die eenstemmigheid aangaande die samehorigheid van 1:1-2 is duidelik. Die vraag wat egter gevra word, is of hierdie twee verse vir 1:3-2:16 as opskrif

geld, (dan kan hulle saam met 1:3-2:16 bestudeer word) en of hulle as opskrif geld vir die hele boek of ander gedeeltes van die boek.

Rudolph ⁽²⁷⁾ meen dat 1:1-2 as inleiding dien vir 1:3 en verder. As rede gee hy aan dat 1:3 en verder die uitwerking is van die aardbewingsaankondiging in 1:2. Hieruit kan ons aflei dat hy die boek in sy geheel beskou as onder die opskrif 1:1-2.

Daar bestaan diegene wat van mening is dat 1:1-2 dien as opskrif vir die hele boek Amos. ⁽²⁸⁾ Weiser ⁽²⁹⁾ volg nog 'n ander weg deur aan te toon dat 1:1-2 nie spesifiek by 1:3-2:16 tuishoort nie. Hy sê dat 1:1-2 die grondgedagtes van die visioene in hoofstuk 7 en 8 saamvat. 'n Verdere rede waarom 1:1-2 vir Weiser los staan van 1:3 en wat daarop volg, is die feit dat Jahwe in eersgenoemde gedeelte in die derde persoon optree en in laasgenoemde gedeelte in die eerste persoon.

Klaus Koch ⁽³⁰⁾ se eie mening is ook dat daar 'n besliste breuk bestaan tussen 1:2 en 1:3. Hy beskou 1:2 as een van vier himniese gedeeltes waarvan een van hulle kenmerke is dat hulle struktuurbreuke in die teks aandui.

Morgenstern voer 'n verdere rede aan waarom 1:2 nie tuishoort by 1:3 en wat daarop volg nie: "Amos 1:2 seems to have nothing at all in common with Amos' well authenticated thought and message." ⁽³¹⁾

Die oorgrote meerderheid Amos-geleerdes betuig dus hulle instemming met die mening dat 1:1-2 en 1:3-2:16 geskei word op grond van veral die handelende persoon en outeursbetrokkenheid, asook die feit dat Amos 1:1 'n tipiese inleidingsformule vir 'n boek as geheel is.

3.3.2 Amos 2:6-16

Byna alle geleerdes reken dat hierdie gedeelte met 1:3-2:5 saam as 'n eenheid beskou moet word. Enkele kritici meen egter dat 2:6-16 van die voorafgaande geskei behoort te word:

M. Krause ⁽³²⁾ is hierdie mening toegedaan, omdat die volkerespreuke volgens hom latere toevoegings is tot die oorspronklike 2:6-16. Die teenoorgestelde redenasie vind ons by Würthwein, ⁽³³⁾ al wil hy dieselfde standpunt verdedig, naamlik dat 2:6-16 geskei moet word van 1:3-2:5. Hy redeneer dat die volkerespreuke tot by 2:5 uit die profeet Amos se vroeë tyd stam, toe hy nog die heilsprofeet of מְשִׁיחַ

was. Die Israel-strofe dateer dan uit 'n latere tyd toe hy onheilsprofeet geword het. Die boodskap van hierdie twee gedeeltes is dan uit die aard van die saak heeltemal verskillend van aard. Dit is belangrik om te noem dat Würthwein se redenasie in reaksie was teen Weiser, wat meen dat 1:3-2:16 'n "rhetorisches Meisterwerk" ⁽³⁴⁾ is waarvan die Israel-strofe die hoogtepunt vorm.

Die rede wat Krause aanvoer vir hierdie skeiding is bloot die feit van redaksionele toevoeging, sonder dat 'n inhoudelike of strukturele breuk ter sprake kom. Daarom is dit nie 'n deurslaggewende argument met die oog op perikoopafbakening wat primêr met inhoudelike en strukturele breuke gemoeid is nie.

Würthwein se argument berus op die veronderstelling dat die profeet Amos eers 'n gewone נביא was en later sy profeetskap anders verstaan het.

Die onuitputlike debat rondom Amos 7:14 plaas hierdie argument op dun ys. Indien 'n latere redaktor 2:6-16 by 1:3-2:5 gevoeg het, soos Würthwein dit graag wil hê, het hierdie redaktor dit só kunstig ingeweef dat hy dit onteenseglik tot 'n literêre eenheid wou omskep. En dit is wat ons onder 'n perikoop verstaan. Ons sou stellig kon sê dat 1:3-2:16 literêr 'n eenheid vorm, wat in 2:6-16 'n nuwe wending neem of 'n verrassende afloop het.

4. Slotgedagte

Ons het selfevaluerend bepaal dat Amos 1:3-2:16 op wetenskaplike grond beskou kan word as 'n selfstandige perikoop wat daarvoor geskik is om as tekseenheid vir verdere ontleding te dien.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 2

1. Schoville, Keith N., "A Note on the Oracles of Amos against Gaza, Tyre and Edom", SVT 26, 1974, p.55.
2. Den Heyer, C.J., "Struktuur-analyse", GTT 79, 1979, p.95.
3. Barth, H. en Steck, O.H. Exegese des Alten Testaments, Leitfaden der Methodik, p.12.
4. Vosloo, W., n Metode vir O.T. Eksegese, Ongepubliseerde diktaat, Universiteit van Pretoria, p.1.
5. Nida, E.A. en Taber, C.R., The Theory and Practice of Translation, p.152.
6. Ibid.
7. Bv. Hos 1:1; Joël 1:1; Jona 1:1; Miga 1:1; Sef 1:1; Hag 1:1; Sag 1:1.
8. Nida, E.A. en Taber, C.R., op.cit., p.153.
9. Bv. Jes 14:23; Jer 23:4; Eseg 14:11; Hos 11:11; Am 1:5,8,15; 2:3,16; Sef 3:20; Hag 2:23; Sag 10:12; Mal 1:14.
10. Bv. Eseg 7:27; 12:20; 13:23; 20:44; 23:49; 24:27; 25:11; 25:17; 28:26; 29:21; 30:26; 35:15; 36:38; 37:28; 38:23.
11. Nida, E.A. en Taber, C.R., op.cit., p.153.
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Markert, Ludwig, "Struktur und Bezeichnung des Scheitworts", BZAW 140, p.208.
15. Prinsloo, W.S., Aktuele Prediking, pp. 38-39.
16. Koch, Klaus, Amos. Untersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, pp.102-243.
17. Rudolph, Wilhelm, Joel-Amos-Obadja-Jona, pp.109-287.
18. Weiser, Artur, Die Propheten Hosea, Joel, Amos, Obadja, Jona, Micha, pp.131-206.
19. Wolff, Hans Walter, Joel and Amos, pp.196-215.
20. Mays, J.L., Amos, pp.18-168.
21. Koch, Klaus, "Die Rolle der hymnischen Abschnitte in der Komposition des Amos-Buches", ZAW 86, 1974, p.535.
22. Reventlow, Henning Graf, Das Amt des Propheten bei Amos, p.60.
23. Smalley, W.A. "Recursion Patterns and the Sectioning of Amos", The Bible Translator 30, 1979, p.118-127.
24. De Waard, J., "The chiastic structure of Amos 5:1-17", VI 27, 1977, p.170-177.
25. De Waard, op.cit., p.176.
26. Bv. Wolff, op.cit., p.112 en Hammershaimb, E., The Book of Amos. A commentary, p.17.

27. Rudolph, Wilhelm, op.cit., p.115.
28. Bv. Wolff, op.cit., pp.125-126 en Hammershaimb, op.cit., p.21.
29. Weiser, Artur, "Die Profetie des Amos", BZAW 53, 1929, p.78.
30. Koch, Klaus., "Die Rolle der hymnischen Abschnitte in der Komposition des Amos-Buches", ZAW 86, 1974, p.530.
31. Morgenstern, Julian, "Amos Studies", HUCA 11, 1936, p.136.
32. Krause, M., vermeld deur Koch, Klaus, Amos. Untersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, p.125.
33. Würthwein, E., vermeld deur Reventlow, H.G., op.cit., p.61.
34. Weiser, A., vermeld deur Reventlow, H.G., op.cit., p.61.

HOOFSTUK 3

TEKSKRITIEK

1. Inleidend

By die perikoopaafbakening het ons ons bepaal by die omvang van die teks wat ontleed word. By die tekskritiek het ons egter te doene met 'n evaluasie van die betroubaarheid van die oorgelewerde teks.⁽¹⁾

Krentz beskryf die oogmerk van die tekskritiek as die rekonstruksie van die teks "in the form it had when it left its author's hand."⁽²⁾

Die begrip "kritiek" word hier aangewend in die sin van "to evaluate it" of "to judge its worth."⁽³⁾ Tekskritiek wil aan die een kant bepaal met watter mate van noukeurigheid 'n teks oorgelewer is. Aan die ander kant wil dit 'n rekonstruksie van die teks maak wat so na as moontlik aan die oorspronklike manuskrip(te) is. Beide hierdie oogmerke word verkry deur krities-vergelykend met die oorgelewerde materiaal om te gaan.

Tekskorrupsie is soms baie ingewikkeld en moeilik om aan die lig te bring. Daarby was daar 'n lang tydsverloop tussen die ontstaan van baie oorspronklike Bybeltekste en die ontstaan van oorgelewerde weergawes daarvan waaroor ons tans beskik. Dit het daartoe bygedra dat die voorkoms van tekskorrupsie by heelwat Bybelboeke groot is.

Hierdie problematiek noodsaak 'n wetenskaplike ondersoek van die teks se betroubaarheid. Deist⁽⁴⁾ gee aan ons belangrike riglyne vir die evaluering van variante lesings in manuskripte en vertalings. In ons tekskritiese arbeid sal ons poog om reg te laat geskied aan hierdie riglyne.

Eerstens behoort ons 'n paar kritiese vrae te vra, naamlik:

1. Is elk van die lesings wat in die verskillende manuskripte voorkom grammatikaal aanvaarbaar?
2. Pas die woord of frase in die sintaktiese konteks van die sin en in die groter konteks van die gedeelte wat ondersoek word?

3. Onderbreek die bepaalde lesing die metriese patroon van die poësie? Indien wel, is daar 'n ander lesing wat beter inpas by die patroon?

Tweedens behoort ons sekere algemene reëls ten opsigte van die evaluering van lesings te volg, naamlik:

1. Manuskripte word nie getel nie, maar geweeg. Die deurslaggewende oorweging is nie hoeveel manuskripte 'n lesing ondersteun nie, maar watter manuskripte die lesing ondersteun.
2. Die moeiliker of meer ingewikkelde lesing moet voorrang geniet.
3. Die lesing wat verklaar kan word, is die swakker een.
4. 'n Verduideliking van die oorsprong van die foutiewe lesing moet gegee kan word.

Met inagneming van hierdie kriteria sal ons poog om die teks van Amos 1:3-2:16 te ondersoek. Vooraf oorskou ons eers die variante lesings in manuskripte, sowel as verskillende voorstelle tot tekswysiging.

2. Variante lesings in manuskripte

In sy besonder omvattende studie waarin Klaus Koch ⁽⁵⁾ die boek Amos "mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte" ontleed, gee hy ook 'n volledige oorsig van al die variante lesings van huidig bekende manuskripte. Baie van hierdie lesings is nie van groot belang vir die tekskritiek nie. Tog wil ons, volledigheidshalwe, al hierdie variante lesings voorhou:

Vers	Verwysing	Bron	Lesing
1:3	α - α	G	καὶ εἶπε κύριος
	γ	S, T	sf pl
		Σ, G ^{MSS}	sf sg fem
		V	sf sg masc
		G	Inkonsekvente gebruik: αὐτον, αὐτην, αὐτον
	ς	G	τας ἐν χαστρὶ ἐχουσας
		T	יהוה ברי מרץ ג' ("die inwoners van die land G...)

Vers	Verwysing	Bron	Lesing
1:4	β	G	ἄδερ
1:5	β-β	G	ἐκ πεδίου ὧν
		'A	ἀμφελους
		Σ	ἀδικίας
	δ-δ	G	ἐξ ἀνδρῶν χαρραν
	ε	G	ἐπικλήτος
		'ATV	Kyrene
1:6	α	G	του Σαλωμων
1:8	δ	G	dī ἱγῆν
1:9	δ	G	του Σαλωμων
1:11	α	G ^W	μητραν
		G ^B	μητερα
		cf G	ins γῆνη by
	β	S,V	γῆ?
	γ	G	εἰς μαρτυριον
	ε-ε	G	εἰς νικος
1:12	α-α	G	καὶ καταφαγεται θεμελια
			τειχεων αὐτης
1:14	γ	G	καὶ σθηθησεται
	δ	G	συντελείας αὐτης
1:15	α	G ^{MSS} , A, Σ, V	Μελχωμ
		G	οἱ βασιλεις αὐτης
	β	G	οἱ ἱερείς αὐτῶν
2:1	γ	T	"er hat daraus Kalkverputz
			für sein Haus gemacht"
2:2	γ	G, S, T, 5MBS	ins 1
2:3	β	G ^L	masc sf
	γ	G ^L	masc sf
2:4	β	G	τα ματαλα αὐτῶν
2:6	β	G	τα πατουντα
2:7	β	cf G	διῳ(ν)η (von √η1ω
			"zertreten")
		T	ἱυῖω (von √υ1ω I
			"verachten" vel. √υ1ω II
			"umherschweifen")
	γ-γ	G	ἐπὶ τον χουν της γης
	}	G	ins καὶ ἐκονδυλῖον

Vers	Verwysing	Bron	Lesing
2:8	α	cf G	d1 לַע
	β	G(S)	lees הַבִּלְיָה
2:9	γ	cf MSS	trsp אַפְנִיכִם ante רִמְסֵר הַנְּחֵר
2:11	δ	G	εἰς ἁγίασμον
2:13	α	G	δια τοῦτο
	β	G	
			κυλιω=ich wälze, rolle fort stridebo
2:14	β	V cf G	ὁ δὲ παῖς (passief) d1 וְשֶׁנִּי
2:15	γ-γ	G	οὐ μὴ διασωθῇ
2:16	α	G ^{AQ} G ^{BabV} G ^{B*} G ^{Qmg}	καὶ εὐρησεί καὶ ὁ κραταῖος εὐρησεί καὶ ὁ κραταῖος οὐ μὴ εὐρησεί εὐρεθῇ

3. Voorstelle tot tekswysiging

Benewens die lys van variante lesings gee Koch ⁽⁶⁾ ook 'n oorsig van die voorstelle tot tekswysiging wat gedoen is deur kommentatore en ander geleerdes. Die lys wat volg, bevat egter ook bykomende voorstelle wat nie by Koch gevind word nie. Hierdie voorstelle word telkens met 'n verwysing aangedui.

Vers	Verwysing	Bron of Persoon	Voorstel
1:3	β-β	BHK	ad an
		BHS, omnes	ad sq
	δ-δ	KHC	trsp אַלְפִּיכִם post דְּוָשִׁם
	ε	Maag	d1 (pros.)
	ζ	HK	ins אַרְךְ כֹּס
		KAT ^S	ins הָרִי voor Gilead
	η	Maag	d1 הָ (pros.)
1:5	α-α	KHC, KAT ^S , BHS	frit trsp post אַבְיָה אַדֵּן
	γ	Maag	d1 אַ
	ε	Maag	d1 קִרְיָה
	*	Wolff ⁽⁷⁾	Mv. by יוֹשֵׁב c. LXX

Vers	Verwysing	Bron of Persoon	Voorstel
1:8	α	Maag	d1 מִן (pros.)
	β	Maag	d1 מִן (pros.)
	γ-γ	ICC	trsp post 1:7
	*	Barton (8)	d1 אֲדָנִי c. LXX
	**	Bruno (9)	trsp אֲמַר אֲדָנִי יהוה post v.12
1:9	α-α	KHC	ל הפרב על הגלובוס גלוב שלמה להעגיר לאדם
	β	KHC	ו הגלובוס
	γ-γ	KAT ^S	ו אבל שלמה לאדם
	ε	KHC	ins frt להעגיר
	ζ	SAT, HAT	ו אדם
		Maag	ו לאדם
	η-η	KHC	d1 gl
	θ	KHC	num exc nonn vba?
1:10	β	SAT	ins אֲמַר יהוה
1:11	δ	Maag	d1 ו
	*	Wolff (10)	ק שֶׁמֶרֶה
	**	Olshausen (11)	ו שֶׁמֶרֶה לְנֶפֶשׁ
1:12	β	SAT	ins אֲמַר יהוה
1:13	α	KAT ^(S)	ו הָרָגָל עַד
		BHK (prb)	מַעַן mc, d1 לְחַרְבּוֹן
		Maag	d1 אֵם (pros.)
1:14	α	BK	ו וְשִׁחָתִי
	β-β	ICC	d1 כְּהִנּוּ
1:15	β	HK, ICC	ו מִלְכָּם
	*	Puech (12)	ו
2:1	α	BHK, BHS	num exc nomen regis?
	β-β	Albright	ק מִלְכָּם אֲדָם לְשִׁיד
	γ	KAT ^S , HAT	ו מִלְכָּם
	δ	KHC, HK	trsp שִׁיד post
2:2	α	KHC	ins ante עד vel ante
		SAT, ATD	ins מִרְאֵה ante
		Procksch	ins מִרְאֵה ante
		BK	ו frt בְּעֵרִי מִרְאֵה
	β-β	KHC, SAT, HK, BHS	prp מִרְאֵה בִּיה

Vers	Verwysing	Bron of Persoon	Voorstel
		Meinhold, Weiser, BK	d1 הקריוג
2:3	* α-α	Praetorius (13) HK, ATD, BHS?	מת בשואה ו trsp. v.3 post v.2a
2:4	α	HK	ins prb ומשפטיו
2:6	α-α	HK	הוי הא'קריס ו
		M. Krause	שמעון המכרים ו
	β	BHK	frt d1 mc
	γ	SAT?, HK	עציר ו
	*	Praetorius	d1 בכסף
2:7	α	Maag	d1 Art (pros.)
	γ-γ	KHC, SAT, HK, KAT ^S , ICC, ATD, BK, KAT	d1
		M. Krause	על צפר עבאר ו
	δ	Maag	על סק אל ו
	ε	Maag	d1 מרץ
	ζ	M. Krause	d1 בראש
	η-η	SAT	ו ubirke 'anijim jamitu
	θ	KHC, HK	ו וידרכו
		ATD	ו וטד'ר'ך
	ι	Maag	ו עננים
	κ-κ	BHS	add?
	λ-λ	Vollmer, (14) BK, Revent- low (14)	d1
	μ	W. Schmidt	זו למען
	ν-ν	M. Krause	d1 את שם
	*	Praetorius (15)	d1 (nie מרץ ook nie) על צפר ו
2:8	** α	Praetorius (16) KAT	ו ד'ר'ך i.p.v. ו'ב'ר'ך vel ו'ב'ר'ך as glos metמקרא verbind, wat sekundêr verskuif het tot na v.7a
	γ	KHC, HK	p. prb יטו

Vers	Verwysing	Bron of Persoon	Voorstel
	δ-δ	KHC, SAT, HK, BK	d1
	ε	Maag	d1 ס
	β-β	KHC, HK, BK	d1
2:9	α	BHK, ICC	trsp. v.9 post v.10
	β	Maag	d1 et art ה (pros.)
2:10	α	BHK, ICC	trsp. v.10 ante v.9
	β-β	SAT	d1
	γ-γ	KAT ^S , HAT	d1
	δ	Maag	d1 את (pros.)
	ε	Maag	d1 ה (pros.)
	β	BHK	frit ins בני ישראל
2:11	α-α	SAT	d1. (Zu)
		ICC	trsp. post v.12
	β	Maag	d1 סבירי ו
	γ	Maag, BHK	d1 ו mc
	δ	Maag	d1 סבירי ו
2:12	α	Maag	d1 et art ה
	β	Maag, BHK	ins וְשֶׁכֶּר
	γ	Maag	d1 et art ה
	δ	Maag	d1 pros
2:13	γ	BHK	ins frit הארץ mc
	δ-δ	Maag	d1
	ε-ε	ATD, Prae-torius (17)	d1 sek
	β	Maag	d1 pros
2:14	α-α	BHK, BHS	nonn add. hab
		SAT, ATD, BK, W. Schmidt	d1 sek
	γ	KAT ^S	d1 נשקו ו
2:15	α-α	ICC	Behoort by v.14
	β-β	BHK, BHS	non add hab
	γ-γ	HK	d1 mc
	δ	KAT ^S , BHK	d1 frit יאט
2:16	β	KHC	prb d1
		HK, HAT	d1 סא ימעה בג
		KAT ^S	d1
		ATD	1w ^e haggibōr

Vers	Verwysing	Bron of Persoon	Voorstel
	γ	HK	ins כ"י
	δ-δ	HK, Maag	d1
	ε-ε	HK	d1
	β-β	Rendtorff (18)	trsp. post שפ"א v.14

4. Bespreking van enkele probleemtekste

Enkele voorstelle tot tekswysiging verdien verdere aandag. n Paar oorwegings dien as motivering waarom hierdie voorstelle gekies is. Eerstens is dit voorstelle waaraan die meeste Amos-bestudeerders en -kommentatore in hulle geskrifte aandag gegee het. Tweedens handel van hierdie voorstelle juis oor gedeeltes in die teks wat verstaansprobleme bied, of vreemd of steurend voorkom.

Die gedeeltes wat bespreking noodsaak, is die volgende:

1. אשר אדני יהוה (1:8)

Die voorstel tot wysiging behels dat אשר אדני geskrap moet word sodat die frase lees אשר יהוה

Die LXX (bevat nie אשר אדני nie,) maar T en V wel. Die oorgrote meerderheid kommentatore reken dat אשר אדני nie oorspronklik in die teks gestaan het nie. Veral twee redes word hiervoor aangegee: Wolff ⁽¹⁹⁾ meen dat אשר אדני dikwels in die boek Amos as byvoeging voorkom, bv. 3:8,11,13; 4:2; 5:16; 6:8; 7:1,4; 8:1,3,9,11; 9:5; en moontlik ook 4:5 en 5:3. Markert ⁽²⁰⁾ verklaar אשר אדני as byvoeging vanweë die moontlike liturgiese gebruik van die boek.

Ons verkies om die voorstel tot tekswysiging nie te aanvaar nie, om die volgende redes:

- Min teksgetuïenis.
- Die baie gereelde voorkoms van אשר אדני in die boek Amos kan ook n argument ten gunste van die oorspronklikheid daarvan wees.
- Markert se argument is baie hipoteties.
- Die voorstel dat אשר אדני weggelaat word, maak geen noemenswaardige verskil aan die teks of aan die verstaan daarvan nie.

2. מַדּוּשׁ (1:9)

Die voorstel tot wysiging behels dat מַדּוּשׁ vervang word met שָׁמַר.

Maag (21) en Robinson (22) is die hoofeksponente van hierdie voorstel. Hulle maak hierdie voorstel om geografiese redes. Na aanleiding van מַדּוּשׁ in 1:6 sou מַדּוּשׁ in 1:9 beland het.

Ons verwerp hierdie voorstel om die volgende redes:

- (a) Die afwesigheid van teksgetuïenis.
- (b) Die moontlikheid dat die hele spreuk 'n redaksionele toevoeging kan wees. Die latere redaktor sou wel na aanleiding van 1:6 מַדּוּשׁ kon gebruik, maar dan word dit 'n redaksiekritiese en nie 'n tekstkritiese aangeleentheid nie.

3. וִיטֵרָף (1:11)

Die voorstel tot wysiging behels dat וִיטֵרָף vervang word met וִיטֵר.

Heelwat geleerdes volg E en V en redeneer dat Edom die subjek is van 1:11(b) en dat die lesing וִיטֵר verkies moet word. Dit sou vertaal kon word met: "Edom het voortdurend kwaad gebly" of "Edom het sy toorn voortdurend behou". Redes ten gunste van so 'n voorstel kan die volgende wees:

- (a) וִיטֵר kom meer dikwels voor as וִיטֵרָף en is dus op grond van lectio faciliar sekundêr.
- (b) Die parallelisme וִיטֵר en שָׁמַר kom ooreen met Jer. 3:5.
- (c) Geen verandering van subjek word vereis nie.

Tog aanvaar ons nie hierdie voorstel nie, en wel om die volgende redes: (23)

- (a) Die LXX lees ἡπαρσεν
- (b) Die verbinding וִיטֵרָף, met אֵף as subjek, kom min voor en kan dus geld as lectio difficilior.
- (c) Die sintaktiese breuk by die oorgang na die konsekutiewe imperfektum kan 'n subjekwisseling aandui.

4. שָׁמַר נָעַח (1:11)

Die voorstel tot wysiging behels dat שָׁמַר נָעַח vervang word met שָׁמַר לְנָעַח Justus Olshausen (24) en na hom heelwat geleerdes maak hierdie voorstel, hoof-

saaklik omdat die LXX lees: $\epsilon\lambda\varsigma \nu\iota\kappa\omicron\varsigma$

Ons aanvaar nie hierdie voorstel nie, om die volgende redes:

- (a) פצ sonder die ץ kom wel voor met dieselfde betekenis.
- (b) Die vorm פצ word (bv. deur Wolff) verklaar as 'n voorbeeld van die $n^{\circ} \text{si} \dot{g} \dot{a} h$ "i.e. recessive tone" (25)
- (c) Tekstgetuïenis vir die voorstel tot teks wysiging is onvoldoende.

5. בטונב (2:2)

Die voorstel tot wysiging behels dat die teks בטונב moet lees (Procksch).⁽²⁶⁾
 'n Verdere voorstel is dat בקי voor בטונב geplaas moet word (Meinhold).⁽²⁷⁾

Laasgenoemde voorstel gaan van die veronderstelling uit dat הקריבו , die laaste woord van vers 2(a) 'n verkeerd geplaasde invoeging is. Aangesien dit die woord קי bevat, kon dit eerder voor בטונב gestaan het in die vorm בקיר . In die meeste ander gevalle in Amos 1 en 2 word die vuur gestuur na spesifieke stede. Daarom die soeke na 'n stadsaanduiding voor die woord בטונב .

Teen Meinhold se voorstel geld die volgende oorwegings:

- (a) קי is nie הקריבו nie.
- (b) Daar is ander plekke in Amos 1 en 2 (bv. 1:4) waar nie 'n spesifieke stad genoem word by die strafaankondiging nie.
- (c) Die afwesigheid van tekstgetuïenis.

Die twee laasgenoemde oorwegings bring mee dat ons ook nie Procksch se voorstel aanvaar nie.

6. השנפיר (2:7)

Die voorstel tot wysiging behels dat השנפיר vervang word met השנפיר

השנפיר se stam is פנ (hyg) en die van השנפיר is פנ (trap). Die rede waarom השנפיר probleme skep, is dat dit altyd 'n akkusatief neem, bv. Jer. 2:24; 14:6; vgl. Jes 42:14; Job 7:2; 36:20; Eseg 36:3; Ps 56:2-3.

Ons aanvaar hierdie voorstel om die volgende redes:

- (a) Die voorstel tot wysiging is grammatikaal meer aanvaarbaar.

(b) Die konsonanteteks hoof nie gewysig te word nie.

(c) Die meeste kommentatore sowel as die LXX (Τα παλαια) verkies die voorstel tot wysiging van die teks.

7. וקל ברגליו לא ימלט (2:15)

In 2:14-16 het ons te doene met 'n gedeelte wat tot velerlei voorstelle vir teks-emendatie gelei het. Die meeste geleerdes bespeur 'n ongebalanseerdheid in die teks. Praetorius sê bv. dat 2:14-16 "durch sekundäre Zusätze entsteht sind." (28) Rendtorff sê: "viele Ausleger betrachten die Verse Am 2:14-16 als überladen oder empfinden ihre Ordnung als gestört." (29)

Rendtorff bied 'n interessante voorstel, naamlik dat וקל ברגליו לא ימלט (2:15) verskuif word tot net na ואבד מנוח עקל (2:14).⁽³⁰⁾ Dan sou die teks van 2:14 en 15 só kon lui:

ואבד מנוח עקל וקל ברגליו לא ימלט
 וחזק לא-ימאץ כחו וגבור לא-ימלט נפשו
 ותפש הקשת לא ימאץ ורכב העוץ לא-ימלט נפשו

Opvallend is dat die hemistiges van elke stige nou inhoudelik uitstekend by mekaar aansluit. In die eerste stige gaan dit by beide hemistiges oor die vinnige persoon. By die tweede stige handel beide oor die persoon met sterkte. By die derde stige handel beide oor persone met wapentuig tot hulle beskikking. 'n Verdere opvallendheid is dat die וקל ברגליו לא ימלט nou telkens in die tweede hemistige voorkom.

Ten gunste van Rendtorff se voorstel kan verder die volgende vermeld word:

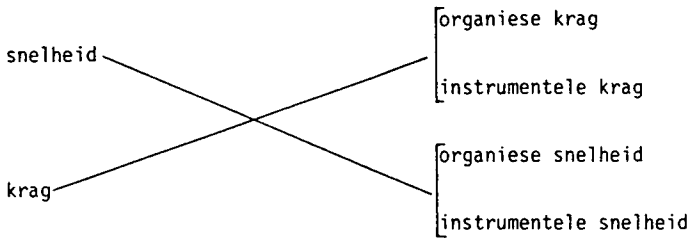
(a) Die oënsynlike formele sowel as inhoudelike probleme by 2:14-16 word opgelos.

(b) Dit kan verklaar word hoe die Masoretiese teks se lesing ontstaan het: Die gedeelte וקל ברגליו לא ימלט is in die proses van afskryf per ongeluk uitgelaat, later as 'n kantaantekening bygevoeg en uiteindelik op die verkeerde plek in die teks gevoeg.

Van Gelderen⁽³¹⁾ vestig die aandag egter op die feit dat daar in verse 14 en 15 'n chiastiese rangskikking aangetref word. Tussen vers 14a enersyds en verse 14b en 15 andersyds bestaan die chiastiese parallelisme wat só voorgestel kan word:⁽³²⁾

Vers 14a

Vers 14b - 15

Van Gelderen se identifisering van die chiasitiese parallelisme haal die meeste van die wind uit die seile van diegene ⁽³³⁾ wat meen dat hierdie verse aan teksversteuring ly. Dit bly belangrik om ook te onthou dat n lesing wat op die oog af moeiliker vertoon dikwels die korrekte een is. Daar word dus ten gunste van die bestaande teks besluit.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 3

1. Vgl. Prinsloo, W.S., Die Metodiek van Eksegese, p.8.
2. Krentz, Edgar, The Historical-Critical Method, p.49.
3. Deist, F.E., Towards the Text of the Old Testament, p.11.
4. Deist, F.E., op.cit., p.241f.
5. Koch, Klaus, Amos. Utersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, Teil I, p.106f. Die verwysing in die tabelle wat volg, verwys na die teks soos wat Koch dit weergee. Vgl. die bylaag aan die einde van hierdie studie.
6. Ibid.
7. Wolff, in Barton, John, Amos's Oracles against the Nations, p.18-19.
8. Barton, John, op.cit. p.19.
9. Bruno, D. Arvid, Das Buch der Zwölf. Eine rhythmische und textkritische Untersuchung, p.208.
10. Wolff, in Barton, John, idem.
11. Olshausen, in Barton, John, idem.
12. Puech, Emile, "Milkom, le Dieu Ammonite, en Amos 1:15", VT 27, 1977, p.117 f.
13. Praetorius, Franz, "Zum Texte des Amos", ZAW 34, 1914, p.42.
14. Vollmer, Jochen, Geschichtliche Rückblicke und Motive in der Prophetie des Amos, Hosea und Jesaja, p.22.
15. Praetorius, Franz, "Bemerkungen zu Amos", ZAW 35, 1915, p.12.
16. Ibid.
17. Ibid.
18. Rendtorff, "Zu Amos 2:14-16", ZAW 85, 1973, p.226-227.
19. Wolff, H.W., Joel and Amos (Hermeneia), p.130.
20. Markert, Ludwig, Struktur und Bezeichnung des Scheltworts, p.53.
21. Maag, Text, Wortschatz und Begriffswelt des Buches Amos, p.7.
22. Robinson, in Markert, Ludwig, op.cit., p.56.
23. Beide Wolff, op.cit., p.130, Markert, op.cit., p.58-59 verwerp die voorstel om dieselfde redes.
24. Olshausen, Justus, in Wolff, op.cit., p.131.
25. Wolff, H.W., op.cit., p.131.
26. Procksch, O., in BH³ (ed. R. Kittel), p.917.
27. Meinhold, Johannes en Lietzmann, Hans, Der Prophet Amos. Hebräisch und Griechisch, p.6.

28. Praetorius, Franz, op.cit., p.13.
29. Rendtorff, Rolf, op.cit., p.226.
30. Ibid.
31. Van Gelderen, C., Het Boek Amos, p.44.
32. Ibid.
33. Bv. Praetorius, Idem., en Rendtorff, Idem.

HOOFSTUK 4

SINCHRONIESE ANALISE

1. Werkwyse

Aangesien die verhouding tussen die Israel-spreuk en die sewe ander volkerespreuke van Amos 1 en 2 op die voorgrond staan in hierdie studie, word die sinchroniese analise as 'n noodsaaklike metodiese faset beskou. Dit het juis te doen met die opbou van die perikoop as geheel en die onderlinge verband tussen die strukturelemente daarvan.

"Cohesion ... offers a descriptive basis for the interpretation of a text, not interpretation per se," ⁽¹⁾ was die mening van Weideman. Hierdie sinchroniese analise wil eweneens nie daarop aanspraak maak dat dit nie laaste sê het oor die interpretasie van die betrokke perikoop nie. In wisselwerking met en ter aanvulling van die ander metodiese fasette sal dit egter op eie wyse vra na die verhouding tussen die Israel-spreuk en die sewe voorafgaande spreuke van die perikoop onder bespreking.

Taalgeleerdes soos Hendricks, Leech en Harris het hulle ook oor hierdie beginsel uitgespreek. Volgens Hendricks moet onderskei word tussen "linguistic description" en "critical enegesis". ⁽²⁾ Leech meen dat eersgenoemde die "given" verskaf, terwyl laasgenoemde behels dat buite die taal getree moet word om dit wat gegee is betekenisvol te maak. ⁽³⁾ In aansluiting hierby sê Harris: "The formal findings of this kind of analysis are distinct from an interpretation of the findings, which must take the meanings of the morphemes into consideration and ask what the author was about when he produced the text. Such interpretation is obviously quite separate from the formal findings, although it may follow closely in the direction which the formal findings indicate." ⁽⁴⁾ Daar behoort dus 'n onderskeid getref te word tussen sinchroniese analise en interpretasie as sodanig.

Vervolgens kan gevra word na die verband tussen die sintaktiese en die semantiese by die sinchroniese analise. Dit word dikwels aangetref dat daar 'n terughoudendheid bestaan wat die gebruik van inhoudelike aspekte betref in die proses van die sinchroniese analise. Prinsloo sê dat inhoudelike aspekte vermy moet word "want dit sou beteken dat die 'content' (inhoud) van 'n perikoop ondersoek moet word om by die 'content' uit te kom. Daarom moet daar liefs van objektiewe sintaktiese kriteria uitgegaan word." ⁽⁵⁾ Prinsloo voel egter aan dat die totale negering

van inhoud n mens voor probleme sal stel. Daarom sê hy ook: "Omdat vorm en inhoud nie van mekaar geskei kan word nie, kan opvallende inhoudsmomente ook gebruik word om verbindings te maak". (6)

In die jongste tye het die klem dikwels geval op die "syntactic aspects of sentence dependency or connectivity." (7) Daar is egter besef dat die sintaksis al=leen nie die oplossing bied vir die probleem van tekskohesie nie. Baumann het dit met n praktiese voorbeeld aangetoon. (8) Hy neem die volgende gedeelte: "Das Kind weint. Es hat zwei senkrecht aufeinander stehende, gleiche Diagonalen." Sintak=ties gesproke blyk dit met die eerste oogopslag of die "Es" in die tweede sin verwys na "Kind" in die eerste sin, maar dit word verkeerd bewys deur die semantiese samehang tussen die twee sinne. Uit hierdie voorbeeld kan dus n saak uitgemaak word daarvoor dat die semantiese n rol kan en behoort te speel by die sinchroniese ontleding van n teks. Ook Loader noem dat hy in die proses van bepaling van die inhoud van n perikoop sinchronies te werk gaan. (9)

n Verdere saak om in gedagte te hou, is dat die begrip sinchroniese- of struktuur=analise nie eenduidig verstaan word nie. Die wortels van die metode word gewoonlik gesoek in die Franse strukturalisme. Die Saussure en Propp (10) was die grond=leggers daarvan. Binne die strukturele metodes word verskeie uitgangspunte aange=tref: Sommige geleerdes gebruik die sin as die basiese eenheid van analise. (11) n Tweede groep gebruik eenhede kleiner as die teks, maar groter as die sin. (12) Een vorm daarvan is die sogenaamde stilistiese benadering. Hill sê dit is die studie van "all those relations among linguistic entities which are statable, or may be statable, in terms of wider spans than those which fall within the limits of the sentence." (13) n Derde groep vind die basiese eenheid van analise in struktuur=matigheid wat buite die taalaspek van die teks geleë is. Vir Barthes lê die struk=tuurmatigheid byvoorbeeld in die onderbewussyn van die mens vasgelê en nie primêr in sy produk nie. (14)

Op n ander vlak stem die vertrekpunte van struktuurontleders ook nie ooreen nie. Dit word meestal aanvaar dat van vorm na inhoud, betekenis, of funksie gewerk be=hoort te word. (15) Tog werk sommige teksbestudeerders in die teenoorgestelde rig=ting, naamlik vanaf betekenis na vorm. (16)

Teksanalise verloop byvoorbeeld ook nie identies by taalkundiges en beoefenaars van die volkskunde ("folklorists") nie. Laasgenoemde gee min aandag aan die taalkundige

middele deur middel waarvan die onderliggende struktuur homself manifesteer. Die taalkundiges daarenteen verantwoord hulleself deegliker oor hierdie saak. (17)

Dit is dus duidelik dat daar nie 'n eenvormige aanslag of werkwyse bestaan onder die groot verskeidenheid geleerdes wat almal die struktuur van een of ander teks wil bepaal nie.

Daar bestaan verskeie kriteria vir die bepaling van teksbinding. Gutwinski onderskei twee groepe "cohesive features", (18) naamlik die grammatikale en leksikale aspekte. Die grammatikale aspekte is:

- "1. Anaphora and cataphora (Pronouns, determiners, personal possessives, substitutes, adverbs, submodifiers);
2. Coordination and subordination;
3. Enation and agnation." (19)

Die leksikale aspekte is:

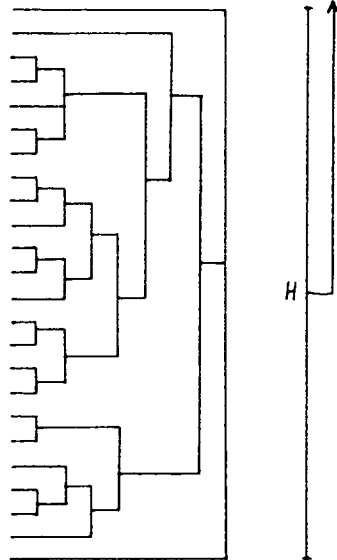
- "1. Repetition of item;
2. Occurrence of synonym or item formed on same root;
3. Occurrence of item from same lexical set (co-occurrence group)." (20)

Prinsloo gebruik ook 'n vasgestelde aantal kriteria vir die bepaling van die verhouding van tekseenhede tot mekaar. Hy onderskei tussen:

1. Uitwendige ornamentele kriteria, (bv. metrum, rym, alliterasie, assonansie, klank- en woordspel, struktuurdraers, chiasmes, parallelismes, Leitworte);
2. Grammatikaal-sintaktiese kriteria, (bv. subjekswisseling of -ooreenkoms, objekswisseling of -ooreenkoms, pronominale opname, vorm van werkwoorde, voegwoorde en partikels, voorsetfels, lokaliteitsaanduiding, temporele aanduiding);
3. Opvallende inhoudsmomente. (21)

Wanneer 'n struktuuranalise gedoen word, is die eenheid waarmee gewerk word gewoonlik die sogenaamde kolon of -stige. Die kolon is 'n "linguistiese sin" (22) en kan gebruik word vir beide prosatekste en poëtiese tekste. By poësie kom daar egter nog 'n gesigspunt na vore. Wanneer hy sy gedig opbou, gebruik hy nie noodwendig die kolon as basiese bousteen nie, maar wel die stige of versreël. So 'n stige val nie noodwendig presies saam met die kolon, (een hoofwerkwoordstuk en een hoofnaamwoordstuk) nie. "Omdat die digter gebruik gemaak het van stiges as die boustone vir sy gedig, bied hy ons as't ware sy eie eenheid aan sodat ons daarlangs die pad wat

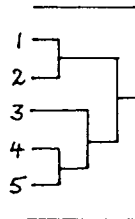
כח אֶתֶר יִהְיֶה
על־שִׁלְשָׁה מִשְׁעֵי דְמָסָק וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אִשְׁכְּנִי
עַל־כִּבְרֵתָם בְּמִשְׁעֵי צִדִּיק אֲבִינִי בְּמִשְׁכֹּת נְעִימִים
הַמִּאֲכִיפִים עַל־צִפְּתֵי־אֵינִי בְּחָסֵד הַיָּמִים יִהְיֶה עֲרֹשְׁתִּי
אֵלֶּם וְאֲנִי יֵלֶם אֶל־הַעֲדָה לִקְנֹן חַיִּל אֲדִיבֶם בְּדָשׁ
יִשְׁלַח בְּקִדְּשׁ הַבְּלִיטִי אֶצֶק קְלוֹנִיכָה
וְעַן עֲשֵׂה־לִּי כִּיחַ אֲלִיכֶם
אֲנִי הַמְּקַדֵּשׁ אֶת־דְּאִשְׁתִּי בַּעֲדֵם
אִם כִּבְרֵת אֲדִיבֶם וְכִיחַ יִקְנֹן הוּא צִדִּיקִים
וְאֶסְקֶה פְּרִילִי מִמֶּלֶךְ יִדְרֹקִי בְּקִדְּשׁוֹ
אֲנִי הַעֲלִיזוּ אֲדִיבֶם בְּאֶרֶץ בְּצִדְקָם
אֲלִיךְ אֲדִיבֶם בְּדִרְשָׁה אֲרִבְעִים שָׁנָה
לִקְדֹשׁ אֶת־אֶרֶץ קִדְּשִׁי
וְאֶקֶם בְּמִשְׁכֹּת לְכִסְיָם יִבְרָכְוּכֶם לְנֶעְמִים
הֲאֵךְ אֵין־וְאֵחַ בְּכִי וְסִיכָל נִסְכֵּי־קֶדֶשׁ
וְהִסְקִי אֶת־עַמִּי בְּכִי
יִשְׁלַח־וּבְיָאִים בְּחָסֵד לֹא־כִיחַ לֹא קִבְּלִי
וְכִיחַ אֲנִי בְּקִדְּשׁ הַמִּשְׁכָּה
כִּאֲכֶר עֲשֵׂה וְעֲלֶה הַמִּלָּאָה לֹה עֲשֵׂה
אֲכֶר עֵשׂ מִכֶּל דְּעִקִּי לֹא־אֲכֶר כִּיחַ
עֲשֵׂה דֹאֲשֵׁלִים נִפְשִׁי יִשְׁלַח דְּקִשָׁה לֹא יִשְׁכַּח
יִשְׁלַח בְּקִדְּשׁוֹ לֹא יִשְׁכַּח יִדְבֵּק הַיָּדִים הֵאֱלֵם נִפְשִׁי
אֲבִינִי לְכִי בְּמִשְׁכֹּת קִדְּשִׁי עֲשֵׂה־נֶעֱמִי בְּיָמֵי־הַיָּמִים
אֲכִי־קֶדֶשׁ

2.2 Bespreking van verbandinge

2.2.1 Stige-groep A: Amos 1:3-5

כח אֶתֶר יִהְיֶה
עַל־שִׁלְשָׁה מִשְׁעֵי דְמָסָק וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אִשְׁכְּנִי
עַל־כִּבְרֵתָם בְּמִשְׁעֵי צִדִּיק אֲבִינִי בְּמִשְׁכֹּת נְעִימִים
הַמִּאֲכִיפִים עַל־צִפְּתֵי־אֵינִי בְּחָסֵד הַיָּמִים יִהְיֶה עֲרֹשְׁתִּי
אֵלֶּם וְאֲנִי יֵלֶם אֶל־הַעֲדָה לִקְנֹן חַיִּיל אֲדִיבֶם בְּדָשׁ
יִשְׁלַח בְּקִדְּשׁ הַבְּלִיטִי אֶצֶק קְלוֹנִיכָה
וְעַן עֲשֵׂה־לִּי כִּיחַ אֲלִיכֶם
אֲנִי הַמְּקַדֵּשׁ אֶת־דְּאִשְׁתִּי בַּעֲדֵם
אִם כִּבְרֵת אֲדִיבֶם וְכִיחַ יִקְנֹן הוּא צִדִּיקִים
וְאֶסְקֶה פְּרִילִי מִמֶּלֶךְ יִדְרֹקִי בְּקִדְּשׁוֹ
אֲנִי הַעֲלִיזוּ אֲדִיבֶם בְּאֶרֶץ בְּצִדְקָם
אֲלִיךְ אֲדִיבֶם בְּדִרְשָׁה אֲרִבְעִים שָׁנָה
לִקְדֹשׁ אֶת־אֶרֶץ קִדְּשִׁי
וְאֶקֶם בְּמִשְׁכֹּת לְכִסְיָם יִבְרָכְוּכֶם לְנֶעְמִים
הֲאֵךְ אֵין־וְאֵחַ בְּכִי וְסִיכָל נִסְכֵּי־קֶדֶשׁ
וְהִסְקִי אֶת־עַמִּי בְּכִי
יִשְׁלַח־וּבְיָאִים בְּחָסֵד לֹא־כִיחַ לֹא קִבְּלִי
וְכִיחַ אֲנִי בְּקִדְּשׁ הַמִּשְׁכָּה
כִּאֲכֶר עֲשֵׂה וְעֲלֶה הַמִּלָּאָה לֹה עֲשֵׂה
אֲכֶר עֵשׂ מִכֶּל דְּעִקִּי לֹא־אֲכֶר כִּיחַ
עֲשֵׂה דֹאֲשֵׁלִים נִפְשִׁי יִשְׁלַח דְּקִשָׁה לֹא יִשְׁכַּח
יִשְׁלַח בְּקִדְּשׁוֹ לֹא יִשְׁכַּח יִדְבֵּק הַיָּדִים הֵאֱלֵם נִפְשִׁי
אֲבִינִי לְכִי בְּמִשְׁכֹּת קִדְּשִׁי עֲשֵׂה־נֶעֱמִי בְּיָמֵי־הַיָּמִים
אֲכִי־קֶדֶשׁ

Hierdie stige-groep word ingelei en afgesluit met die byna gelykluidende **כֹּה אָמַר יְהוָה** en **אָמַר יְהוָה**. Volgens Wolff is dit tipies van die "commission-bound messenger speech" ⁽²⁴⁾ Vyftien van Amos se spreuke begin met hierdie formule, naamlik 1: 1,3,6,9,11,13; 2: 1,4,6; 3: 11,12; 5: 3,4,16; 7: 17. Vyf van hierdie spreuke bevat die ooreenstemmende slotformule **יְהוָה אָמַר (אֲדָנִי) יְהוָה**, wat voorkom by 1:5,8,15; 2:3; 5:17. Die slotformule kom sonder inleidingsformule voor slegs by 5:27 en 7:3,6. Elf maal kom die inleidingsformule voor aan die begin van 'n hele spreuk, naamlik by 1:3,6,9,11,13; 2:1,4,6; 3:12; 5:4; vier maal aan die begin van 'n straf-aankondiging, (3:11; 5:3,16; 7:17) maar nooit aan die begin van 'n motiveering vir straf nie. In die perikoop onder bespreking kom die inleidingsformule dus telkens aan die begin van 'n spreuk as geheel voor.

By stige 1 vind ons die aanloop tot 'n spesifieke strafaankondiging wat later (1:4) volg. Dit bestaan uit 'n getalletrapspreuk wat Markert die "Allgemeine Begründung" ⁽²⁵⁾ noem, en 'n aanduiding van onafwendbaarheid, die "Allgemeine Unheilsankündigung." ⁽²⁶⁾ Damaskus (stige 1) word in hierdie spreuk aangespreek. Die stad word waarskynlik as verteenwoordiger van die regeerders en inwoners van die Aramese ryk genoem. ⁽²⁷⁾ Die spesifieke oortredinge (stige 2) het te make met oorlogvoering. Die beeldspraak van 'n dorsslee beskryf moontlik die wyse waarop krygsgevangenes behandel is. ⁽²⁸⁾ Die **לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ** by stige 2 lei 'n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot **לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ** in stige 1. Die suffiks derde persoon meervoud by **דּוֹשֵׁם** (stige 2) staan in relasie tot **דָּמָשֶׁק** (stige 1). Die woord **פְּשָׁעִי** (stige 1) skep volgens die beginsel van kollokasie ⁽²⁹⁾ die verwagting dat die oortredinge meer spesifiek uitgespel sal word. Dit word dan ook in stige 2 gedoen. Bogenoemde redes bring gesamentlik mee dat stiges 1 en 2 eers verbind word.

By stiges 3 tot 5 vind ons 'n strafaankondiging waar **יְהוָה** in die eerste persoon optree. Stiges 4 en 5 word eers verbind, aangesien **וַיּוֹצֵא שֶׁבֶט** (stige 5) en **יּוֹשֵׁב** (stige 4) beide as objek dien vir **הַכְרָתִי** (stige 4). Daarna verbind ons stige 3 met stiges 4 en 5. Die drie stiges vorm saam die strafaankondiging. Die waw by **וַשְׁבַּרְתִּי** (stige 4) koppel die tweede deel van die strafaankondiging aaneenskakelend met stige 3. Daarbenewens toon al drie hierdie stiges metriese ooreenkoms. Daar is vier versvoete in die eerste hemistige en drie in die tweede.

Stiges 1 en 2 (aanloop en motivering vir strafaankondiging) en stiges 3 tot 5 word voorts verbind. Volgens die kollokasie-beginsel sal die begrippe "straf" en "oortreding" in een asem verwag word. Leksikale ooreenkoms kom eweneens voor, aangesien פָּשַׁע vermeld word by stiges 1 en 4. Dieselfde subjek (eerste persoon), naamlik יְהוָה word gevind in stige 1 (לֹא אֲשִׁיבוֹנוּ), stige 3 (וְשָׁחַדְתִּי) en stige 4 ($\text{וְהִכָּרְתִּי, וְשִׁבְרָתִי}$).

Die inleidings- en slotformule, wat leksikale ooreenkoms toon, omraam die gedeelte wat vanaf stige 1 tot stige 5 strek.

2.2.2 Stige-groep B: Amos 1:6-8

	יְהוָה אֵלֵינוּ יְהוָה	
1	עַל־שִׁשְׁהָ פִשְׁעֵי עֵזָה וְעַל־אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבוֹנוּ	}
2	עַל־הַגִּלְוֹתָם לֵלִית סִלְמָה לְהַסְגִּיר לְאֶרֶם:	
3	וְשִׁלַּחְתָּ אֶת בְּחוֹמֹתָ עֵזָה וְאָכְלָה אֶרְמְנֶיהָ:	
4	וְהִכָּרְתָּ יוֹשְׁבֵי מְאֹנְהָדָד וְחֹמֶת סָבִיט מְאֹסְקָלוֹן	
5	וְהִשְׁבֹּתִי יָדִי עַל־עֶקְרוֹן וְאָבְדוּ סֹאכְרֵי פִלְסְתִּים	
	אֵלֵינוּ אֲנִי יְהוָה:	

Die inleidings- en slotformules (verse 6 en 8) kom in hierdie stige-groep op dieselfde wyse voor as by stige-groep A, behalwe dat die slotformule in meer uitgebreide vorm aangebied word, naamlik $\text{יְהוָה אֵלֵינוּ אֲנִי יְהוָה}$.

In ooreenstemming met stige-groep A word by stige 1 weer die aanloop tot 'n spesifieke strafaankondiging aangetref. By die getalletrapspreuk word die nuwe geadresseerde vermeld, naamlik Gasa. Gasa was waarskynlik die mees voor-aanstaande van die Filistynse stede, alhoewel dit die verste suid geleë was. Om dié rede verteenwoordig dit die hele gebied van die Filistyne. ⁽³⁰⁾ Weer eens is die spesifieke oortreding (stige 2) 'n daad wat met oorlog verband hou. Deportasie van 'n hele gemeenskap en uitlewering aan 'n vreemde nasie is ter sprake. ⁽³¹⁾ Die לֹא by stige 2 lei 'n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot לֹא אֲשִׁיבוֹנוּ in stige 1. Die suffiks derde persoon meervoud by וְהִכָּרְתִּי (stige 2) staan in relasie tot עֵזָה (stige 1). Soos by stige-groep A skep פִּשְׁעֵי (stige 1) volgens die beginsel van kollo=

kasie die verwagting dat die oortredinge op een of ander wyse uitgespel word, soos wat die geval is in stige 2. Om bogenoemde redes word stiges 1 en 2 eerste verbind.

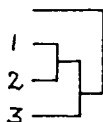
Stiges 3 tot 5 is, soos by stige-groep A, weer 'n strafaankondiging. Die ander Filistynse stede word hier by die naam genoem (stiges 3, 4 en 5). By beide (והכרה) (stige 4) en (והשיבוהי) (stige 5) koppel die waw die betrokke stiges aaneenskakelend aan die voorafgaande. Stiges 3 tot 5 het elk ses versvoete, in teenstelling met stiges 1 en 2 wat minder het. Stiges 3, 4 en 5 word op hierdie gronde onderling verbind.

Voorts word stiges 1 en 2 met stiges 3 tot 5 verbind. Volgens die kollokasiebeginsel word die vermelding van "straf" en "oortreding" in die omgewing van mekaar verwag. Leksikale ooreenkoms kom voor, aangesien die pleknaam צור in beide stiges 1 en 3 voorkom. Dieselfde subjek (יהוה in die eerste persoon) word gevind in stige 1 (לא השיבונו), stige 3 (ושלחתי), stige 4 (והכרה) en stige 5 (והשיבוהי).

Die inleidings- en slotformule, wat leksikaliëse ooreenkoms toon, omraam die gedeelte wat vanaf stige 1 tot stige 5 strek.

2.2.3 Stige-groep C: Amos 1:9-10

"כה אמר יהוה
על-שלחתי פשע-צור ושל-ארבעה לא אשיבנו
על-הסנאים וזאת שלחתי לארם ולא זכרו ברית אחים:
ושלחתי את בחומת צור ואכלה ארבעה:^א

Die inleidingsformule כה אמר יהוה (vers 9) sit die reëlmaat wat in die vorige twee stige-groepe reeds na vore gekom het, voort. 'n Slotformule ontbreek egter.

Die aanloop tot die strafaankondiging (stige 1) bestaan weer eens uit dieselfde getalletrapspreuk, hierdie keer met die naam van Tirus as geadresseerde. Tirus

was Fenisië se vooraanstaande handels- en seevaartstad. (32) Die spesifieke oortreding (stige 2) hou weer verband met oorlog en is byna identies met dié van stige-groep B (1:6). Die sogenaamde "Broederverbond", waaraan Tirus nie gedink het nie, word egter ook vermeld. Die werkwoord זָכַר (onthou) kom vir die eerste keer voor in Deuteronomium (13 keer), Esegïel (9 keer) en Deutero-Jesaja (9 keer). (33) Die uitdrukking זָכַר בְּרִית (om n verbond te onthou) kom nie in pre-eksiliese materiaal voor nie, maar wel in die Pries-tergeskrif. Die uitdrukking het gewoonlik nie n reflektiewe bedoeling nie, maar wel n aktiewe bedoeling in die sin van om die verbond "in stand te hou". (34)

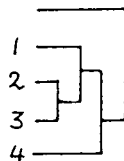
Die לֵךְ by stige 2 lei n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ in stige 1. Die suffiks derde persoon meervoud by הִגִּירָם (stige 2) staan in relasie tot לָךְ (stige 1). Die opnoem van spesifieke oortredinge (stige 2) volg na die פָּשַׁע (stige 1) in ooreenstemming met die verwagting wat volgens die kollokasie-beginsel geskep is. Bogenoemde redes lei ons daartoe om eers stiges 1 en 2 met mekaar te verbind.

Stige 3 bevat die strafaankondiging. Dit is korter as in die vorige twee stige-groepe en kom woordeliks ooreen met stige 3 (vers 7) van stige-groep B. Die vernietigende aard van Jahwe se straf word uitgebeeld deur dit te vergelyk met die verterende effek van vuur. Die waw by וּשְׁלַחְתִּי (stige 3) koppel hierdie stige gevolgaanduidend aan die voorafgaande. Die eienaam Tirus kom voor in stiges 1 en 3 en יְהוָה is in die eerste persoon die subjek by אֲשִׁיבֶנּוּ (stige 1) en וּשְׁלַחְתִּי (stige 3). Tesame met die kollokasie-beginsel (oortreding en strafaankondiging word in mekaar se teenwoordigheid verwag) lei bogenoemde oorwegings ons daartoe om stige 3 met stiges 1 en 2 te verbind.

Stiges 1 tot 3 dien sintakties as objek vir die inleidingsformule כֹּה אָמַר יְהוָה . Die inleidingsformule word dus verbind met die res van die spreuk.

2.2.4 Stige-groep D: Amos 1:11-12

כֹּה אָמַר יְהוָה
עַל-שִׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי אֲדָמָה וְעַל-אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנָּה
עַל-כִּדְלָהּ בְּחֶרֶב אֲחִיו וְעַתָּה רִחֲמֵנוּ
יִטְרָף לֵעַל אִפּוֹ וְעִבְרָתוֹ יִשְׁמָדָה נִצְחִית
וְשִׁלַּחְתִּי אֶת בְּרִימִן וְאָכְלָה אֶרְמֶנּוּ בִצְדָה:

Soos in die geval van die vorige spreuk (1:9-10) is dit weer eens כה אמר יהוה (vers 11) wat die spreuk inlei en geen slotformule kom voor nie.

In ooreenstemming met al drie die voorafgaande stige-groepe bestaan die aanloop tot die strafaankondiging (stige 1) uit n getaltrapspreuk waarin die naam van die geadresseerde voorkom. In hierdie geval is dit Edom. Hierdie landstreek het destyds oos en wes van die Wadi el-Arabah tussen die Dooie See en die Golf van el-Aqabah gelê. ⁽³⁵⁾ Die geskille tussen Edom en Juda het gewoonlik ge- gaan oor die beheer van die strategiese Golf van el-Aqabah. ⁽³⁶⁾ Na die val van Jerusalem (587/6 v.C.) is dit bekend dat die Edomiete weerwraak geneem het teen die verswakte Juda. ⁽³⁷⁾

Die spesifieke oortredinge wat in stiges 2 en 3 vermeld word, hou verband met die aard van verhoudinge tussen Edom en Juda. Aangesien die spesifieke oortredinge oor twee stiges strek, wat aaneenskakelend verbind word deur die waw by יטרף (stige 3), verbind ons eers stiges 2 en 3.

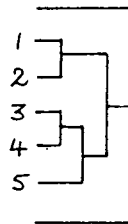
Die לַ by stige 2 lui n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot אשיבנו לָ in stige 1. Die derde persoon uitgang by רדפו (stige 2) en die derde persoon suffiks by רחציו (stige 2) verwys na אדום (stige 1). Die kollokasie- beginsel bring mee dat spesifieke oortredinge (stiges 2 en 3) verwag word naas n algemene strafaankondiging (stige 1). Stige 1 word dus verbind met stiges 2 en 3.

Stige 4 kan dan verbind word met stiges 1 en 3. Die waw by ושלחבר (stige 4) skakel stige 4, wat hier gevolgaanduidend funksioneer, met die voorafgaande. Steeds volgens die kollokasie-beginsel kan sodanige strafaankondiging (stige 4) verwag word waar oortredings vermeld word (stiges 2 en 3). As daarby in gedagte gehou word dat יהוה by stige 4, net soos by stige 1 in die eerste persoon enkelvoud optree, be- staan daar genoegsame bewysmateriaal dat stige 4 met stiges 1 tot 3 verbind kan word.

Stiges 1 tot 4 dien sintakties as objek vir die inleidingsformule כה אמר יהוה. Die inleidingsformule word dus verbind met die res van die spreuk.

2.2.5 Stige-groep E: Amos 1:13-15

11 כה אמר יהוה
 על-סלסה פשעני בני-עמון ועל-ארבעה לא אשיבנו
 על-בקעם תריות הגלעד למען הרחוב את-גבולם:
 14 והצתי אל בחומת רגה ואכלה ארמנותיה
 בחרושה ביום מלחמה בסער ביום סופה:
 15 והלקה מלכם בגולה הוא ושריו וחדו
 אמר יהוה: ׀

Die inleidings- en slotformules (verse 13 en 15) kom op dieselfde wyse voor as by stige-groep A (1:3,5).

Die reeds bekende aanloop tot die spesifieke oortredinge en strafaankondiginge volg by stige 1. In hierdie geval is die Ammoniete die geadresseerdes. Ammon is 'n gebied in die Transjordaans-streek wat sedert die tyd van die Rigters herhaaldelik aanvalle geloods het op nabygeleë vrugbare streke in Wes-Transjordaanië. (38) Gilead is die streek van Transjordaanië ten suide van die Jabbok-rivier en wat beset is deur die stam Efraïm. (39)

Die oortredings wat by die naam genoem word (stige 2), naamlik om swanger vroue te sny, is geen onbekende praktyk in die Ou Nabye Ooste nie. Sulke dade is reeds aan Tiglat-Pileser (± 1100 v.C.) toegeskryf. (40) Elders in die Ou Testament is sulke optrede ter sprake in 2 Kon. 8:12; 2 Kon. 15:16 en Hos. 14:1. Weer eens is dit 'n daad wat met oorlog verband hou.

Die על by stige 2 lui 'n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot אשיבנו in stige 1. Volgens die kollokasie-beginsel kan spesifieke oortredinge vermeld word waar die begrip פשע reeds genoem is. Die suffiks derde persoon meervoud by בקצם (stige 2) verwys terug na בני עמון (stige 1). Op hierdie gronde word stiges 1 en 2 eerste verbind.

In hierdie stige-groep vorm stiges 3 tot 5 die spesifieke strafaankondiging. Stiges 3 en 4 word eers verbind. Inhoudelik dien stige 4 as verdere konkretisering van wat in stige 3 gesuggereer word. Die inhoud van stige 5 kan deels gesien word as die gevolg van wat in stiges 3 en 4 beskryf word. Die voorsetel ב by בור וצה (stige 3) en באצר (stige 4) veronderstel ארמנותיה (stige 3). Hierna volg dit

logies dat stige 5 as deel van die spesifieke strafaankondiging met stiges 3 en 4 verbind moet word. Sintakties gesproke koppel die waw by והִסֵּךְ stige 5 aaneenskakelend aan die voorafgaande.

Vervolgens word stiges 1 en 2 verbind met stiges 3 tot 5. Dit is weer die kollokasie-beginself, waarvolgens strafaankondiginge verwag word waar oortredinge vermeld word, wat as motivering dien. Verdere bydraende sake is die suffiks derde persoon meervoud by עָלָם כֹּבֵד in stige 5 wat verwys na בְּנֵי עַמּוּן in stige 1, sowel as die voorkoms van יְהוָה as subjek in die eerste persoon by $\text{אֲנִי אֵשְׁרִיבֶנּוּ}$ (stige 1) en וְהָעִיר (stige 3).

Die inleidings- en slotformules (verse 13 en 15), wat leksikale ooreenkoms toon, dien saam as raamwerk vir die inhoud van die spreuk. Stiges 1 tot 5 dien bowendien sintakties as objek vir die inleidingsformule כֹּה אָמַר יְהוָה .

2.2.6 Stige-groep F: Amos 2:1-3

	2	אָמַר יְהוָה
עַל־שִׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי מוֹאָב	1	
עַל־שִׂרְפוֹ עֲצָמוֹתָי מִלֶּךְ־אֲדָוָה לִסִּיד:	2	
וְשִׁלַּחְתִּי אֶת בְּמוֹאָבִי	3	
וְנָתַתִּי בְּעֵינָיו מִלֶּכֶת בְּקוֹלִי טוֹפֵר:	4	
וְהִקְדַּרְתִּי טוֹפֵט מִקִּרְבִּי	5	
יְהוָה אֱלֹהֵי עַמּוּן		
אָמַר יְהוָה:		

Die inleidings- en slotformules (verse 1 en 3) kom op dieselfde wyse voor as by stige-groep A (1:3,5) en E (1:13,15).

Die aanloop tot die spesifieke oortredinge en strafaankondiginge (stige 1) volg ook die patroon wat in al vyf die voorafgaande stige-groepe voorkom. In hierdie geval is Moab die geadresseerde. Die hoof-nedersettings van Moab was geleë oos van die suidelike helfte van die Dooie See in die gebied vanaf Sel Hadan en die Arnon tot by die Wadi el-Hesa. Laasgenoemde vorm 'n natuurlike grens tussen Moab en Edom. (41)

In stige 2 word die spesifieke oortreding wat deur **שָׂטָן** (stige 1) gesug= gereer word by die naam genoem. Dit is naamlik dat die koning van Edom tot kalk/as verbrand is. Dit is nie seker of hierdie daad verband hou met enige bekende voor= val van onmin tussen Ammon en Edom nie. So n voorval het wel plaasgevind in die tyd van koning Joram van Israel en Josafat van Juda toe hulle in samewerking met Edom opgetree het teen die opstandige Moabiete. ⁽⁴²⁾ Om iemand deur verbranding dood te maak, was n antieke vorm van straf. ⁽⁴³⁾ Wolff ⁽⁴⁴⁾ is van mening dat Amos in gedagte het dat die Ammoniete die as van die koning gebruik het as n middel waarmee klippe en huise gewit kon word. Juis oor hierdie gebruik is die daad so onaantoonbaar. Stige 2 word deur middel van die **וְ** redegewend verbind met **אֲשֶׁר** in stige 1. Stiges 1 en 2 word dus eerste verbind.

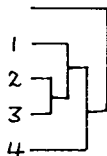
Stiges 3 tot 5 vorm die spesifieke strafaankondiginge. Stige 3 bevat weer eens die telkens herhalende beeldspraak van verterende vuur (vgl. 1:4,7,10,12,14; 2:2,5). Stiges 4 en 5 stem inhoudelik ooreen met die ooreenstemmende stiges by stige-groep E. Die waws by **וְ** (stige 4) en **וְ** (stige 5) bind die betrokke stiges aaneenskakelend met die voorafgaande. Die eienaam **מוֹאָב** kom voor by stiges 3 en 4 en die derde persoon suffikse en uitgange by **מוֹאָבִי**, **וְ** en **וְ** verwys almal na **מוֹאָב** (stiges 1, 3, 4). Die sintaktiese en inhoudelike vervlegtheid bring mee dat stiges 3, 4 en 5 vervolgens onderling verbind word.

Stiges 1 en 2 word dan verbind met stiges 3 tot 5. Die kollokasie-beginsel, waar= volgens strafaankondiginge verwag word waar oortredinge vermeld word, dien as moti= vering. Die leksikale ooreenkoms tussen stiges 1, 3 en 4 bevestig sodanige ver= binding. Dit is die eienaam **מוֹאָב** wat in al drie voorkom. Aanvullend hierby kan genoem word dat **וְ** in die eerste persoon optree by stiges 1, 3 en 5.

Die inleidings- en slotformules (verse 1 en 3), wat leksikaliese ooreenkoms toon, dien ook hier as raamwerk vir die inhoud van die spreuk. Stiges 1 tot 5 dien sin= takties as objek vir die inleidingsformule **כֹּה אָמַר יְהוָה**.

2.2.7 Stige-groep G: Amos 2:4-5

עַל־שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יְהוּדָה יִשְׁלַח אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַחֹרֶת וְהָיָה
עַל־מֵאֲכָם אֶת־הַחֹרֶת וְהָיָה וְחָקוּ לֹא שָׁמְרוּ
וְחָתְמוּ כְּכֹכְבֵּיהֶם אֲשֶׁר־הָלְכוּ אַבֹּתָם אַחֲרֵיהֶם
וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־בְּיָהוּדָה וְאָכְלָה אֶת־מִנְתֵּי וְיִשְׁלַחְתִּי

Soos by stige-groepe C en D kom die inleidingsformule (vers 4) voor sonder die byna gelykluidende slotformule.

Na die stereotipe aanloop tot die spesifieke oortredinge en -strafaankondiging (stige 1) volg stiges 2 en 3 wat die spesifieke oortredinge bevat. Dit is opvallend dat die oortredinge in effens meer uitgebreide vorm voorkom as by die voorafgaande ses stige-groepe. Die inhoud daarvan verskil ook van die voorafgaande ses, aangesien oortredinge wat direk teenoor יהוה gepleeg is, vermeld word en nie oortredinge teenoor mense nie. Wolff meen dat die stilistiese breuk waar יהוה onverwags in die derde persoon voorkom (stige 2) op 'n sterk wyse die aandag vestig op die feit dat die oortredinge spesifiek teenoor יהוה begaan is. (45)

Grammatikaal-sintakties gesproke kan bygevoeg word dat die waw by ויתצו stige 3 aaneenskakelend bind met stige 2. Die suffikse en uitgangse derde persoon meervoud by ויתצו en שמו (stige 2), כתביהם, ויתצו, ויתצו en אבותם en הלכו (stige 3), verwys almal na יהודה (stige 1). Om hierdie redes word stiges 2 en 3 eerste verbind.

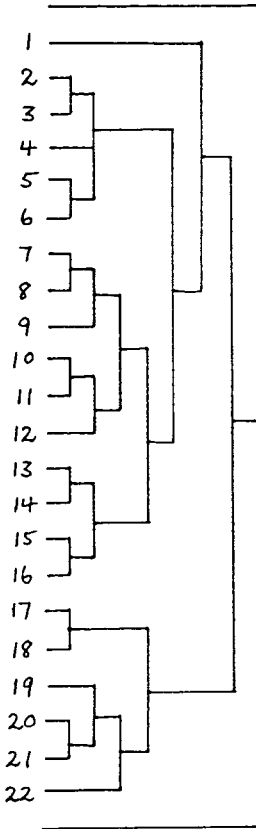
Die **ש** by stige 2 lui n redegewende gedeelte in wat in relasie staan tot **ש** in stige 1. Daar is reeds genoem dat die derde persoon meervoud suffiks en uitgange by stigtes 2 en 3 (**מאמם, ורבעים, כזביהם, אבותם**) almal verwys na **יהודה** (stige 1). Die kollokasie-beginsel bring ook mee dat spesifieke oortredinge (stigtes 2 en 3) vermag word naas n algemene strafaankondiging (stige 1). Stige 1 word dus verbind met stigtes 2 en 3.

Stige 4 word vervolgens verbind met stiges 1 tot 3. Die waw by וּשְׁחַד (stige 4) bind stige 4 gevolgaanduidend met die voorafgaande. Steeds volgens die kollokasie-beginsel kan sodanige strafaankondiging (stige 4) verwag word nadat spesifieke oortredinge vermeld is (stiges 2 en 3). As daar verder in gedagte gehou word dat וְהָיָה in die eerste persoon enkelvoud optree in beide stiges 1 en 4, lei die vermelde inhoudelike en grammatikaal-sintaktiese oorwegings ons daartoe om hierdie verbinding te doen.

Stiges 1 tot 4 dien sintakties as objek vir die inleidingsformule כה אמר יהוה
Die inleidingsformule word dus verbind met die res van die spreuk.

2.2.8 Stige-groep H: Amos 2:6-16

6 בַּה אָמַר יְהוָה
 עַל-שִׁלְשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנִי
 עַל-מַלְכָּם בְּכֶסֶף צְדִיק וְאֶבְיוֹן בְּעֵבֶר נְעִלִים:
 7 הַשְׂאִפִּים עַל-עַמֹּת אֶרֶץ כִּנְרָאֵס דָּלִים וְהָרָד עֲנִיִּים וְיָמִי
 וְאִישׁ וְאִבְיוֹן יִלְכוּ אַל-הַנְּעִלָה לִמְשֹׁן חֹלֶל אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי:
 8 וְעַל-יִבְנֵי חֲבִלִּים יָטוּ "אֲצִל כָּל-מִזְבְּחִי
 וְיֵין עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ יְכִיָּת אֱלֹהֵיהֶם:
 9 וְאֶנְכִּי הַסְמַדְתִּי אֶת-הָאֹמֶר לִמְפָּנֵיהֶם
 אֲשֶׁר כָּנְהוּ אֲרָזִים נִבְהוּ וְחֹסֶן הָיָא בְּאֹלֵנִים
 וְאֶסְמִיד פְּרִי' מִמֶּעַל וְשִׁרְשׁוֹ מִתַּחַת:
 10 וְאֶנְכִּי הַעֲלִיתִי אֶחֶקְם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 וְאֹלֶךְ אֶחֶקְם בְּמִדְבַּר אֲרָבָעִים סָנָה
 לְרַשָּׁת אֶת-אֶרֶץ הָאֹמֶר:
 11 וְאֶקִּים מִבְּנֵיהֶם לִנְבִּיאִים וּמִבְחֹרֵיהֶם לַנְּזִירִים
 הָאֵף אֵין-נֹאחַ בֶּן יִשְׂרָאֵל נֹאס־יְהוָה:
 12 וְנִשְׁקָו אֶת-הַנְּזִירִים בֵּין
 וְשִׁלְיֵה־נְבִיאִים צִוְּתָם לֵאמֹר לֹא תִנְבְּאוּ:
 13 הִנֵּה אֲנִי מַעֲדִק חֲזִיקִים
 כַּאֲשֶׁר תַּעֲדִק הַנְּעִלָה הַמְּלֵאכָה לָהּ עֲמִיד:
 14 וְאֶבְדַּ מִשֵּׁל מִקָּל יִחְזַק לֹא-יִאֲמָן בְּחֹ
 וְנִבְוֹר לֹא-יִמְלֹט נִפְשׁוֹ: " וְחִפְּסָה הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד
 וְקַל בְּרִגְלָיו לֹא יִמְלֹט וְרֶגֶב הַסֹּס לֹא יִמְלֹט נִפְשׁוֹ:
 15 וְאֶקִּין לִבִּי בְּנִבְוִיִּים עָרֹם יָנִים יְבוּס־הַקְּוֹאִי
 נֹאס־יְהוָה: 16

Met die eerste oogopslag kan waargeneem word dat hierdie stige-groep veel langer is as die voorafgaande sewe stige-groepe. Die vraag bestaan nou of

die patroonmatigheid wat in n groot mate in die voorafgaande sewe stige-groepe voorkom, hier voortgesit word, of nie. Nadat die verbindingsge-sprek is, sal die antwoord gegee kan word. Omdat hierdie stige-groep be-sonderlank is, sal dit onder drie subgroepe bespreek word, naamlik 2:6(c)-8; 2:9-12 en 2:13-16. Die inleidingsformule (2:6(a)), die slotformule (2:16(b)) en die inleidende getaltrapspreuk (2:6(b)) word voorlopig afsonderlik ge-hanteer. Die eerste subgroep (2:6(c)-8) bestaan uit die spesifieke oortre-dinge. Die tweede subgroep (2:9-12) sluit aan by die eerste subgroep, hoewel daar n duidelike naat of stilistiese breuk te bespeur is na 2:8. י ה ו ה tree vanaf 1:9 weer in die eerste persoon op. Die hele subgroep (2:9-12) toon n besliste spanningslyn wat sy spitspunt vind by die vraag in 2:11(b) en sy ontplooiing by 2:12. Vanaf 2:13 volg die spesifieke strafaankondiging.

By die eerste subgroep (2:6(c)-8, dit is stiges 2 tot 6) word stiges 2 en 3 eerste verbind. Die עדין , אביון , דלים en נעלים word almal ge-skilder as lydende partye. Veral die begrippe אביון , דלים en נעלים suggereer dat gepraat word van mense wat op een of ander wyse as "behoefstig" beskryf kan word.

By stige 4 gaan dit oor die misbruik van meisies. n Spesifieke subjek word vermeld, naamlik seun en vader. By stiges 5 en 6 gaan dit oor die eksploitering van skuldenaars. In beide stiges word die oortreding in verband gebring met die kultus, (vgl. כל-מזבח in stige 5 en ביה-מלכים in stige 6). In hierdie geval blyk dit dat die waw by יין stige 6 aaneenskakelend koppel aan stige 5. Stiges 5 en 6 word vervolgens verbind. Stiges 2 en 3, stige 4, en stiges 5 en 6 kan dan onderling verbind word, omdat hulle saam deel uitmaak van die spesifieke oortredinge van Israel. Hierdie verbindings suggereer dat drie hoof(groepe) oortredinge vermeld word, naamlik:

1. Die verdrukking van behoeftiges;
2. Die misbruik van meisies;
3. Die eksploitering van skuldenaars.

Hierdie driedeling verskil van Wolff ⁽⁴⁶⁾ se vierdeling. Hy meen dat die tweede hemistiges by stiges 4, 5 en 6 latere byvoegings is en dat die oorspronklike ge-deelte uit vier pare van twee hemistiges elk bestaan het, naamlik stige 2 (Sale into Debt-Slavery of the Innocent and the Needy), ⁽⁴⁷⁾ stige 3 (Oppression of the Poor), ⁽⁴⁸⁾ stige 4(a) (Abuse of Maidens) ⁽⁴⁹⁾ en stiges 5(a) en 6(a) (Ex-ploitation of Debtors). ⁽⁵⁰⁾ Vir hierdie vierdeling moes Wolff verskeie aanpassinge in die teks maak. Sy derde gedagte-eenheid (stige 4(a)) bestaan boonop uit n enkele

hemistige, terwyl die ander drie uit twee hemistiges bestaan.

Die tweede subgroep (stiges 7 tot 16) kom vervolgens aan die beurt. In die eerste plek word stiges 7 en 8 verbind. Die relatief נִשְׁרַר bed stige 9 sintakties in by $\text{אֶת הָאֲמֹרִי$ in stige 7. Inhoudelik dien stige 8 as beskrywing van die grootheid en krag van die Amoriete wat in stige 7 genoem word. Die Amoriete is 'n benaming vir diegene wat in vroeër tye aan die stuur van sake was in die land Kanaän. ⁽⁵¹⁾ Dit lyk nie asof Amos aansluit by die onderskeid tussen Amoriete en Kanaäniete, waar eersgenoemde die bergbewoners en laasgenoemde die vlakgebewoners was nie. ⁽⁵²⁾ Die hoogte van seders en die sterkte van eike is beide spreekwoordelike uitdrukings. ⁽⁵³⁾ Stiges 7 en 8 behoort tot die sogenaamde Landnahme-tradisie wat aanvanklik in die Hebron-gebied in omgang was. ⁽⁵⁴⁾

Stige 9 word verbind met stiges 7 en 8 omdat dit inhoudelik steeds te make het met die vernietiging van die Amoriete. Die suffikse derde persoon manlik enkelvoud by $\text{פָּרִי$ en וְיִשְׂרָאֵל (stige 9) verwys beide juis na אֶת הָאֲמֹרִי (stige 7).

By stiges 10 tot 12 word twee ander tradisies benewens die Landnahme-tradisie gelys. Oor die moontlik sekondêre aard van hierdie gedeelte sal in die redaksiekritiek meer volledig gehandel word. In stige 10 kom die sogenaamde uittogtradisie aan die orde en in stige 11 die sogenaamde woestyntradisie. ⁽⁵⁵⁾ Waar יְהוָה steeds die subjek is, word die Israëliete in hierdie stiges direk aangespreek. Hierdie parenetiese styl word inderdaad tot aan die einde van 2:12 (stige 16) gehandhaaf. Stiges 10 en 11 word eers verbind, en daarna word stige 12, wat met die infinitief לְיִשְׂרָאֵל begin, verbind met stiges 10 en 11. Stige 12 wil inhoudelik 'n band lê tussen die uittog-, woestyn- en Landnahme-tradisies.

Vanaf stige 13 kom 'n nuwe saak aandie orde, naamlik die profeet- en nasireërskap. Stilisties is dit egter steeds verweef met die gedeelte wat by stige 7 begin. Stiges 13 en 14 word eerste verbind. Sintakties gesproke veronderstel die $\text{אֶת הָאֲמֹרִי$ (stige 14) die hele stige 13. Die waw by וַיִּשְׁקֹר (stige 15) lei 'n gedeelte in wat in skrilte kontras met stiges 13 en 14 geskets word, al gaan dit steeds oor die saak van profeet- en nasireërskap. Nadat stiges 15 en 16 verbind is, word hulle saam verbind met stiges 13 en 14. Dit is opvallend dat hierdie vier stiges 'n (uitgebreide) chiastiese patroon bevat, naamlik:

a.	profete	b.	nasireërs	c.	vraagstelling
b.	nasireërs	a.	profete.		

Dit is ooglopend dat daar tussen stiges 13 tot 14 en 15 tot 16 leksikale ooreenkomste

bestaan, naamlik נְבִיאִים (stiges 13 en 16) en נִזְרִים (stiges 13 en 15).

Aangesien die gedagtes in stiges 7 tot 12 almal in verband gebring word met die Landnahme-tradisie, kan hierdie ses stiges saam verbind word met stiges 13 tot 16 wat die profete- en nasireërskap as inhoud het. Dit is steeds יְהוָה wat as subjek en Israel wat as direk aangespreektes optree ooreenkomstig die parenetiese styl. Die punt waarheen die spanningslyn opgebou het (stiges 15 en 16) dien terselfertyd as skakel met die voorafgaande subgroep (stiges 2 tot 6) waar ook uitvoerig oor spesifieke oortredinge gehandel word. Dit blyk dus dat stiges 7 tot 16 as't ware יְהוָה se dade in skrilte kontras wil plaas teenoor die oprede van Israel, wat in stiges 2 tot 6 reeds aangevoer is. Hierdie twee subgroepe het uiteindelik beide dieselfde intensie, naamlik om Israel se besondere skuld oonteen-seglik aan te toon.

Die derde subgroep (stiges 17 tot 22) bevat die spesifieke strafaankondiging. Dit word van die voorafgaande afgegrens deur הִנֵּה אֲנִי (stige 17). Aanvanklik kan stiges 17 en 18 verbind word. Die relatief כֹּחַשׁ bed stige 18 sintakties in by מַצִּיק (stige 17). Die werkwoord met die stam צִק (kraak, oopbreek) kom voor in beide stiges 17 en 18. Daar bestaan dus spesifieke leksikaltiese ooreenkomste tussen die twee stiges. Die beeld van n wa wat propvol gelaai is ⁽⁵⁶⁾ (הַמְלֵאָה שָׁה, stige 18) waarvan die wile diep vore in die grond trap, word gebruik om aan te toon dat Israel onder swaar strawwe gebuk sal gaan.

Stiges 19 tot 21 vorm saam n chiastiese parallelisme. ⁽⁵⁷⁾ Die eerste been van die parallelisme of chiasme word aangetref in stige 19, waar "snelheid" en "krag" genoem word. In stige 20 word "organiese krag" en "instrumentele krag" uitgebeeld en in stige 21 "organiese snelheid" en "instrumentele snelheid". Aangesien stiges 20 en 21 die tweede been van die chiastiese parallelisme vorm, word hulle eers verbind. Dan word stige 19 as die eerste been van die chiastiese parallelisme met stiges 20 en 21 verbind.

Na stiges 19 tot 21 volg stige 22 wat weer die begrippe גִּלּוּ (vlug) en יָמָא (sterk wees), wat ook in stige 19 voorkom, opneem. Nadat stige 22 verbind is met stiges 19 tot 21, kan hierdie vier stiges verbind word met stiges 17 en 18, aangesien hulle saam die spesifieke strafaankondiging oor Israel uitmaak.

Vervolgens kan die makroverbindinge (die subgroepe met mekaar) gedoen word. Daar is reeds genoem dat stiges 2 tot 6 en 7 tot 16 saam die oortredinge of beskuldiginge bevat. Die לָא by stige 2 lei ח gedeelte in wat vanaf stige 2 tot stige 16 strek en ח uitbreiding is op die פָּשַׁע van stige 1. Volgens die kollokasie-beginsel word spesifieke oortredinge eksplisiet ver wag waar dit implisiet reeds vermeld is.

Vervolgens word die subgroep wat vanaf stige 17 tot by stige 22 strek, verbind met stiges 1 tot 16. Volgens die kollokasie-beginsel word spesifieke strafaankondiginge eksplisiet ver wag waar dit implisiet reeds vermeld is by stige 1 (לָא אֲשִׁיבֶנּוּ) sowel as waar spesifieke oortredinge vermeld is (stiges 2 tot 16).

Die inleidingsformule כֹּה אָמַר יְהוָה (2:6) en die slotformule נֹאמַם יְהוָה (2:16) dien saam as raamwerk waarbinne die inhoud van die spreuk geplaas word. Die hele spreuk (stiges 1 tot 22) dien sintakties as objek vir כֹּה אָמַר יְהוָה (2:6).

2.3 Die onderlinge verhouding tussen stige-groepe A tot H

Wanneer die verbindings, of stilistiese opbou van stige-groepe A tot H vergelyk word, (vgl. 2.1) word gemerk dat drie basiese patrone daarvoor ten grondslag lê:

Stige-groepe A, B, E en F volg die eerste patroon. Struktureel sien al vier hierdie stige-groepe s6 daar uit:

1. Inleidingsformule (כֹּה אָמַר יְהוָה)
2. Aanloop tot spesifieke oortredinge (לָא אֲשִׁיבֶנּוּ)
3. Spesifieke oortredinge (1 stige)
4. Strafaankondiging (3 stiges)
5. Slotformule ($\text{אָמַר [אֲדַנִּי] יְהוָה}$)

Stige-groepe C, D en G volg die tweede patroon. Struktureel is hierdie drie groepe s6 opgebou:

1. Inleidingsformule (כֹּה אָמַר יְהוָה)
2. Aanloop tot spesifieke oortredinge (לָא אֲשִׁיבֶנּוּ)
3. Spesifieke oortredinge (2 stiges)
4. Strafaankondiging (1 stige).

Stige-groep H bied die derde patroon:

1. Inleidingsformule (כֹּה אָמַר יְהוָה)
- 2. Aanloop tot spesifieke oortredinge (וְעַל אֲרֻבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ)
3. Spesifieke oortredinge (5 stiges)
4. Verswaring van skuld (10 stiges)
5. Strafaankondiging (6 stiges)
6. Slotformule (בְּנֵי יִהוָה).

Hierdie oorsig oor die opbou van die agt stige-groepe vestig die volgende opvallendhede onder ons aandag: In die eerste plek is daar n besonder groot mate van reëlmaat te bespeur by al agt die stige-groepe. Die reëlmaat is daarin geleë dat die inleidingsformule, aanloop tot spesifieke oortredinge, spesifieke oortreding en strafaankondiging strukturelemente is wat by al agt stige-groepe voorkom.

Te midde van die reëlmaat, is daar egter geringe en meer belangwekkende eiesoortig= hede te bespeur by sommige van die stige-groepe. Die lengte van die strukturelemente verskil soms van mekaar. Die spesifieke oortredinge beslaan by stige-groepe A, B, E en F slegs een stige. By stige-groepe C, D en G beslaan dit twee stiges en by stige-groep H so veel as 5 stiges. Die spesifieke strafaankondiging beslaan by stige-groepe A, B, E en F drie stiges, by stige-groepe C, D en G slegs een stige en by stige-groep H ses stiges. Die slotformule (al is dit nie in alle gevalle identies nie) kom voor by stige-groepe A, B, E, F en H. By stige-groepe C, D en G ontbreek dit. Wat egter meer belangwekkend is, is die feit dat die strukturelement verswaring van skuld slegs by stige-groep H voorkom. Dit is ook veelseggend dat hierdie element so veel as 10 stiges beslaan.

Wat die aard van die spesifieke oortredinge betref kan n verdere opmerking gemaak word. In stige-groepe A tot F hou dit op een of ander wyse verband met n oorlogssituasie. By stige-groep G handel dit uitsluitlik oor oortredinge direk teenoor die Here en by stige-groep H handel dit oor oortredinge teenoor die eie mense, hoewel dit herlei word tot oortredinge teenoor God (vgl. 2:7(b)) en die kultus (vgl. 2:8).

2.4 Afleidinge

Die sinchroniese analise van die perikoop Amos 1:3-2:16 lewer die volgende voorlopige resultate op, wat betref die verhouding tussen die Israel-spreuk (stige-groep H) en die ander sewe volkerespreuke (stige-groepe A tot G): Die Israel-spreuk (stige-groep H) toon beide opmerklike ooreenkomste met en opmerklike ver-

skille van die voorafgaande stige-groepe.

Die opmerklike ooreenkomste is die telkens herhaalde inleidingsformule (2:6(a)); aanloop tot spesifieke oortredinge (2:6(b)); spesifieke oortredinge (2:6(c)-8); spesifieke strafaankondiging (2:13-16(a)); en die slotformule (2:26(b)).

Die opmerklike verskille is geleë in die nuwe struktuurelement, naamlik die verswaring van skuld (2:9-12), sowel as in die uitgebreide aanbieding van beide die spesifieke oortredinge (2:6(c)-8) en die strafaankondiging (2:13-16(a)).

Hierdie resultate bied oorweginge wat in berekening gebring behoort te word wanneer oorgegaan word tot die interpretasie van die perikoop. Die verskeidenheid strukturele en inhoudelike ooreenkomste met die ander stige-groepe suggereer dat die perikoop as geheel geïnterpreteer behoort te word. Dit impliseer dat die laaste sê oor enige van die volkerespreuke eers gesê kan word nadat die spreuk in sy verband tot die ander sewe spreuke ondersoek is. Die opmerklike verskille van die voorafgaande spreuke suggereer almal dat juis die Israel-spreuk van besondere belang is vir die boodskap van die perikoop as geheel. Uitbreidings op 'n gegewe saak dui gewoonlik op die besondere belang daarvan. Waar 'n struktuurelement die reëlmaat van 'n patroon versteur, het dit dieselfde effek as uitbreidings op 'n saak, naamlik dat dit die aandag vestig op die spesifieke gedeelte. Dit beteken dat 2:9-12 in die besonder, maar ook die twee gedeeltes 2:6(c)-8 en 2:13-16(a) van besondere belang sal wees vir die interpretasie van die perikoop as geheel.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 4

1. Weideman, op.cit., p.80.
2. Hendricks, William O., Essays on Semiolinguistics and Verbal Art, p.28.
3. Leech, Geoffrey, 'This Bread I Break' - Language and Interpretation, p.72.
4. Harris, Zellig S., Discourse Analysis, p.382.
5. Prinsloo, Metodiek., p.9.
6. Prinsloo, op.cit., p.12.
7. Dit is ook die mening van Hendricks, op.cit., p.53.
8. Baumann, H.H., Reaksie—skrywe op die artikel "Pronomina und Textkonstitution" van Roland Harweg, Lingua 23 (1969), p.286.
9. Loader, Gekontroleerde Eksegese, p.10.
10. Bekende werke van hierdie twee pioniers is byvoorbeeld: De Saussure, F., Cours de linguistique générale, Payot, Parys, 1922 en Propp, V., Morphology of the Folktale, University of Texas Press, Austin, 1968.
11. Bv. Halliday, M.A.K., The Linguistic Study of Literary Texts, p.302 en Loos, E.E., Capanahua Narration Structure, p.703.
12. Bv. Scott, C.T., Persian and Arabic Riddles: A Language - Centered Approach to Genre Definition, p.69.
13. Hill, A.A., Introduction to Linguistic Structures, p.406.
14. Vgl. Loader, UNISA-studiegids BSA 302-3, p.87.
15. Vgl. Hendricks, op.cit., p.29.
16. Bv. Ullmann, Stephen, New Bearings in Stylistics, p.116-117.
17. Vgl. Hendricks, op.cit., pp.44e.v.; 59e.v.; 68-70; 81, 92.
18. Gutwinski, W., Cohesion in literary texts; a study of some grammatical and lexical features of English discourse, p.56.
19. Idem.
20. Idem.
21. Vgl. Prinsloo, Metodiek, p.9-13.
22. Loader, Gekontroleerde Eksegese, p.8.
23. Loader, op.cit., p.24.
24. Wolff, Hans Walter, Joel and Amos, p.92.
25. Markert, Ludwig, Struktur und Bezeichnung des Scheltworts, p.52.
26. Idem.
27. Wolff, op.cit., p.154.
28. Fosbroke, H.E.W., The Book of Amos: Introduction and Exegesis, p.779.

29. Vgl. Weideman, op.cit., p.76.
30. Vgl. Wolff, op.cit., p.157.
31. Dit was vanaf die vroegste tye bekend in die Ou Nabye Ooste, vgl. Mendelsohn, Isaac, Slavery in the Ancient Near East, p.1e.v.; 2 Sam 12:31; Deut 21:10.
32. Wolff, op.cit., p.158.
33. Vgl. Childs, B.S., Memory and Tradition in Israel, pp.43-44.
34. Vgl. Schottroff, Willy, 'Gedenken' im Alten Orient und im Alten Testament, p.202.
35. Vgl. Wolff, op.cit., p.160.
36. Vgl. 2 Kon. 8:20-22; 14:7,22; 16:6.
37. Vgl. Wolff, op.cit., p.160 en Obadja vers 14, sowel as Joel 4:19.
38. Vgl. Rigt 11:4-5; 1 Sam 11; Jer 49:1.
39. Vgl. Wolff, op.cit., p.161.
40. Schmökel, Hartmut, Ur, Assur und Babylon: Drei Jahrtausende im Zweistromland, p.114.
41. Vgl. Noth, Martin, Beiträge zur Geschichte des Ostjordanlandes III, p.46.
42. Vgl. 2 Kon. 3:6-7 en Van Zyl, A.H., The Moabites, p.20.
43. Vgl. Gen 38:24; Lev 20:14; Jos 7:25.
44. Wolff, op.cit., pp.162-163.
45. Wolff, op.cit., p.163.
46. Wolff, op.cit., pp.165-167.
47. Wolff, op.cit., p.165.
48. Wolff, op.cit., p.166.
49. Idem.
50. Wolff, op.cit., p.167.
51. Vgl. Deut 1:7, 19-20; Amos 2:10.
52. Vgl. Num 13:29; Deut 1:7; Jos 11:3.
53. Vgl. ook Jes 2:13.
54. Vgl. Num 13:22 en Wolff, op.cit., p.168.
55. Vgl. Wolff, op.cit., p.169.
56. Vgl. Wolff, op.cit., p.171.
57. Vgl. Van Gelderen, op.cit., p.44.
58. Die afwykende vorme van die slotformule word gevind by 1:8 (אֶחָד אֲדָנִי יְהוָה) en 2:16 (יְהוָה יֶחֱדָה).

HOOFSTUK 5

GATTUNGSKRITIEK

1. INLEIDING

1.1 Gattungskritiese ondersoek van die profetiese literatuur: Historiese oorsig

Die vraag na die Gattung van tekste het sedert die arbeid van Gunkel op die voorgrond getree. Voorlopers ⁽¹⁾ van Gunkel is J.M. Schmidt, Herder, Eichhorn en veral Stäudlin, wat die Gattungen van die simboliese handeling en visioene van die profete, asook hulle geskiedenis bestudeer het.

Na Gunkel is die Gattungs ondersoek byna as 'n vanselfsprekendheid aanvaar, sonder dat duidelike en eenvormige kriteria aangewend is. Dit sal onder meer duidelik word as ons volg hoe die Gattungskritiese studie sedert Gunkel verloop het.

Gunkel gaan uit van twee soorte orakels, naamlik "den Visionen und den Auditionen."⁽²⁾ Die styl van die Visionen is byna altyd vertellend van aard, terwyl die styl van die Auditionen verkondigend van aard is. Die Auditionen of profeetwoorde word weer in drie groepe verdeel, naamlik Sprüche waar Jahwe in die eerste persoon optree; Sprüche waar Jahwe in die derde persoon voorkom; en Betrachtungen, Reden en Gedichte.

Hierdie indeling vra egter om fyner onderverdeling. Daarom onderskei Gunkel verder: "...da finden wir Verheissungen und Drohungen, Schilderungen der Sünde, Ermahnungen, priesterliche Satzungen, geschichtliche Rückblicke, Disputationen, Lieder allerlei Art, religiöse Gedichte und Nach-ahmungen von profanen, Klage- und Jubellieder, kurze lyrische Stücke und ganze Liturgien, Parabeln, Allegorien usw."⁽³⁾ Vir hierdie onderskeidinge was inhoud 'n belangrike kriterium.

Die Gattungen wat vir Gunkel tipies is van die profetiese literatuur is die Weissagung of Drohung omdat in hulle "das eigentümlich Prophetische nach Inhalt und Form am deutlichsten hervortritt."⁽⁴⁾ Benewens die Drohung voer Gunkel ook die Scheltwort in. Dieses Aufzeigen der Sünde ist nun den grossen Unheilspropheten ein Hauptpunkt ihrer ganzen Tätigkeit geworden. Sie fühlen sich zu 'Prüfern' und 'Wächtern' ihres Volkes berufen So ist es zu einer neuen, eigentümlich-prophetischen Gattung, der selbständig auftretenden 'Scheltrede' gekommen" ⁽⁵⁾.

Markert⁽⁶⁾ noem dat Gunkel in sy beskrywing en bepaling van Gattungen volledig van formele kriteria afgesien het. In die lig van sy siening dat die profete digters en denkers, predikers en leraars is, het Gunkel toe op grond van inhoudelike oorweginge die Gattungen beskrywe.

Die vraag ontstaan nou oor die onderlinge verband tussen Drohwort en Scheltwort by Gunkel. Volgens hom bestaan die Scheltwort in die vorm van 'n Gerichtsrede.⁽⁷⁾ Sou hy daarmee die Drohwort en die Scheltwort as twee onderskeie Gattungen wil beskou, of is hulle aspekte van één Gattung, naamlik die profetische Gerichtsrede? Dit is die vraag wat Markert⁽⁸⁾ ook vra. Hy toon aan dat Gunkel dit onbeantwoord laat.

Gressman sluit nou aan by Gunkel. Soos Gunkel onderskei hy ook Visionen en Auditionen⁽⁹⁾ as die tipies profetiese Gattungen. Die Auditionen kom tot uitdrukking in Verheissungen en Drohungen. Volgens hom is die Scheltwort in verbinding met die Drohungen oorgelewer. Hy grens die Scheltwort wat as motivering of begronding vir die Drohung dien nie af van die enkelvoudige Begründung wat as selfstandige Gattung kan funksioneer nie. Gressman se kriteria vir die bepaling van Gattungen is "Stellung, Umfang und inneres Gewicht"⁽¹⁰⁾ Markert⁽¹¹⁾ oordeel dat hierdie kriteria te vaag en dubbelsinnig is.

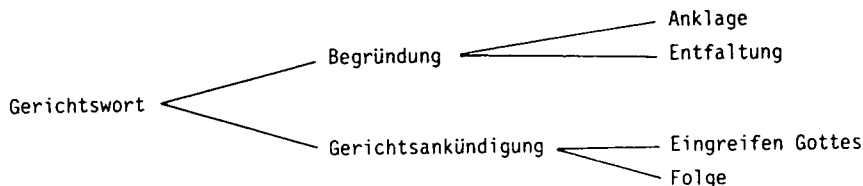
Lindblom gaan uit van die frase "so het die Here gespreek", wat tipies is van die profeteliteratuur. Hieruit word afgelei dat die profete-uitsprake as Botenwort kan bekendstaan. Wat as Scheltwort bekendstaan, word dan beskryf as Menschenwort en word onderskei van die Gotteswort oftewel Gerichtsankündigung. Hier word dus gepoog om 'n antwoord te gee op die vraag hoe die Drohwort en die Scheltwort van mekaar onderskei moet word.

Hempel⁽¹³⁾ onderskei die Gotteswort ook skerp van die Erweiterungen. Eersgenoemde vind sy ontstaan in die sogenaamde orakels wat die profeet ontvang het. Laasgenoemde is wat die profeet self bygevoeg het. Die profetespreuk bestaan dus uit ekstatiese ervaringe enersyds en hulle betekenis en rasonale verwerking daarvan deur die profeet andersyds. In hoofsaak onderskei Hempel Epische Gattungen en Prädikative Sprüche. Laasgenoemde word verdeel in onvoorwaardelike en voorwaardelike spreuke. Die onvoorwaardelike spreuke is dan die Drohwort, Heilswort en Scheltwort. Die voorwaardelike spreuke is die Mahnung, Bussrede en bedingte Verheissung. Die begrippe Drohung en Scheltwort word deur Hempel op dieselfde wyse gehanteer as Gunkel. Dieselfde vaaghede wat die kriteria betref geld dus in Hempel se geval.

Wolff⁽¹⁴⁾ konsentreer in sy studie hoofsaaklik op die beskrywing van die fyner onderafdelings van die profetespreuke. In teenstelling met die tot destyds gangbare beskouinge beskou Wolff die Scheltwort nie as 'n selfstandige profetiese Gattung nie. Hy behandel dit as begrondende onderafdeling van die profetiese onheilspreek. Die partikel ל verbind in hierdie gevalle altyd die begronding met die daaropvolgende aankondiging. Die begronding dien as aanklag en die aankondiging as oordeel.

Würthwein⁽¹⁵⁾ probeer 'n antwoord gee op die vraag na die oorsprong van die profetespreuke en veral die Scheltrede. Dit vind hy in die kultiese gerigsvoorstelling. Die oorgang van die Scheltrede tot die Gerichtswort is vloeiend. Markert oordeel só oor Würthwein se bydrae tot die Gattungs-kritiese ondersoek. "Die Struktur des Propheten-spruchs tritt jedenfalls völlig hinter dem Gesichtspunkt des Gedankenguts zurück, so dass dieser Aufsatz Würthweins insofern für die Erforschung der Gattung des Scheltworts nichts austrägt." (16)

Twee probleemvelde in die studie van die profetiese Gattungen het mettertyd op die voorgrond getree. Aan die een kant het die selfständigkeit van die Scheltwort as Gattung onder die spervuur gekom. Die stelling is later al hoe meer geponeer dat daar liever van 'n enkele Gattung, naamlik die profetische Gerichtswort gepraat moet word. Aan die ander kant het die oortuiging gegroei dat die Drohwort en die Scheltwort as twee onderskeie Gattungen beskou moet word wat sekondêr deur die profete gekombineer is. 'n Verteenwoordiger van die siening dat die Scheltwort nie selfstandig as Gattung kan funksioneer nie is Westermann. Hy sluit aan by Wolff wanneer hy meen dat die Drohwort en Scheltwort nie streng van mekaar onderskei behoort te word nie, maar eerder elemente is van die Botenwort wat die begronding en aankondiging as elemente bevat. (17) Die grondvorm van die profetiese rede is volgens Westermann die Gerichtswort waarvan die struktuur só daar uitsien: (18)

Westermann gee blyke waarom hy die terme Drohwort en Scheltwort as ontoereikend beskou. (19) Die begronding van 'n profetiese onheil aankondiging kan slegs as

Scheltwort beskryf word wanneer dit volledig onafhanklik van die aankondiging self staan. In die profetiese literatuur is dit egter nie die gebruik nie, intendeel, die begronding staan dikwels in die nouste samehang met die aankondiging. Maar Westermann se metode vir die bepaling van Gattungen gaan eweneens mank aan die gebrek aan kontroleerbare knriteria. Sy bepaalde siening van profesie staan voorop. Dit is naamlik dat die verhouding tussen Jahwe en Israel as regsverhouding voorop staan. ⁽²⁰⁾ In die lig van hierdie perspektief onderskei hy dan die profetiese Gattungen.

Teenoor Westermann is daar byvoorbeeld Eissfeldt, ⁽²¹⁾ wat tog die aanvanklike selfstandigheid van die Scheltwort poneer. Hy onderskei vier profetiese Grundgattungen, naamlik die Drohspruch, Verheissungsspruch, Scheltspruch en Mahnspruch. Die Scheltspruch word deur die profeet geformuleer, bestaan dikwels in samehang met die Drohspruch, maar die begrondings-karakter van die Drohspruch en die Scheltspruch is duidelik van mekaar onderskeibaar.

Markert oordeel weer eens: "formale Kriterien werden hierfür allerdings nicht genannt, ebensowenig wie für die Bestimmung der Gattung des Scheltworts überhaupt." ⁽²²⁾ Waar die verhouding tussen God en mens by Westermann 'n juridiese karakter het, sien Eissfeldt hierdie verhouding in terme van personale kategorieë. ⁽²³⁾ In die lig hiervan sou die profeet nie net in toekomstige onheil geïnteresseerd wees nie, maar spesifiek ook in die teenswoordige skuld en bekering van mense. Dit skep ruimte vir die onderskeid tussen 'n Drohwort en 'n Scheltwort.

Koch ⁽²⁴⁾ volg min of meer 'n middeweg tussen die sienings van Westermann aan die een kant en dié van Eissfeldt aan die ander kant. Koch behou die term Scheltwort, maar gebruik ook die term Lagehinweis as wisselterm vir hierdie saak, omdat die term Scheltwort soms ongepas of misleidend kan wees. Die Lagehinweis beskryf die religieuse, sosiale, of politieke situasie en die verhouding tussen God en die geadresseerdes in die bepaalde profesie. Deur die gebeurtenis só deursigtig te maak, word ook 'n begronding gegee vir die onheilsaankondiging wat volg. Dit is nie heeltemal duidelik of Koch 'n selfstandige Gattung in die oog het wanneer hy van die Scheltwort of die Lagehinweis praat nie. Sy verduideliking van die term Lagehinweis skep wel die indruk dat hierdie Scheltwort of Lagehinweis altyd in relasie tot 'n aankondiging staan wat volg. Om hierdie rede funksioneer die Scheltwort vir Koch waarskynlik nie as selfstandige Gattung nie.

Ludwig Markert ⁽²⁵⁾ se metode van gattungskritiese studie toon dat hy baie bewus is van die gebrekkige knriteria vir so 'n ondersoek. In die praktyk het by verre

die meeste geleerdes voor hom van inhoudelike kriteria gebruik gemaak. Sy voorgangers het ook dikwels 'n bepaalde Gattungsteorie as vertrekpunt geneem en van daar uitgaande bepaalde tekste ondersoek. Markert poeg egter om te werk "von einzelnen Texten aus zu einer Theorie, von Konkretionen zur Abstraktion." (26) Hy spits sy ondersoek hoofsaaklik toe op die geldigheid van die Scheltwort as Gattung in die profetiese literatuur. Die resultate van sy studie help ons om die begrensinge van die Scheltwort te bepaal. Volgens hom (27) kom die Scheltwort voor in beide die verhandelende en die profetiese gedeeltes van die Ou Testament, sowel as die Psalms. Hierdie Gattung kom voor in literatuur tussen die negende en vierde eeu voor Christus. Die Scheltwort is dus nie 'n tipies profetiese Gattung nie, maar 'n Gattung wat die profete uit die alledaagse lewe oorgeneem het. (28) In die boek Amos is daar slegs 'n enkele teks wat as Scheltwort getipeer kan word, meen Markert. (29) Dit is Amos 6:12. Verder onderskei hy (30) beide die Weheruf en die Unheilsankündigung van die Scheltwort. Die Unheilsankündigung is die Gattung wat bestaan uit twee elemente in kombinasie met mekaar, naamlik die Scheltwort en die Drohwort, of die begronding en die aankondiging. Dit impliseer dat die Scheltwort soms wel as Gattung funksioneer, naamlik wanneer dit nie in kombinasie staan met 'n ander element nie. Indien die Scheltwort wel in kombinasie staan met 'n ander element soos die Drohwort, funksioneer dit slegs as element van 'n breër Gattung, byvoorbeeld die Unheilsankündigung. In terme van 'n onderskeid wat voor Markert reeds gemaak is, noem hy dat die Scheltwort in beide die profeterede en die Jahwerede vergestaltig kan kry. (31)

Uit hierdie vlugtige historiese oorsig oor die gattungskritiese ondersoek kan 'n paar konkluderende opmerkings gemaak word: Alleeers blyk dit dat die ondersoekers se siening van profesie as sodanig 'n rol gespeel het in die bepaling van profetiese Gattungen. So wil Gunkel 'n pedagogies-rasionele karakter aan profesie toeskryf, (32) terwyl Wolff (33) en ook Westermann (34) profesie beskou as forensies van aard.

Voorts kom ons tot die gevolgtrekking dat daar nie altyd duidelik afgebakende kriteria bestaan het aan die hand waarvan die gattungskritiese ondersoeke gedoen is nie. In samehang hiermee word 'n groot mate van terminologiese verwarring gevind. Die onderskeid tussen byvoorbeeld Form en inhoud, Form en Gattung, Sitz im Leben en Sitz in der Rede, funksie en intensie word nie eenvormig gehandhaaf nie.

Ten slotte bring die polemieë rondom die selfstandigheid van die Scheltwort as selfstandige profetiese Gattung die vraag na vore wat 'n Gattung eintlik is. Van hierdie probleme sal verder belig word, om daarna 'n meer verantwoorde gattungskritiese ondersoek van Amos 1:3-2:16 te kan doen.

1.2 Wat 'n Gattung is

As vetrekpunt moet genoem word dat "Gattung" die term is vir 'n teoretiese begrip "die Einzelformen vorausliegt und sie prägt, gewissermassen die 'typische' oder 'ideale' Form." (35)

Wanneer twee van mekaar onafhanklike literêre eenhede bepaalde strukturele ooreenkomste toon, kan van 'n Gattung gepraat word. Elke perikoop is uniek, tog kan dit ooreenkomste vertoon met ander perikope. Hoe meer ooreenkomste daar bestaan, hoe fyner kan die Gattung gepresiseer word. Prinsloo⁽³⁶⁾ gebruik op grond hiervan die terme makro-Gattung en mikro-Gattung. Die begrip Psalm sou byvoorbeeld 'n makro-Gattung kan wees en die begrip indiwiduele klaagpsalm 'n mikro-Gattung. Fohrer⁽³⁷⁾ tref dieselfde onderskeid, maar hy gebruik die terme Rahmengattung en Gliedgattung. Die Gliedgattung tree op as bestanddeel van die Rahmengattung.

Prinsloo⁽³⁸⁾ meen dat beide die formele en die inhoudelike aspekte relevant is by die bepaling van 'n Gattung. Richter⁽³⁹⁾ konsentreer op die formele struktuur ten koste van die inhoud. Fohrer⁽⁴⁰⁾ bly weg van die begrippe Form en Inhalt deur te praat van Ausdruck en Bedeutung as die vlakke waarop die Gattung funksioneer.

In die nuwere literatuurwetenskap is die waarde van die bepaling van Gattungen bestry. So meen Fubini⁽⁴¹⁾ byvoorbeeld dat elke kunswerk uit homself alleen te verklaar is. Daar bestaan geen beoordelingsnorme buite die werk self nie. Gattungen kan dan hoogstens klassifikatoriese ordeningsprinsiepes wees. In teenstelling hiermee meen geleerdes soos Kayser dat ons met die Gattungskritiek "in den innersten Kern eines Kunstwerks einzudringen und zu zeigen, wie sich von da her das geheime Leben bis in die letzten Verästelungen der Sprache, des Verses, der äusseren Form organisiert."⁽⁴²⁾ Die gebruikswaarde van Gattungen lê na ons mening tussen hierdie twee uiterste standpunte. Gattungen kan nie die eintlike verstaansprinsiep van 'n teks wees nie. Dit kan dus nie só ongekontroleerd aangewend word dat dit die eksegetiese proses in 'n sekere rigting skeeftrek nie. Die funksie van Gattungsondersoek is eerder om 'n verdere kontrolemaatregel in te bou in die eksegetiese proses deur middel van die verhelderende perspektiewe wat bygedra word.

1.3 Riglyne vir en metode van 'n Gattungskritiese ondersoek

Op hierdie stadium kan ons enkele riglyne neerlê waarby 'n gattungskritiese studie hom sal moet hou. Die historiese oorsig oor hierdie terrein van ondersoek het onder meer die volgende slaggate uitgewys:

- a. Die ondersoeker moet homself verantwoord wat betref sekere hermeneutiese uitgangspunte, byvoorbeeld sy beskouinge oor wat Ou-Testamentiese profesie is, aangesien dit onder meer sy terminologie kan bepaal of beïnvloed.
- b. Daar moet gewaak word teen die vereenselwiging van Gattung en inhoud.
- c. Die oorspronklike Sitz im Leben se funksie moet nie summier oorgedra word op die teks as die profeet se intensie nie.
- d. Terminologie moet konsekwent, ondubbelsinnig en verkieslik gemotiveerd ingespan word.
- e. Die stappe of metodiek van gattungskritiese ondersoek moet kontroleerbaar en deursigtig wees.
- f. n Wetenskaplik verantwoorde werkwyse sou wees om die Einzeltext as vertrekpunt te neem en daarvandaan te werk na die teorie van Gattungen. Anders gestel, werk van die konkrete na die abstrakte.

Die volgorde van stappe, of metodiek wat gevolg word, stem naastenby ooreen met dié van Fohrer ⁽⁴³⁾ en Prinsloo. ⁽⁴⁴⁾ Dit sluit in: struktuurvergelyking, die vasstelling en benaming van die Gattung, die bepaling van die Sitz im Leben en bepaling van die funksie of intensie van die teks. Hierna sal gekyk word of die Gattungskritiek feite aan die lig bring ten opsigte van die samestelling van die gekose teksgedeelte.

2. Gattungen by Amos 1:3-2:16

2.1 Oorsig van menings

Markert ⁽⁴⁵⁾ gee n skematiese oorsig wat die resultate verteenwoordig van die gattungskritiese ondersoeke wat reeds van Amos 1:3-2:16 gedoen is:

Balla

1:3-5	Drohwort mit Begründung
1:6-8	Drohwort mit Begründung
1:9f	Zusatz
1:11f	Zusatz
1:13-15	Drohwort mit Begründung
2:1-3	Drohwort mit Begründung
2:4f	Zusatz
2:6-16	Schelt-und Drohwort

Fohrer

1:3-5	begründetes Drohwort
1:6-8	begründetes Drohwort
1:9f	Zusatz
1:11f	Zusatz
1:13-15	begründetes Drohwort
2:1-3	begründetes Drohwort
2:4f	Zusatz
2:6-16	Schelt-und Drohwort

Gressmann

1:3-5	Drohung (Heidenorakel)
1:6-8	Drohung (Heidenorakel)
1:9f	Drohung (Heidenorakel)
1:11f	Drohung (Heidenorakel)
1:13-15	Drohung (Heidenorakel)
2:1-3	Drohung (Heidenorakel)
2:4f	Zusatz
2:6-16	Drohung mit Scheltworten (6-8) und Geschichtsbetrachtung (9-12).

Wolff

1:3-5	Gerichtswort
1:6-8	Gerichtswort
1:9f	Nachtrag
1:11f	Nachtrag
1:13-15	Gerichtswort
2:1-3	Gerichtswort
2:4f	Nachtrag
2:6-16	prophetische Gerichtswort

n Paar opmerkings kan gemaak word na aanleiding van bostaande vergelykende tabelle wat Markert bied:

a. Balla onderskei die Begründung en die Scheltwort, al word beide in kombinasie met die Drohwort gebruik. (46)

b. Die benaming van die Gattung wat byvoorbeeld in Amos 1:3-5 aangetref word verskil. By Balla is dit Drohwort mit Begründung; by Fohrer die byna gelykluidende begründetes Drohwort; Gressmann noem dit n Drohung; en Wolff noem dit

n Gerichtswort.⁽⁴⁷⁾ Wat hier van belang is, is die onderskeid tussen Drohwort en Gerichtswort. Die term Drohwort laat ruimte vir bekering en dui op die moontlikheid van straf. n Gerichtswort is uitdrukking van die onherroeplike finaliteit van die straf of oordeel. Die Gerichtswort sluit beide begronding en aankondiging van die straf in.

c. By Amos 2:6-16 verskil die benaming van die Gattung(en) ook. Volgens Balla en Fohrer is dit Schelt-und Drohwort; volgens Gressmann is dit Drohung mit prophetische Gerichtswort.⁽⁴⁸⁾ Die opmerkinge by (b) is hier ook van toepassing. Verder moet genoem word dat slegs Amos 2:6-8 deur enige van hierdie geleendes oorweeg word as Scheltwort(en).⁽⁴⁹⁾

d. n Laaste opmerking is die feit dat die meeste ondersoekers Amos 1:9-10; 11-12; en 2:4-5 vooraf aanmerk as Zusätze of Nachträge,⁽⁵⁰⁾ sonder dat hulle deel uitmaak van die gattungskritiese prentjie. Ons wil juis bepaal of die Gattungs-beeld van hierdie sogenaamd betwiste gedeeltes afwykings toon van die ander volkerespreuke met die oog op gekontroleerde bewyse vir die aard van die samstelling van Amos 1:3-2:16.

2.2 Gattungskritiese ondersoek

2.2.1 Struktuurvergelyking

Die struktuur van die perikoop Amos 1:3-2:16 is in n vorige perikoop reeds gedoen. Dit het getoon dat die perikoop uit agt eenhede bestaan wat almal struktureel verwant is aan mekaar, met geringe afwykings. Ons struktuurvergelyking sal eerstens bestaan uit n vergelyking van die drie struktuurmodelle wat ons gevind het onder die agt eenhede in Amos 1:3-2:16. Die doel daarvan is om te bepaal of hierdie 3 modelle (wat struktureel deur geringe verskille onderskei word) tot dieselfde Gattung kan behoort. Tweedens moet die Gattung(en) vergelyk word met ander tekste wat dieselfde struktuurelemente toon.

Die drie struktuurmodelle van Amos 1:3-2:16 kan skematies s6 voorgestel word:

Model 1 (Amos 1:3-5; 6-8; 13-15; 2:1-3)

- a. Inleidingsformule
- b. Aanloop tot aankondiging - algemene
- algemene begronding

- algemene onheilsaankondiging
- c. Spesifieke begronding
- d. Spesifieke onheilsaankondiging
- e. Slotformule

כה אמר יהוה

צל(2 x) + telwoorden en zelfstandige
naamwoord

Verbaalsin (imperfektum) לא אשיבנו

צל + Infinitiefsin (1 stige)

Verbaalsin (perfekta) (3 stiges)

אמר אדני יהוה

Model 2 (Amos 1:9-10; 11-12; 2:4-5)

- a. Inleidingsformule
- b. Aanloop tot aankondiging
- algemene begronding

- algemene onheilsaankondiging
- c. Spesifieke begronding
- d. Spesifieke onheilsaankondiging

כה אמר יהוה

צל(2 x) + telwoorden en zelfstandige
naamwoord

Verbaalsin (imperfektum) לא אשיבנו

צל + Infinitiefsin (2 stiges)

Verbaalsin (perfekta) (1 stige)

Model 3 (Amos 2:6-16)

- a. Inleidingsformule
- b. Aanloop tot aankondiging
- algemene begronding

- algemene onheilsaankondiging
- c. Spesifieke begronding
- Israel se oortredinge

כה אמר יהוה

צל(2 x) + telwoorden en zelfstandige
naamwoord

Verbaalsin לא אשיבנו

צל + Infinitiefsin מכר

Partisipiumkonstruksie

Verbaalsin

(5 stiges)

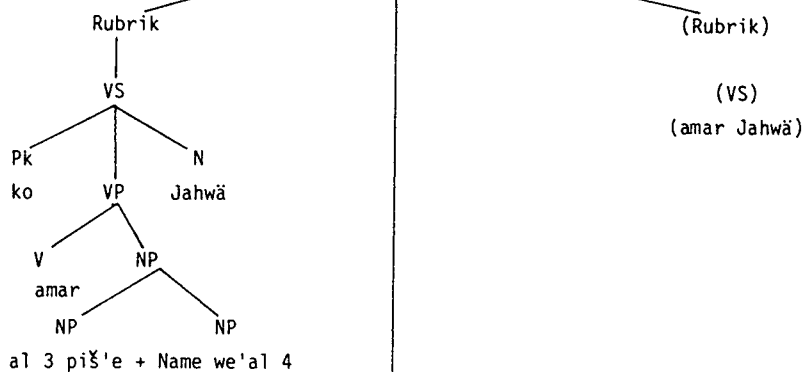
- Jahwe se heilsdade (verswag van skuld)	Verbaalsinne (10 stiges)
d. Spesifieke onheilsaankondiging	היה + Nominale sin ציך Komparatiewe sin Verbaalsinne שם אמן, אבד, שם אמן, שם אמן
e. Slotformule	נאם יהוה

Bogenoemde struktuurvergelyking bring ons tot die gevolgtrekking dat hierdie drie modelle heelwaarskynlik tot dieselfde Gattung sal behoort. Die verskil tussen model 1 en model 2 lê daarin dat slegs die slotformule by model 2 ontbreek. Koch ⁽⁵¹⁾ meen dat hierdie slotformule nie tot die wese (korpus) van die Gattung behoort nie, maar slegs as Rubrik dien. Dit dien dus as wyer sistematiese kategoriseringshulp. Die verskil tussen model 3 en die ander twee modelle lê daarin dat dit n veel meer uitgebreide spesifieke begronding bevat. Dit is slegs n uitbreiding van hierdie struktuurelement wat by modelle 1 en 2 ook voorkom, en is geen nuwe struktuurelement nie. Ook hierdie verskil kan nie dui op n wesensverskil in Gattung tussen die verskillende modelle nie.

As ons vervolgens n Gattungsbenaming gaan soek vir die gedeelte Amos 1:3-2:16, sal ons in gedagte moet hou dat al die onderdele van die perikoop waarskynlik tot dieselfde Gattung sal behoort.

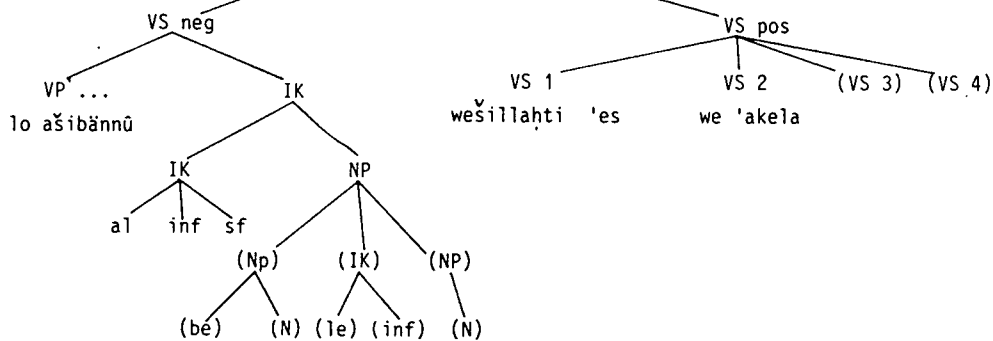
Koch ⁽⁵²⁾ het die struktuur van die Gattung wat hy in Amos 1:3-2:16 geïdentifiseer het, só voorgestel: (Die elemente tussen hakies is die elemente wat nie in al die onderdele van die perikoop voorkom nie).

Gattung

Korpus

VS

SLEUTEL :

IK	=	Infinitiefkonstruksie
Inf	=	Infinitief
N	=	Naamwoord
NP	=	Naamwoordfrase
Pk	=	Partikel
Sf	=	Suffiks
V	=	Werkwoord
VP	=	verbale frase
VS	=	Verbaalsin

2.2.2 Benaming van Gattung

Die ondersoek wat tot dusver op die boek Amos gedoen is, lewer n paar benaminge op vir die Gattung(en) van die gekose perikoop. Daar is byvoorbeeld gepraat van Drohwort mit Begründung (Balla), Schelt-und Drohwort (Balla, Fohrer), begründetes Drohwort (Fohrer), Drohung Gressmann), Drohung mit Scheltworten und Geschichtsbe=
trachtung (Gressmann), Gerichtswort (Wolff). (53)

Prinsloo (54) noem tereg dat beide die formele as die inhoudelike aspekte relevant is by die bepaling en benaming van die Gattung. Daarby sal ons in gedagte moet hou dat die benaming van die Gattung nie só algemeen is dat dit niksseggend word nie. Eweneens moet die benaming nie só spesifiek wees dat dit n enkele Sitz im Leben voorskryf nie. Binne hierdie parameters sal ons poog om n geskikte benaming te vind vir die Gattung van Amos 1:3-2:16.

Volgens hierdie riglyne sal n Gattung bestaan uit n struktuurelement, of n kombi= nasie van struktuurelemente wat nie formeel afhanklik staan van ander struktuur= elemente in die onmiddellike konteks nie; en wat terselfdertyd formeel ooreenkom met n teks of tekste wat onafhanklik van die teks van ondersoek bestaan.

Toegepas op Amos 1:3-2:16 beteken dit die volgende:

- a. Die begrip Jahwerede, n benaming op grond van die herhaalde כה אמר יהוה , (1:3,6,9,11,13; 2:1,4,6) אמר יהוה , (1:5,15; 2:3) אמר אדני יהוה (1:8) en נאם יהוה , (2:11,16), is té algemeen om te dien as benaming vir die Gattung van Amos 1:3-2:16. Dit kan hoogstens beskou word as n Rahmengattung wat n

verdere klassifikatoriese funksie vervul.

b. Die benaming Scheltwort is ook nie toereikend nie. Die strukturelemente wat die Scheltwort verteenwoordig kom in al die gevalle in Amos 1:3-2:16 voor in afhanklikheid van die strukturelemente wat die sogenaamde Drohwort verteenwoordig.

c. Die sogenaamde Drohwort skep ook probleme as naam vir hierdie Gattung, en wel om inhoudelike redes. Die Drohwort impliseer per definisie dat bekering moontlik is, of eintlik gevra word. Dit is dus 'n voorwaardelike aangeleentheid. Die inhoud van Amos 1:2-2:16 maak ons egter bewus van 'n finaliteit van oordeel, 'n onvoorwaardelike straf wat kom.

d. Die benamings waar die Schelt- en Drohworte beide vermeld word, getuig van die afhanklikheid van hierdie strukturelemente ten opsigte van mekaar. 'n Koepelterm wat beide hierdie elemente huisves, sal geskik wees.

e. Dit bring ons by die benaming wat Wolff⁽⁵⁵⁾ voorstaan, naamlik Gerichtswort. Dit is 'n baie geskikte benaming vir die Gattung onder bespreking. Formeel kan hierdie term beide die strukturelemente Scheltwort en Drohwort, of begronding en onheilsaankondiging huisves. Inhoudelik druk dit die groot mate van onafwendbaarheid of finaliteit van die straf uit. Verder is die term werkbaar en funksioneel omdat dit nie té algemeen is nie en ook nie té spesifiek nie.

2.2.3 Sitz im Leben en intensie

Dit is nie maklik om te bepaal wat die geleerdes se sienings is omtrent die Sitz im Leben van spesifiek Amos 1:3-2:16 nie. Enersyds word dikwels 'n Sitz im Leben bepaal vir die boek as geheel, byvoorbeeld deur Morgenstern.⁽⁵⁶⁾ Hy meen dat die inhoud van die ganse boek Amos by 'n eenmalige geleentheid tydens die Nuwejaarsfees te Bet-El voorgedra is. Andersyds word die Sitz im Leben van slegs strukturelemente van die Gattung aangedui, byvoorbeeld deur Markert. Die strukturelement wat deur ons as begronding aangedui word, se Sitz im Leben is volgens hom 'n alledaagse situasie, naamlik die "Erziehungsvorgang."⁽⁵⁷⁾

Tog blyk dit dat die ondersoekers van Amos 1:3-2:16 se Sitz im Leben dit hoofsaaklik in een van vier sfere wil vind. Die eerste sfeer is dié van die regspraak, of die hof. So reken byvoorbeeld Westermann⁽⁵⁸⁾ wat sê dat die profete die materiaal regstreeks van die sekulêre regsproses ontleen het.

Die tweede sfeer is dié van die kultus. Binne hierdie beskouing is daar verdere groeperinge. Eerstens sê Würthwein dat die Sitz im Leben in die "Lawsuit liturgy"⁽⁵⁹⁾ gesoek moet word. Volgens hom moet iets van beide die regs- en kultiese sfere tot hulle reg kom. Of anders gestel, die Sitz im Leben word gevind in die kultus wat beïnvloed is deur die regspraak.

Vervolgens meen Morgenstern⁽⁶⁰⁾ dat die kultus se Nuwejaarsfees spesifiek die Sitz im Leben verskaf. Amos 1:3-2:16 is saam met die res van die boek as geheel tydens die Nuwejaarsfees te Bet-El voorgedra. Dit het plaasgevind op Nuwejaarsdag van die sonkalender wat deur Agab in die noordelike ryk ingebring is, grootliks onder invloed van Isebel. Ter stawing van sy siening voer hy aan dat Amasia vir Amos voorheen nie geken het nie en hom op die algemene titel נביא (siener, vgl Amos 7:12) aangespreek het. Dit bevestig dat die boek as geheel by 'n enkele spesiale geleentheid voorgedra moes gewees het. Morgenstern beskou die boek as 'n eenheid wat logies en dinamies opbou tot 'n klimaks aan die einde.⁽⁶¹⁾ Hierdie sogenaamde eenheid in opbou bevestig vir Morgenstern dat die boek 'n enkele voordrag by Bet-El moet wees.

'n Derde variasie binne die kultus-sfeer word deur Ramsey verteenwoordig. Die spesifieke Sitz im Leben van hierdie tipe profetiese literatuur is die Verbandsvernuwingsfees. Sodanige "complaint (rib) of Jahwe, citing the unfaithfulness of the vassal people"⁽⁶²⁾ sou by sodanige Verbandsvernuwingsfees gevolg word deur 'n rituele boetedoening en -verbandsvernuwing.

Die derde sfeer waarbinne die Sitz im Leben gesoek word, is dié van die sogenaamde "Heilige Oorlog". Hayes is 'n voorstander van hierdie siening. Volgens hom kom die Gattung wat in ons teks ter sprake is baie ooreen met die "taunts and challenges to battle."⁽⁶³⁾ Die vroegste voorbeeld hiervan in die Ou Testament is Num 21:27-30. Die konkrete tipiese Sitz im Leben van hierdie Gattung is die geleentheid waartydens 'n nasie uitgedaag word tot oorlog.

Daar bestaan egter ook 'n vierde sfeer waarbinne hierdie Gattung se Sitz im Leben gesoek word en dit is die profane wysheid van die groep of clan. Wolff sê dat die Sippenweisheit aan ons die konkrete situasie bied. Daarom sluit hy sy werk, Amos' geistige Heimat, só af: "Vor allem aber sollte damit geklärt sein, dass Amos zwar in seiner wesentlichen Botschaft ein einsamer Neinsager war, dass aber auch er selbstverständlich seine angestammte geistige Heimat hatte. Sie ist jedoch in keinem der grossen Kultzentren zu suchen, sondern in einem bestimmten Typ der Sippenweisheit."⁽⁶⁴⁾

Hierdie prentjie toon dat geleerdes binne verskeie sfere meriete vind vir 'n tipiese Sitz im Leben van die Gattung wat ons Gerichtsrede noem.

Daar is n baie belangrike perspektief wat geleerdes soos Hans Werner Hoffmann⁽⁶⁵⁾ onder ons aandag gebring het. Die Gattung is 'n tipiese of ideale Form. Elke Gattung het 'n tipiese Sitz im Leben wat aan die Gattung 'n tipiese funksie gee. 'n Lyklid se tipiese Sitz im Leben is byvoorbeeld die treurproses tydens die begrafnis van 'n afgestorwene. Die tipiese funksie daarvan is die uitdrukking van rou oor iemand wat heengegaan het. Nou kan dit gebeur dat die bepaalde Gattung in heel ander omstandighede as uitdrukkingsvorm gebruik word. Die Sitz in der Literatur verskil dus van die tipiese Sitz im Leben. Onder hier= die omstandighede verkry die Gattung 'n geheel ander funksie. So 'n voorbeeld vind ons in Amos 5:1-3 waar 'n tipiese lyklid aangewend word as 'n oordeelsaan= kondiging.

Hoffmann stel dit so: "Die eigentliche Funktion einer typischen Redeform oder Gattung ist demnach ihre typische Anwendungsmöglichkeit in dem ihr entsprechenden Sitz im Leben. Ist sie ihrer eigentlichen Funktion entsprechend angewendet, so kann man sagen, sie ist funktionstypisch angewendet, im Gegensatz zur nicht-funktionsatypischen oder funktionstypischen Anwendung, wenn eine typische Redeform ihrer eigentlichen Funktion nicht entsprechend angewendet wird." (66)

Prinsloo bied 'n verdere verhelderende perspektief. Hy toon aan dat die verhouding tussen Gattung en Sitz im Leben nie staties is nie. 'n Sitz im Leben lewer nie net een Gattung op nie. Hy noem 'n voorbeeld: ⁽⁶⁷⁾ Die reklamebrief (Gattung) het as tipiese Sitz im Leben die reklamewêreld. Die brief is egter nie die enigste Gattung wat binne die sfeer van die reklamewêreld voorkom nie. Dink maar aan die pamflet, die koerantadvertensie, die radio, die televisie, en so voorts. Ons kan verder gaan deur te sê dat een Gattung nie gebonde is aan een Sitz im Leben nie. Die minnelied kan as tipiese Sitz im Leben die liefdesontmoeting tussen twee bemindes hê. Dit kan egter ook tydens 'n sangkompetisie van die verhoog of gesing word. Boonop kan die minnelied via die draaitafel my ore bereik, sonder dat twee bemindes teenwoordig hoef te wees om dit moontlik te maak.

Nou kan ons onself afvra: Word die intensie van Amos 1:3-2:16 slegs begryp wanneer ons die tipiese Sitz im Leben in die kultus, of die regspraak; of die

sogenaamde Heilige Oorlog gevind het? Is dit nie moontlik dat n geheel ander Sitz im Leben gesoek moet word, wat impliseer dat die Gattung (Gerichtsrede) funktionsatypisch aangewend is nie? Barton voel hierdie saak aan, maar stel dit effens anders onder woorde: "That any one sphere of Israel's life, the royal court, the cultus or the military organisation of the state with its inheritance of holy war ideology, formed the exclusive setting of the category of the oracles against foreign powers cannot be regarded as established. Rather we must regard these prophecies as a distinctive genre of their own which drew from many aspects of Israel's life." (68)

Die gevolgtrekking waartoe gekom word, is dat die Gattung op grond van sy Sitz in der Literatur funktionsatypisch aangewend is. Die Sitz in der Literatur is die verkondiging van n profeet aan sy eie volk of mense wat ongehoorsaam geword het. Die nuwe funksie wat hierdie Gattung verkry, bly dieselfde, al beskou ons die regspraak, of die kultus, of die militêre lewe as tipiese Sitz im Leben. In al hierdie gevalle is die nuwe funksie of intensie dié van onverwagse oordeels-aankondiging oor die eie mense.

In die geval van die regspraak was hierdie Gattung die tipiese wyse waarop met die skuldige vyand gehandel is. Beskou ons die kultus, besef ons dat hierdie Gattung altyd aangewend is om rituele uitsprake oor slegs die vyande te maak. In die militêre opset was dit uiteraard ook net die vyand wat onder sodanige oordeelsaankondiginge sou deurloop. En nou maak die profeet van hierdie Gattung gebruik om sy eie mense voor stok te kry.

Op hierdie stadium moet n baie belangrike onderskeid getref word. Die Gattung (Gerichtsrede) word nie by al agt onderdele of strofes van die perikoop Amos 1:3-2:16 funktionsatypisch aangewend nie. Die eerste sewe spreuke, die sogenaamde Fremdvölkersprüche, word wel ooreenkomstig die tipiese funksie van die Gattung en die tipiese Sitz im Leben daarvan aangewend. Slegs by die sogenaamde Israel-strofe word die Gattung nie ooreenkomstig die tipiese funksie van die Gattung aangewend nie. Binne die strukturele opbou van die hele perikoop het hierdie "afwykende" Gattungsfunksie van die Israel-strofe beslis implikasies ten opsigte van die intensie van hierdie perikoop as geheel.

2.3 Gevolgtrekking

Die resultate van die sinchroniese analise het gesuggereer dat die Israel-strofe in die kalklig staan en van besondere belang is vir die verstaan van die hele

perikoop. Dit word nou bevestig deur die Gattungskritiek. Die uniekheid van die Gattungsfunksie vestig weer eens die aandag op die Israel-strofe. Wanneer Amos 1:3-2:16 as perikoop reg verstaan wil word, sal die unieke intensie van die Israel-strofe spesiale aandag moet kry.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 5

1. Soos vermeld deur Richter, Wolfgang, Exegese als Literaturwissenschaft. Entwurf einer alttestamentlichen Literaturtheorie und Methodologie, p.126.
2. Gunkel, H., "Die Propheten als Schriftsteller und Dichter", SAT (1915), p.48.
3. Gunkel, op.cit., p.48e.v.
4. Gunkel, op.cit., p.49.
5. Gunkel, op.cit., p.65.
6. Markert, Ludwig, "Struktur und Bezeichnung des Scheltworts", BZAW 140 (1977) pp.26-27.
7. Gunkel, op.cit., p.65.
8. Markert, op.cit., p.28.
9. Gressmann, H., "Die älteste Geschichtsschreibung und Prophetie Israels (von Samuel bis Amos und Hosea)", SAT (1910), p.323e.v.
10. Markert, op.cit., p.29.
11. Ibid.
12. Lindblom, J., Die literarische Gattung der prophetischen Literatur. Eine Literargeschichtliche Untersuchung zum Alten Testament, p.103e.v.
13. Hempel, J., "Die althebräische Literatur und ihr hellenistisch-jüdisches Nachleben", HLW (1930), pp.56-68.
14. Wolff, Hans Walter, "Die Begründung der prophetischen Heils- und Unheilsprüche", ZAW 52 (1934), pp.1-22.
15. Würthwein, E., "Der Ursprung der prophetischen Gerichtsrede", ZThK 49 (1952), pp.1-16.
16. Markert, op.cit., p.32.
17. Westermann, C., Grundformen prophetischer Rede, p.61.
18. Markert, op.cit., p.34 bied dit oorsigtelik aan.
19. Westermann, C., op.cit., p.48e.v.
20. Ibid.
21. Eissfeldt, O., Einleitung in das Alte Testament, p.105e.v.
22. Markert, op.cit., p.38.
23. Eissfeldt, Idem.
24. Koch, K., Was ist Formgeschichte? Neue Wege der Biblexegese, p.233e.v.; 251e.v.; 258e.v.
25. Markert, op.cit., p.5e.v.; 278e.v.
26. Markert gebruik juis die boek Amos as vertrekpunt vir sy Gattungs-teorieë in sy reeds aangehaalde werk.

27. Markert, op.cit., p.275.
28. Ibid.
29. Ibid.
30. Ibid.
31. Markert, op.cit., p.276.
32. Gunkel, op.cit., p.48e.v.
33. Wolff, op.cit., p.1e.v.
34. Westermann, op.cit., p.48e.v.
35. Fohrer, Georg, Exegese des Alten Testaments, p.84.
36. Prinsloo, W.S., Metodiek, p.13.
37. Fohrer, op.cit., p.92.
38. Prinsloo, Idem.
39. Ibid.
40. Fohrer, op.cit., p.98.
41. Markert, op.cit., p.285, hou Fubini voor as verteenwoordiger van hierdie siening.
42. Markert, Idem., hou Kayser voor as verteenwoordiger van hierdie siening.
43. Fohrer, op.cit., pp.87-98.
44. Prinsloo, op.cit., pp.13-17.
45. Markert, op.cit., bylaag by p.6.
46. Ibid.
47. Ibid.
48. Ibid.
49. Ibid.
50. Ibid.
51. Koch, Klaus, e.a., Amos. Untersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, Teil 1, p.252.
52. Ibid.
53. Vgl. Markert, Idem.
54. Prinsloo, op.cit., p.13.
55. Vgl. Markert, Idem.
56. Morgenstern, Julian, "Amos Studies IV", HUCA 32 (1961), p.295e.v.
57. Markert, op.cit., p.263.
58. Westermann, Basic Forms of Prophetic Speech, pp.77-80.
59. Würthwein, op.cit., pp.1-16.
60. Morgenstern, op.cit., p.295e.v.
61. Ibid.

62. Ramsey, op.cit., p.46.
63. Hayes, J.H., "The Usage of Oracles against Foreign Nations in Ancient Israel", JBL 87 (1968), p.81.
64. Wolff, Hans Walter, "Amos' geistige Heimat", Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament, 18. Band, p.61.
65. Vgl. Hoffmann, Hans Werner, "Form-Funktion-Intention", ZAW 82 (1970), pp.341-346.
66. Hoffmann, op.cit., p.343.
67. Prinsloo, op.cit., p.16.
68. Barton, John, Amos's Oracles against the Nations, p.15.

HOOFSTUK 6

TRADISIEKRITIEK EN HISTORIESE PERSPEKTIEWE

1. Riglyne vir en metode van n tradisiekritiese ondersoek

Die denke van n skrywer kan nooit volkome geïsoleer word van die gedagtewêreld waarin hy leef en self opgegroeï het nie. Sy denkproduk ontstaan dus nooit in n vakuum nie. Ook die skrywers van die Ou Testament het binne n sekere literêre en teologiese klimaat geleef, dus binne sekere tradisies. Oorgelewerde tekste is n produk van en gee uitdrukking aan hierdie tradisies.

In die wye sin van die woord sou n mens tradisies kon beskryf as geykte betekenisverskynsels (geprägte Bedeutungssyndrome).⁽¹⁾ n Verskeidenheid van geykte betekenisverskynsels kan onderskei word, naamlik geykte beelde, geykte temas en tradisies in die eng sin van die woord.⁽²⁾

a. Geykte beeld

Dit is n poëties-aanskoulike manier waardeur n skrywer wil heenwys na iets anders. n Voorbeeld is die beeld waarin die mens vergelyk word met n blom van die veld (Ps 103:15; Job 14:1). In hierdie gevalle is die blom die beeld, terwyl die verganklikheid van die mens die tema is waarna verwys word. n Beeld wys dus heen na n tema, roep sekere assosiasies op en word bepaal deur die konteks waarin dit voorkom.

b. Geykte tema

n Tema het nie n heenwysende funksie nie. Dit het egter ook nie n selfstandige funksie nie en ook geen duidelik aanwysbare oorleweringskring nie. Deur middel van dieselfde voorbeeld verduidelik ons die verskil tussen n beeld en n tema: Die beeld van die blom het heengewys na verganklikheid van die mens as tema. Hierdie tema word egter nie net gekoppel aan een beeld nie. Die beeld van n skaduwee wat verbyvlieg (Ps 144:4) kan ook gebruik word om die verganklikheid van die mens aan te dui.

c. Tradisie in die eng sin van die woord

n Tradisie verskil van n tema daarin dat dit gewoonlik n aanwysbare oorleweringskring en n oorleweringsgeskiedenis het. Dit word gewoonlik gekenmerk deur geykte terminologie en vaste uitdrukkings of formules. n Tradisie gee uitdrukking aan n

bepaalde lewenshouding, lewens- en wêreldbeskouing, of teologie.

In hierdie eng sin van die woord gee die Ou-Testamentiese tradisies tradisioneel uitdrukking aan die hoogtepunte van die heilsgeskiedenis van Jahwe se volk. Die volgende tradisies word dan geïdentifiseer: Die skeppings-, aartsvader-, eksodus-, woestyn-, Sinai-, landsbelofte- en landinbesitname-, en Dawid- en Sionstradisies. ⁽³⁾

Binne elk van hierdie tradisies kan weer geykte temas voorkom, byvoorbeeld in die Eksodustradisie waar die verdrukking in Egipte, die verlossing uit Egipte, die tien plae, die gebeurtenis by die Skelfsee, ens. as temas onderskei kan word.

Die tradisie se spesifieke intensie word telkens bepaal deur die onmiddellike konteks waarin dit voorkom. Aktualisering of herinterpretasie van 'n tradisie kan dus plaasvind. Let byvoorbeeld op die wyse waarop die Eksodus-tradisie in Jesaja 51:9,10 funksioneer, waar dit deel uitmaak van 'n oproep tot Jahwe om teenswoordig op te tree soos destyds. In Eks 20:1 verleen dieselfde tradisie weer gesag aan Jahwe se geboorte wat volg. Verskillende tradisies word soms met mekaar gekombineer in die proses van aktualisering en herinterpretasie.

Fohrer bied handige riglyne vir die metodiek van die tradisiekritiese ondersoek van 'n teks. Hy onderskei die volgende stappe, naamlik die vasstelling-, klassifisering-, en bepaling van die funksie van geykte betekenisverskynsels. ⁽⁴⁾

a. Vasstelling van geykte betekenisverskynsels

In hierdie stap word alle geykte betekenisverskynsels in die wye sin van die woord opgespoor. Dit vereis 'n redelike belesenheid en kennis van die ondersoeker omdat hy voortdurend vergelykend te werk moet gaan en 'n grondige kennis van die tydshistoriese en veral kultuurhistoriese agtergrond moet hê. Konkordansies en Inleidings op die Ou Testament, kultuurhistoriese werke en agtergrondstudies kan van hulp wees.

b. Klassifisering van geykte betekenisverskynsels

Die reeds gemelde tipies geykte betekenisverskynsels is 'n geskikte klassifiseringsmaatstaf. Indien 'n oorleweringsgeskiedenis en oorleweringskring aangewys kan word, het ons te make met 'n tradisie. Indien dit 'n heenwysende karakter het, is dit 'n geykte beeld. Indien dit onselfstandig staan, geen heenwysende karakter het nie en ook nie 'n oorleweringsgeskiedenis en oorleweringskring het nie, is dit 'n geykte tema.

Fohrer gee verdere leidrade vir die identifisering van tradisies: (5)

Eerstens, wanneer 'n geykte betekenisverskynsel daar is om 'n saak te legitimeer;
tweedens, wanneer dit handel oor dade van God met 'n groep mense in die verlede;
derdens, wanneer lewenswysheide uit die verlede oorgeneem word;
vierdens, wanneer gehandel word oor die groot dade van 'n groep mense in die verlede.

c. Vasstelling van die funksie van die bepaalde geykte betekenisverskynsels

Die funksie word bepaal deur die konteks waarin dit voorkom. Daar moet veral gevra word in watter verhouding die betekenisverskynsel staan tot die funksie van die teks as eenheid. Hiervoor moet teruggegaan word na die resultate van die struktuur= analise of sinchroniese analise. Ook vir hierdie stap van teksontleding is die sin= chroniese analise as "raamwerk" of "kontrolemiddel" van belang.

2. Tydshistoriese agtergrond

"'n Mens beland dikwels in die situasie waar mense 'uit hul beurt' praat. Dit gebeur meesal waar iemand nie goed ingelig is oor die agtergrond waarteen 'n bepaalde gesprek gevoer word nie Sy opmerking pas nie teen die agtergrond van die gesprek nie." (6)

Wanneer ons opmerkings wil maak oor die bedoeling van dele uit die boek Amos, sal ons kennis moet neem van die tydshistoriese agtergrond van die boek, anders loop ons die gevaar om uit ons beurt te praat.

Daarom sal ons eers die algemene tydshistoriese omstandighede ten tye van die verkondiging van die profeet Amos naspur. Daarna sal gepoog word om relevante tyds= historiese gegewens te verskaf wat betref die onderskeie volkerespreuke in Amos 1:3-2:16.

Die profeet Amos het opgetree in die helfte van die agste eeu voor Christus. Om meer presies te wees, rondom 760 v.C. (7) Dit is die tyd toe Jerobeam II koning was van die Noordryk en Ussia koning van die Suidryk. Ussia se seun, Jotam, het ongeveer in 750 v.C. (8) sy vader se verpligtinge as koning oorgeneem, omdat Ussia toe ernstig siek geword het. In Hos 1:1 word hierdie mede-koning vermeld. Die feit dat dit in die boek Amos nie vermeld word nie dui waarskynlik daarop dat Amos voor die tyd van die mede-koningskap opgetree het, dus voor 750 v.C.

Sommige geleerdes meen tog dat Amos so laat as 745 v.C. opgetree het, byvoorbeeld R.S. Cripps.⁽⁹⁾ Hy doen dit om ruimte te laat vir die opkoms van Tiglatpileser III as bedreiging vir Israel se veiligheid. Dit is egter nie noodsaaklik dat spesifiek Assirië die bedreigende mag moet wees nie, meen Mays.⁽¹⁰⁾ Die werklike bedreiger van Israel is dan Jahwe. Assirië word buitendien nêrens in die boek Amos eksplisiet as bedreigende mag vermeld nie.

J. Morgenstern⁽¹¹⁾ is so vrymoedig dat hy selfs die dag en uur van die optrede van Amos aanwys. Dit is n paar minute na sonop op Nuwejaarsdag, 751 v.C.

In die opskrif van die boek (Amos 1:1) word verder vermeld dat Amos twee jaar voor n groot aardbewing opgetree het. Die argeologie bevestig dat dit rondom 760 v.C. kon gewees het.⁽¹²⁾

Die boek Amos vermeld militêre suksesse wat deur Joas, vader van Jerobeam II, behaal is en wat deur Jerobeam II self afgerond is.⁽¹³⁾ Gedurende die laaste derde van die negende eeu v.C. het Israel moeilike aanslae van die Aramese koning= kryk verduur. Dit sou sodanige militêre suksesse onmoontlik gemaak het. Maar gedurende die eerste twee dekades van die agste eeu v.C. is die Arameërs deur Adad-Nirari III van Assirië onderwerp.⁽¹⁴⁾ Dit het Israel se uitbreidings en suksesse moontlik gemaak.

Na Adad-Nirari III se dood het die magstrukture weer verskuif. Die koninkryk van Urartu, onder Argisti I en Sardur III (810-743),⁽¹⁵⁾ het op die voorgrond getree en Assirië so besig gehou dat die Arameërs weer vryheid van beweging geniet het. Die invalle van Damaskus in Gilead van Israel (vgl Amos 1:3) behoort waarskynlik tot hierdie tyd toe Urartu prominent gefigureer het.

Israel kon dus onder Joas en Jerobeam II grondgebied herwin in die tyd toe die Arameërs deur Assirië besig gehou is. Maar die teenoorgestelde het weer plaas= gevind toe die Assiriërs deur Urartu aan bande gelê is. En dit was juis rondom 760 v.C., die tyd toe Amos opgetree het. Amos tree dus op in n tyd van nuwe bedreiging deur veral die Arameërs, voorafgegaan deur n paar dekades van besondere sukses en voorspoed.

Geleerdes wat die Arameërs sien as bedreiging vir Israel (met Urartu as groot moonndheid) ten tye van Amos se optrede (byvoorbeeld Wolff en Cohen)⁽¹⁶⁾ verkies n datum in die omgewing van 760 v.C. Diegene wat daarby hou dat Assirië die bedreigende moonndheid moet wees, (Byvoorbeeld Snaith)⁽¹⁷⁾ verskuif die datum

tot ongeveer 745 v.C. om kans te gee dat Tiglatpileser III kon begin om mag uit te oefen. n Derde groep maak die datum van Amos se optrede nie afhanklik van een of ander militêre bedreiging wat Israel in die gesig gestaar het nie. (Bv. Mays⁽¹⁸⁾)

Na die militêre suksesse van die voorafgaande paar dekades was dit n tyd van ekonomiese voorspoed. Die handel was lewendig (Amos 8:5a) en het op internasionale vlak plaasgevind (Amos 3:9). Ongerymdhede het winste dikwels verhoog (Amos 8:5b). Bou-aktiwiteite het gefloreer (Amos 3:15). Huise het vermeerder en het luukser geword (Amos 3:15b; 5:11; 6:8; 3:10; 3:12b; 3:15b, 6:4a). Wynbou en veeteelt het n goeie mark gehad (Amos 5:11b, 6:4b) want swierige en jolige gesellighede was aan die orde van die dag (Amos 4:1; 6:4b). Nuwe musiek is gekomposeer om n bydrae te lewer tot hierdie lewenswyse (Amos 6:5). Seksuele immoraliteit het toegeneem (2:7b). Die kultus het n bloeitydperk beleef (Amos 4:4-5; 5:21-23).

Dr. Adrio König⁽¹⁹⁾ onderskei tussen die algemene en die besondere situasie ten tye van die boek Amos. Die algemene situasie is die reeds genoemde politieke, gods-dienstige en maatskaplike omstandighede. Die besondere situasie is die aspek(te) van hierdie omstandighede wat spesifiek aanleiding gegee het tot sy verkondiging en die totstandkoming van die boek Amos. Volgens König is dit geleë in "geweldige sosiale misstande, veral in twee fasette van die samelewing: die onderlinge verhouding tussen ryk en arm, en die regspraak."⁽²⁰⁾ Die volk het in weelde geleef ten koste van die minderbevoorregte mense. Smit voel hierdie spesifieke saak ook aan as hy skryf: "Amos konfronteer hulle nie met die letter van die wet nie - hy kom stel die God van die wet aan hulle bekend. Dié God wat mense se harte toets. Dié God wat daadwerklike en opregte meegevoel met die naaste vra. Met dié God het Israel geen raad geweet nie want hulle wou dié God nie ken nie."⁽²¹⁾

In die volkerespreuke van Amos 1:3-2:16 self word verskeie gebeure vermeld. Geleerdes slaan gewoonlik een van twee weë in wanneer hulle hierdie insidente probeer terugvoer na bekende historiese gebeure. Aan die een kant is daar diegene wat meen dat dit gebeure is wat plaasgevind het in Amos se leeftyd, byvoorbeeld Cohen.⁽²²⁾ Aan die ander kant word gemeen dat die vermelde gebeure tot die verlede behoort, maar nog in die Israeliete se herinnerings geleef het, byvoorbeeld Schoville.⁽²³⁾

Cohen⁽²⁴⁾ grond sy mening op twee maniere: taalkundig en tydshistories. Taalkundig gesproke het die skrywer die vorm Σ + infinitief gebruik wat uitdrukking kan gee aan beide die verlede tyd en die teenwoordige tyd. Indien spesifiek die verlede tyd bedoel was, sou Σ + perfektum gebruik gewees het. Tydshistories gesproke gaan Cohen ook van die veronderstelling uit dat Urartu die groot moonheid van daardie tyd was.⁽²⁵⁾ Dit het aan die Arameërs meer beweegruimte gegee om Israel (spesifiek die kwesbare Gilead-gedeelte) met invalle te teister. Dit

was dus n tyd toe Israel op die verdediging uit was. Van meer kante, dus ook Tirus en Moab, sou aggressie verwag kon word.

Schoville meen dat die gebeure afgespeel het in n tyd ongeveer n eeu voor Amos se optrede. Sy redenasie verloop so: ⁽²⁶⁾ Koning Jehu het in 841 v.C. homself ondergeskik gestel aan Salmaneser III van Assirië. Dit het wye implikasies gehad, want Israel was toe nog deel van die westerse bondgenootskap, teen die opkomende Assirië wat toe reeds Damaskus verower het en weswaarts beweeg het na die Middellandse See toe. Die gewese westerse bondgenote moes gevoel het dat Jehu hulle in die steek gelaat het, en het toe allerhande invalle uit weerwraak geloods. Op daardie stadium sou die ooreenkomste met Tirus (die sogenaamde broederverbond, vgl. Amos 1:9), Gasa en Edom nog geldigheid gehad het. Dit is opvallend dat die tipe oortreding van Tirus, sowel as Gasa en Edom baie dieselfde is, naamlik die vervolging en gevangeneeming van groepe mense (vgl. 1:6,9,11).

Dit blyk dat dit geen maklike taak is om hierdie insidente te herlei na bekende historiese gebeure nie. Kapelrud ⁽²⁷⁾ meen dat die gekose insidente se bewyskrag nie lê in die historiese gebeure self nie, maar in die tipe oortreding waarvan hulle getuig, naamlik algemeen geldende etiese reëls wat betref die optrede van mense teenoor mekaar.

Hierdie blik op die tydshistoriese omstandighede laat ons beseef dat daar meer spesifieke gegewens beskikbaar is oor die tyd van die profeet Amos se optrede as oor die gebeure waarna in Amos 1:3-2:16 verwys word. Met hierdie agtergrondsgewens in die gedagte, sal die tradisies in Amos 1:3-2:16 voorts behandel word.

3. Tradisies in Amos 1:3-2:16

Fuhs ⁽²⁸⁾ is korrek wanneer hy sê dat n studie van die tradisies in die boek Amos n heel gekompliseerde saak is. Daar moet rekening gehou word met redaksiekritiese oorwegings; daar moet onderskei word tussen selfstandige tradisies (in die eng sin van die woord), geykte temas en geykte beelde; en bowenal moet rekening gehou word met die inkonsekwentheid in terminologie onder geleerdes. Soms word die oorleweringskring n tradisie genoem, byvoorbeeld die kultus, die regspraak en die wysheid. ⁽²⁹⁾ Soms word n geykte tema n tradisie genoem, byvoorbeeld die eskatologie as tema. ⁽³⁰⁾ Soms word n oorkoepelende term wat verskeie tradisies akkommodeer n tradisie genoem. n Voorbeeld hiervan is die sogenaamde uitverkiesingstradisie wat gebruik maak van die eksodus, woestyn en landinbesitname-tradisies. ⁽³¹⁾ Soms word die tradisie-kritiese studie aangebied op n wyse wat nie onderskeibaar is van redaksiekritiek nie. ⁽³²⁾

Terwyl bogenoemde bemoeilikende faktore in gedagte gehou word, word vervolgens gepoog om die geykte betekenisverskynsels in Amos 1:3-2:16 te sif, deur geykte beelde, -temas en -tradisies te identifiseer. Die geykte betekenisverskynsels blyk die volgende te wees:

a. Beelde

- Om met ysterdorssleë te dors (1:3) Tema: Ander hardhandig behandel.
- Stof op die hoof van die armes (2:7) Tema: Verdrukking van die armes.
- Die weg van die ellendiges buig (2:7) Tema: Verdrukking van die ellendiges.
- Die Amoriëte is soos die seders van die Libanon (2:9) Tema: Die Amoriëte is groot, sterk en het baie aansien.
- n Wa vol gerwe wat kraak (2:13) Tema: n Straf wat diegene wat getref word baie swaar sal laat kry.

b. Temas

(i) Oortredinge

- onsedelikheid (2:7)
- verdrukking van armes (2:6-8)
- afgodery en wetsongehoorsaamheid (2:4,12)
- grafskending (2:1)
- ander mense in ballingskap neem (1:6,9)
- broederhaat (1:9,11)
- wanpraktyke om grondgebied uit te brei (1:13).

(ii) Straf

- die leiers en sterkes om die lewe bring (1:5,8,15; 2:3,14-16)
- die oorblyfsel om die lewe bring (1:8)
- die skuldiges in ballingskap wegvoer (1:5,15)
- Die paleise deur vuur verteer (1:4,7,10,12,14; 2:2,5)
- die hand uitsteek teen (1:8)
- die grendel verbreek (1:5)
- n storm of orkaan tref die skuldiges (1:14)

- die skuldiges sal sterf te midde van oorlogsrmoer of krygsgeskreeu (1:14; 2:2)
- die straf is onontkombaar (2:14-16).

(iii) Dade van Jahwe

- Jahwe het die Amoriete voor Israel uit verdryf en verdelg (2:9).

c. Tradisies

- Uittog (2:10)
- Woestyn (2:10)
- Landinbesitname (2:10)
- Geleerdes ⁽³³⁾ onderskei ook die teofanie-tradisie (Sinai-tradisie) en die uitverkiesingstradisie. ⁽³⁴⁾ Beide is omvattend van aard. Ons ag dit nodig om hulle saam met bogenoemde drie tradisies te ondersoek.

Manfred Kuntz ⁽³⁵⁾ meen dat Amos verwortel is in die teofanie- of Sinai-tradisie van die Jerusalem-kultus. Redenerend vanuit hierdie tradisie het die profeet die Noordryk se praktyke beoordeel en veroordeel. Hierdie tradisie verkry sodoende 'n ander funksie as wat dit in die Jerusalem-kultus self vervul. Daarom skryf Kuntz: "Entscheidend ist dabei die inhaltliche Festlegung des Auftrags ausschliesslicher Gerichtspredigt auf Grund der durch die Davidsüberlieferungen geprägten Bundestraktionen gegen das abtrünnige Nordreich wie gegen die ungetreuen Vasallen, womit die Vöklorakel ihr Gewicht behalten. Neu ist die einseitige Wendung der alten Tradition zur unentrinnbaren Gerichtsansage gegen Israel Gerade die zentrale Tradition des Bundesvolkes öffnet den Horizont für alle Welt." ⁽³⁶⁾ Ons sou kon sê dat hierdie tradisie in die boek Amos a-kulties en krities ingespan word.

Crenshaw beskou Amos 1:2-2:8 as een van die "genuine passages reflecting the Theophanic Tradition." ⁽³⁷⁾ Die profeet neem 'n kultiese handeling as model vir sy aanbidding van die agt volkerespreuke. Volgens hierdie kultiese handeling, wat deel is van die Nuwejaarsfees, en waartydens Jahwe se verskyning herdenk word, word alle vyande vervloek en oortreders binne die eie volk veroordeel. Dit is presies wat in die volkerespreuke gebeur, maar "the former joyous expectation of the appearance of Jahwe has given way to dread in the face of approaching fire." ⁽³⁸⁾

Die vers waarin die Eksodus-, Woestyn-, en Landinbesitname-tradisies eksplisiet voorkom, word van vele kante ⁽³⁹⁾ as sekondêr beskou. Dit sou naamlik die werk van 'n Deuteronomistiese redaktor wees. T.R. Hobbs, ⁽⁴⁰⁾ daarenteen, betoog dat Amos 2:10 op grond van taalkundige oorwegings waarskynlik ouer as die Deuteronomistiese redaktor se werk moet wees. (n Vollediger bespreking volg in die redaksiekritiese ondersoek wat volg). Omdat die sekondêre aard van Amos 2:10 nie bo alle twyfel staan nie, betrek ons hierdie vers dus ook by die tradisie-kritiese ondersoek.

Oor hierdie drie tradisies wat in een asem genoem word, skryf Wolff só: "Aber diese Erinnerung wird ganz dem Schuldaufweis eingeordnet und damit im Grunde der Botschaft, die Israel in die Völkerwelt zurückstößt, so wie es mit der Einreihung Israels in den Völkerspruchzyklus in einer unerhörten Weise geschieht."⁽⁴¹⁾

Die funksie van Amos 2:9-11 binne die onmiddellike konteks is weer eens onortodoks. Omraam deur die verkeerde dade van Israel word hierdie heilsdade van Jahwe skerp gekontrasteer met die volk se optrede. In die volksmond sou die situasie wat uitgebeeld word dié wees van "stank vir dank". Ook die tradisies wat getuig van Jahwe se heilsdade word dus krities ingespan en verkry 'n nuwe, onverwagse funksie in die verkondiging van die profeet.

Verskeie geleerdes ⁽⁴²⁾ praat van die sogenaamde uitverkiesingstradisie wat ook in Amos 1:3-2:16 gereflekteer word. Tog meen geleerdes soos Mays ⁽⁴³⁾ dat dit 'n oorhaastige gevolgtrekking is om te meen dat die profeet die aartsvind van hierdie tradisie is. Die soewereine Jahwe wat Israel uitverkies het en dit bevestig het deur sy groot heilsdade (soos die eksodus, woestyn tog en landinbesitname) is ook soewerein oor die wêreldgeskiedenis. Amos het geen nuwe godsdiens kom stig nie, maar het hom beywer vir die radikale herlewing van die tradisionele uitverkiesingstradisie na sy ware bedoeling.

Twee ander ondersoekers meen dat die profeet Amos vierkantig binne die uitverkiesingstradisie staan. Cramer ⁽⁴⁴⁾ gaan so ver om te sê dat die uitverkiesingsgeloof die enigste seker basis bied vir 'n vertrekpunt tot die interpretasie van die boek Amos. Neher ⁽⁴⁵⁾ dring ook daarop aan dat die verkondiging van Amos beskou moet word in terme van 'n teologiese afhanklikheid van en kontinuïteit met die godsdiens stige lewe en tradisies van Israel as uitverkore volk van Jahwe.

"Orthodox Yahwism is the basis of his critique."⁽⁴⁶⁾ Hierdie sinnetjie van Mays vat die funksie van die uitverkiesingstradisie in Amos bondig saam. Die profeet put uit die tradisie van die volk, maar ken 'n kritiese funksie aan hierdie tradisie toe. En dit is die wyse waarop al die geïdentifiseerde tradisies in Amos 1:3-2:16 funksioneer.

4. Gevolgtrekking

Dit was opvallend dat die tradisies in die Israel-strofe (2:6-16) veel meer eksplisiet vergestaltung gevind het as in enige van die ander sewe strofes. Tradisie-krities is daar dus ook sprake van 'n onderskeid tussen die Israel-strofe en die ander sewe. Al die tradisies het 'n kritiese funksie, wat nie die tipiese aanwending van hierdie tradisies is nie. Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak word, is dat die tradisiekritiek die resultate van die sinchroniese analise en die Gattungskritiek bevestig. Die Israel-strofe verkry 'n sekere prominensie en die verrassend-kritiese funksie wat dit het, maak die impak daarvan des te groter.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 6

1. Föhrer, op.cit., p.99.
2. Vgl. Föhrer, op.cit., pp.102-107.
3. Von Rad, Gerhard, Old Testament Theology, Vol I, struktureer "The theology of Israel's historical traditions" (pp.105-305) aan die hand van hierdie tradisies in : 1. The primeval history, 2. The history of the patriarchs, 3. The deliverance from Egypt, 4. The divine revelation at Sinai, 5. The wandering in the wilderness, 6. The conception of Moses and his office, 7. The granting of the Land of Canaan.
4. Föhrer, op.cit., pp.110-115.
5. Föhrer, op.cit., p.113.
6. Deist, F.E., en Burden J.J., n ABC van Bybeluitleg, pp.7-8.
7. Vgl. Wolff, Joel and Amos, p.90.
8. Vgl. Bright, John, A history of Israel, p.475e.v. (chronologiese kaart).
9. Cripps, R.S., A Critical and Exegetical Commentary on the Book of Amos, p.21e.v.
10. Mays, James L., Words about the Words of Amos, Int 13 (1959), p.263.
11. Vgl. Mays, Idem en Morgenstern, J., "Amos Studies", HUCA 32 (1961) p.295e.v.
12. Stratum 6 by Hasor, gedateer ongeveer 760 v.C., gee blyke van so n aardbewing. Vgl. Wolff, op.cit., p.124.
13. Wolff, op.cit., p.83.
14. Ibid.
15. Ibid.
16. Wolff, Idem en Cohen, Simon, "The Political Background of the Words of Amos", HUCA 36 (1965), pp.153-160.
17. Cripps, Idem.
18. Mays, Idem.
19. König, Adrio, Die Profeet Amos, pp.8-11.
20. König, op.cit., p.10.
21. Smit, ds. Johan, As die Leeu brul ..., p.20.
22. Vgl. Cohen, op.cit., pp.153-160.
23. Vgl. Schoville, Keith N., "A note on the oracles of Amos against Gaza, Tyre, and Edom", SVT 26 (1974), pp.56-63..
24. Cohen, op.cit., p.155.
25. Cohen, op.cit., p.159.
26. Schoville, op.cit., p.56e.v.
27. Kapelrud, Arvid, S., Central Ideas in Amos, p.30.

28. Fuhs, Hans F., "Erwägungen zur Tradition und Redaktion des Amosbuches", Bausteine biblischer Theologie: Festschrift für G.J. Botterweck, p.271.
29. Vgl. Barton, op.cit., p.39e.v.
30. Vgl. Mays, op.cit., p.267e.v.
31. Ibid.
32. Vgl. Osswald, Eva, "Urform und Auslegung im masoretischen Amostext. Ein Beitrag zur Kritik an der neueren traditionsgeschichtlichen Methode", ThLZ (1969), pp.387-389.
33. Vgl. Kuntz, Manfred, "Ein Element der alten Theophanieüberlieferung und seine Rolle in der Prophetie des Amos", ThLZ (1969), pp.387-389.
34. Mays, op.cit., p.267e.v.
35. Kuntz, Idem.
36. Kuntz, op.cit., p.389.
37. Crenshaw, J.L., "Amos and the Theophanic Tradition", ZAW 80 (1968), pp.206,209.
38. Crenshaw, op.cit., p.209.
39. Vgl. Wolff, Hans Walter, Amos' geistige Heimat, p.37 voetnota 4.
40. Vgl. Hobbs, T.R., "Amos 3:1b and 2:10", ZAW 81/3 (1969). pp.384-387.
41. Wolff, op.cit., p.38.
42. Mays, op.cit., p.268 noem Cramer en Neher as verteenwoordigers van hierdie mening.
43. Mays, op.cit., pp.267-268.
44. Vgl. Cramer, K., "Amos, Versuch einer theologischen Interpretation", BWANT 51, Stuttgart, 1930 en Mays, Idem.
45. Vgl. Neher, A., Amos, Contribution a l'Étude du Prophétisme, J. Vrin, Parys, 1950 en Mays, Idem.
46. Mays, op.cit., p.269.

HOOFSTUK 7

REDAKSIEKRITIEK

1. Waarde en metodiek van redaksiekritiek

Sedert Gunkel en die formgeschiedtelike metode veld gewen het in die eksegetiese wêreld, is ondersoek met groot ywer toegespits op die klein tekseenhede, die sogenaamd oorspronklike ⁽¹⁾ profetespreuke. Vir n halwe eeu het dit nuwe insigte meegebring wat nie gering geskat kan word nie. Op die lange duur is die samehang of die onderlinge verband tussen hierdie klein tekseenhede soms egter uit die oog verloor. ⁽²⁾

Geleerdes was wel bewus daarvan dat die klein tekseenhede dikwels in die proses van op skrif stelling en komposisie verkort, uitgebrei, of verander is. Die noodsaaklikheid van redaksiekritiese studie is al hoe meer besef. Sonder om die redaksionele bewerking en veral die motief of intensie daaragter te bestudeer, sal steeds by voorlopige resultate volstaan word.

Koch ⁽³⁾ noem n verdere rede waarom die redaksiekritiek n waardevolle eksegetiese hulpmiddel kan wees. Die sogenaamde redaktore van die teks staan wat tyd en taal betref veel nader aan die oorspronklike skrywer(s). Die kans is ook goed dat hulle dieselfde denksisteem met die vroeër skrywer deel. Redaksionele bewerking van die teks sou kon help dat ons die vroeër vorm van die teks beter kan verstaan. So n uitspraak moet egter met die nodige versigtigheid gemaak word. Dit is byvoorbeeld moontlik dat n redaktor, juis omdat sy denksisteem en situasie verskil van die vroeër outeur(s) s'n, aktualiserend of korrigerend met die teks omgaan. Dan verkry ons insig in die redaktor se situasie en denksisteem en nie noodwendig ook in dié van die vroeër outeur(s).

Juis die soeke na die vroeër of "oorspronklike" outeur se bedoeling as die "eintlike" bedoeling van die teks het n tipiese kenmerk van sekere beoefenaars van die histories-kritiese metode geword. Dit het die ander dele van die teks gedegradeer tot glosse, of "dele onder verdenking."⁽⁴⁾ Dit is n foutiewe gebruik van die redaksiekritiek.

Die waarde van die redaksiekritiek is na ons mening geleë in die volgende:

- a. Dit verklaar die voorkoms van verskillende teologiese aksente in een teks.
- b. Dit vergroot historiese insig in die verhaal.

c. Dit dien as raamwerk waarbinne die teksinhoud bestudeer kan word en is terselfertyd 'n noodsaaklike kontrolemiddel. Dit kontroleer byvoorbeeld aanspraak oor die persoon van die sogenaamde outeur.

Biografiese gegewens in verskillende redaksionele strata van die teks kan uiteraard nie op een persoon van toepassing gemaak word nie. Dit kontroleer ook die datering van 'n teks. Die redaksiekritiek kan aantoon of die onderdele van 'n teks afsonderlik 'n selfstandige bestand gehad het nog voordat dit sy finale vorm verkry het. Verder kontroleer dit die (nuwe) funksie van die voorheen afsonderlike dele binne die nuwe konteks wat deur die finale redaktor verskaf is.

Hierdie kontrolerende funksie van die redaksiekritiek vra dat die redaksiekritiek voortdurend in wisselwerking met die ander eksegetiese stappe sal plaasvind. Redaksiekritiek moet egter duidelik onderskei word van die ander eksegetiese stappe. Redaksiekritiek is nie tekskritiek nie, al hanteer sommige geleerdes hierdie twee stappe identies. Dit word goed geïllustreer in werke waar die sogenaamd sekondêre gedeeltes uit die teks geskrap word. ⁽⁵⁾ Redaksiekritiek is ook nie identies met Literarkritiek nie. Literarkritiek vra na die gelaagdheid van 'n teks en probeer die kleinste Einzeltexen identifiseer. ⁽⁶⁾ Dit skakel nou met wat ons onder die sinchroniese analise verstaan. Redaksiekritiek wil die historiese verband tussen hierdie Einzeltexen bepaal en werk dus hoofsaaklik diachronies. Ook die Überlieferungsgeschichte moet van die redaksiekritiek onderskei word. Eersgenoemde hou hom besig met die pre-literêre fase van die oorgelewerde teks, terwyl die redaksiekritiek die groei van die reeds op skrif gestelde teks bestudeer. ⁽⁷⁾

'n Paar tipiese vrae dui gewoonlik die gang van die redaksiekritiek aan, naamlik: ⁽⁸⁾

- Het slegs een outeur deel gehad aan die totstandkoming van die afgebakende teks?
- Is dit moontlik om te bepaal wie die outeur was?
- Wat is die funksie van die redaksionele bewerkings?
- Hoe is die verskillende eenhede van die boek as geheel met mekaar verbind?

Fohrer ⁽⁹⁾ wys in aansluiting by hierdie vrae op die sake waaraan die redaksiekritiek aandag behoort te gee:

- Aanduidings van redaksionele bewerking.

Dit is:

- veranderinge in die konsonanteteks en vokalisering
- herrangskikking (Umstellungen)

- weglatings
- toevoegings (verklarend, vertalend, veranderend, redaksioneel, herhalend)

b. Aanduidings van komposisie as konteks vir die eenheid.

Dit is die vraag of die eenheid in 'n sinvol en intensioneel saamgevoegde kompleks van tekseenhede ingevoeg is.

c. Aanduidings van 'n redaksionele versameling as konteks vir die eenheid.

Dit is wanneer die versameling tekseenhede waarin die bepaalde eenheid voorkom nie 'n sinvolle, intensionele opbou vertoon nie. Dit geld gewoonlik vir kommentaar op 'n samevatting van, of verdere uitbreidings tot die tekskompleks waartoe die bepaalde eenheid gevoeg is.

d. Aanduidings van die redaksionele bewerking van die boek as geheel.

Na 'n bondige oorsig van die redaksiekritiese studies op die boek Amos en die resultate daarvan vir die perikoop Amos 1:3-2:16, sal 'n eie ondersoek geloods word wat bogenoemde vrae en aspekte ondervang.

2. Oorsig van menings

Vandag sal min geleerdes wil ontken dat sekere gedeeltes in die boek Amos getuig van 'n literêre groeiproses van die teks. Aan die einde van die vorige eeu het Driver egter nog gesê: "in view of the well planned disposition of his prophecies, it is responsible to suppose that, after he had completed his prophetic ministration at Bethel, he returned to his native home, and there at leisure, arranged his prophecies in a written form."⁽¹⁰⁾ In die veertiger- en vyftigerjare van hierdie eeu het verskeie geleerdes, soos McCullough⁽¹²⁾ en Botterweck,⁽¹³⁾ nog betoog dat die boek Amos "outentiek" is in sy oorgelewerde vorm.

Watts⁽¹⁴⁾ gaan verder en meen dat die rol van die profeet se volgelingen nie onderskat moet word nie. Buitendien was dit die destydse gebruik dat belangrike gebeurtenisse wat aanleiding gegee het tot profeteboodskappe binne 'n sogenaamde profetekring oorgedra is.

Byna terselfdertyd is die standpunt wat die ander uiterste verteenwoordig, gestel. Jozaki ⁽¹⁵⁾ het in 1956 geskryf dat hy nie minder nie as agt herkenbare strata in die boek Amos identifiseer. Hierdie strata dateer tussen die middel-agtste en die vroeë derde eeu v.C. Craghan oordeel só oor Jozaki se werk: "To be sure, it smacked of the scissors and paste method' of the old source critics."⁽¹⁶⁾

Geleerdes soos Wolff ⁽¹⁷⁾ en Schmidt ⁽¹⁸⁾ het baie gemaak van die Deuteronomistiese Skool se hand in die teks van Amos. Die toestande in Juda en Jerusalem het gedurende die sesde eeu v.C. (veral na die val van Jerusalem in 587/6 v.C.) so geword dat Amos se boodskap aktueel was vir hulle. Amos se woorde is geherinterpreteer en gekontekstualiseer om by hulle spesifieke situasie aan te pas. Heelwat geleerdes het navorsing gedoen oor aspekte van hierdie Deuteronomistiese redaksie van die boek Amos. Kellermann ⁽¹⁹⁾ en Hoffmann ⁽²⁰⁾ het hulle besig gehou met die slotgedeelte van die boek, Hobbs ⁽²¹⁾ het 'n artikel gepubliseer oor Amos 3:16 en 2:10, terwyl Mauchline ⁽²²⁾ hierdie Deuteronomistiese redaksie ontken en pleit vir 'n deurlopende geloof in die Dawidiese ryk by Amos.

Die werk van Wolff ⁽²³⁾ oor die teksgroei van die boek Amos dwing respek af in die akademiese wêreld. Craghan kon van Wolff se werk sê: "To speak of the composition of the book is to necessarily invoke the name of H.W. Wolff. By means of form-critical, stylistic and other internal criteria Wolff has offered a well-conceived genesis of the book."⁽²⁴⁾ Wolff onderskei ses strata ⁽²⁵⁾ waarna later enigsens vollediger verwys sal word. Dit is: Die woorde van Amos, die literêre fiksering van die siklusse, die ou skool van Amos, die Bet-el uitleg tydens die Josia-era, die Deuteronomistiese redaksie en die na-eksiliese eskatologie van verlossing.

Koch ⁽²⁶⁾ bied 'n goeie oorsig van die gedeeltes in Amos 1:3-2:16 wat na die mening van geleerdes getuig van redaksionele bewerking. Hy noem 1:6-8;⁽²⁷⁾ 1:9-10;⁽²⁸⁾ 1:11-12;⁽²⁹⁾ 2:4-5;⁽³⁰⁾ 2:10-12;⁽³¹⁾ 2:12 (en nie 2:10-11 ook nie)⁽³²⁾; slegs enkele slotformules.⁽³³⁾

Te midde van hierdie stand van ondersoek word die redaksiekritiese studie van Amos 1:3-2:16 vervolgens gedoen.

3. Redaksiekritiek van Amos 1:3-2:16

Ter aanvang kyk ons na verskynsels in Amos 1:3-2:16 wat kan dui op redaksionele bewerking(s) van die teks.

Inkonsekwenstede in die konsonanteteks of vokalisering van die teks is daar nie. Ook val geen herrangskikking in die teks op nie. Ons sal ons dus moet verlaat op vermoedelike weglatings, toevoegings, wissel terme en inhoudelike aspekte.

Die opvallende patroonmatigheid in Amos 1:3-2:16 ⁽³⁴⁾ is enersyds van hulp in die soeke na moontlike redaksionele bewerking van die teks. Indien die patroonmatigheid in die proses van teksgroei enigsens versteur word, is dit des te meer opvallend. Aan die ander kant kan die patroonmatigheid juis die bewyse van teksgroei verbloem. Opvallende patroonmatigheid lei n redaktor maklik daartoe om sy woorde in dieselfde vorm te giet, sodat sy werk nie steurend voorkom nie.

Potensiële redaksionele weglatings is die slotformule אמר יהוה wat ontbreek by 1:10, 12; 2:5 terwyl dit by die ander vyf spreuke reëlmatig voorkom.

n Moontlike redaksionele toevoeging is 2:10-12 wat sommige kritici ⁽³⁵⁾ beskou as n geforseerde uitbreiding op vers 9 met tipies Deuteronomistiese taal en denke.

Sekere wissel terme val ook op. Die slotformule by van die spreuke toon drie verskillende skryfwyses: אמר יהוה (1:5, 15; 2:3) אמר אדני יהוה (1:8), en נאם יהוה (2:11,16).

Inhoudelike aspekte bring ook sekere dele van die teks onder die aandag. Die aard van die oortreding is by die Gasa- en Tirus-spreuke dieselfde, naamlik om n ganse bevolking in ballingskap aan Edom uit te lewer (1:6,9). By die ander spreuke is die aard van die oortredinge telkens verskillend van aard. By die Edom-spreuk kom die "broer"-begrip (1:11), net soos by die Tirus-spreuk (1:9) voor. Waar die oortredinge by ander spreuke hoofsaaklik oor intermenslike verhoudinge handel, gaan dit in die Juda-spreuk oor wetsongehoorsaamheid en afgodery (2:4). Die gedeelte 2:10-12 is die enigste gedeelte waarin heilsdade van Jahwe verswarend is vir die skuld.

Hierdie opsporingspoging vra dat ons verder aandag behoort te skenk aan die volgende dele in die besonder: Die Tirus-spreuk (1:9-10); die Edom-spreuk (1:11-12); die Juda-spreuk (2:4-5); en drie verse van die Israel-spreuk (2:10-12). Die

Gasa-spreuk en 2:14-16 staan nie eintlik in die brandpunt van die redaksiekritiese gesprek nie, maar sal ook bespreek moet word.

Die Gasa-spreuk (1:6-8) is volgens Marti (24) sekondêr omdat dit van Joel 4:4-6 afhanklik is. 'n Gewigtiger argument van Marti (25) is dat die Filistynse stad Gat nie in die reeks stede van 1:8 voorkom nie. In 711 v.C. het Gat voor Sargon geval en was van toe af nie meer deel van die Pentapolis nie. Dit skep dus die indruk dat hierdie spreuk na 711 v.C. geskryf is. In antwoord hierop kan gesê word dat Gat egter voor 711 v.C. reeds aan Juda kon behoort het (vgl. 2 Kron 11:8; 26:6), of dit het na die verowering deur Hasael nie meer die status van voorheen geniet nie. Daarbenewens pas hierdie spreuk inhoudelik en struktureel in by die patroonmatigheid wat feitlik deurgaans gevind word. Hierdie spreuk blyk nie 'n redaksieproduk te wees nie.

Veel meer aandag word gewoonlik gegee aan die Tirus-, (1:9-19) Edom- (1:11-12) en Judaspreuke (2:4-5) as moontlike latere toevoegings. Twee studies wat al drie hierdie spreuke raak, is interessant omdat hulle beide gevolgtrekkings maak op grond van patroonmatighede in die struktuur van die teks. Duane L. Christensen (38) en Shalom M. Paul (39) kom beide tot die gevolgtrekking dat die ses Fremdvölker= sprüche oorspronklik is. Paul maak geen uitlating oor die Juda-spreuk nie, terwyl Christensen hierdie spreuk as sekondêr beskou.

Volgens Christensen (40) behels die prosodiese struktuur dat die ses spreuke twee-twee in pare gegroepeer word. In die spreuke teen Damaskus (1:3-5) en Gasa (1:6-8) is die oortreding in die vorm van 'n trikolon, gevolg deur 'n drie-voudige oordeelsaankondiging. In die spreuke teen Tirus (1:9-10) en Edom (1:11-12) is die oortreding in die vorm van 'n kwatryn, gevolg deur 'n heelwat verkorte oordeelsaankondiging. Die Ammon- (1:13-14) en Moab-spreuke (2:1-3) se oortredinge is in vorm identies met die eerste spreuke-paar s'n, maar die oordeelsaankondiging is slegs oppervlakkig dieselfde. Na die bikolon wat van Jahwe se verterende vuur praat, handel die tweede en derde bikola oor beeldspraak wat ontleen is aan antieke oorlogstradisies. Die Israel-strofe wat volg, maak die frase "oor drie oortredinge ... ja oor vier" betekenisvol. Die drie oortredinge stem ooreen met die drie pare Fremdvölkersprüche en die vierde (en belangrike) oortreding stem ooreen met die lang Israel-spreuk wat op sig self die vierde eenheid uitmaak.

Hierdie resultate laat Christensen betoog dat die eerste ses spreuke almal oorspronklik moet wees. Die Juda-spreuk is egter die Achilles-hiel van hier= die betoog, want dit moet noodwendig buite rekening gelaat word om die argu= ment te laat klop. Ons moet onthou dat die Juda-spreuk struktureel sterk oor= eenkoms toon met die tweede spreuke-paar. Myns insiens sou meer spreuke= pare nodig gewees het om hierdie redenasie te kontroleer, want net een spreuke= paar verskil noemenswaardig van die ander en dit kan juis deur die sekondêre karakter daarvan verklaar word.

Paul ⁽⁴¹⁾ sien 'n kettingpatroon in die ses spreuke. In elke spreuk word een of ander element van die voorafgaande spreuk opgeneem. Dit is die opvallendste in die Tirus- (1:9-10) en Edom-spreuke (1:11-12). Hierdie selfde argument is byvoorbeeld deur Wolff ⁽⁴²⁾ gebruik om te bewys dat 'n latere redaktor sy toe= voegings wou laat aanpas of ineenvloei met die destyds bestaande teks. Weer eens word die Juda-spreuk links gelaat. Paul se argumente is ook nie dwingend genoeg om óf die oorspronklikheid, óf die sekondêre karakter van enige van die agt spreuke te bewys nie.

Die ander lyn van argumente ten gunste van die oorspronklikheid van die Tirus= en Edom-spreuke word verteenwoordig deur John Priest. ⁽⁴³⁾ Die sogenaamde "broederverbond" (1:9) is histories voorstelbaar deur die verbond tussen Dawid en Hiram. Daarby kan die kortheid van dié spreuke verklaar word deur bewerking van dele van die teks. Priest ⁽⁴⁴⁾ vermoed dat die vyfde reël en die slot by elk van hierdie twee spreuke weggeval het. Dit het gebeur deurdat twee "catchwords", naamlik "Edom" en "broer" verwarring gewek het. Die twee spreuke is beide ver= kort met die doel om as een spreuk te funksioneer in die teks.

Priest gebruik historiese gebeure wat baie lank voor die profeet Amos se tyd plaasgevind het ⁽⁴⁵⁾ om te bewys dat dit deur die profeet self geskryf is. Sluit sulke historiese voorstelbaarheid enige (nog) later op skrif stelling van hierdie spreuke uit? Na ons opinie is dit nie noodwendig so nie. Priest moet ook uit= gaan van redaksionele bewerkings van die teks om sy argument vaste voete te gee. Hy kan egter nie oortuigend bewys dat sulke redaksionele arbeid slegs tot enkele reëls in elk van die strofes beperk is nie.

Die Denkformenanalyse is die metode waarvolgens Gerhard Pfeifer ⁽⁴⁶⁾ probeer aan= toon dat al die spreuke in Amos 1:3-2:16 nie oorspronklik kan wees nie. Hy onder= skei by elk van die spreuke drie denkvorme: (A) Identiteit, (B) konkreetheid en (C) konsekwensies. Elke strofe behoort dan só opgebou te wees:

A (BI→CI>BII→CII) A.⁽⁴⁷⁾ Afwykings van hierdie basiese skema is aanduidings van redaksionele bewerking van die teks. Sy gevolgtrekking is die volgende: "Die Philisterstrophe lässt Konkretetheit vermissen, die beiden Strophen gegen Tyrus und Edom reflektieren über die Gessinnung der Handelnden, und die Juda=strophe prangert Ungehorsam gegen das Gesetz an und führt ihn auf Götzendienste zurück. Die Denkformenanalyse bekräftigt also die literar- und formkritischen Bedenken gegen die Philister-, Tyrus-, Edom- und Judastrophe."⁽⁴⁸⁾

Die metode wat Pfeifer aanwend, is nie bo verdenking nie. Die struktuurskema se hand word oorspeel. Geringe afwykings van 'n streng skema kan nie sonder meer as bewyskrag dien vir die redaksiekritiek nie. Sy resultate kan hoogstens belangrike leidrade wees wat opgevolg moet word met gegewens soos dié wat Wolff⁽⁴⁹⁾ verskaf.

Wolff sê dat die byna identiese bewoording van die Tirus-spreuk en die Gasa-spreuk dui op redaksionele bewerking van die teks.⁽⁵⁰⁾ Bedreiginge teen Tirus kom eers voor na 604 v.C. toe Nebukadnesar II sy verskyning gemaak het.⁽⁵¹⁾ Dit is verstaanbaar dat 'n eksiliese outeur die frase וְהָיָה גִּשְׁרָתוֹ (1:6,9) sou modifiseer,⁽⁵²⁾ want hierdie frase het in die tussentyd 'n spesifieke betekenis gekry met die wegvoeringsbeleid van die Babiloniërs. Die Deuteronomistiese redaktor noem die Edomiete as Tirus se vennote in die slawehandel, aangesien Edom in hierdie later tyd vir Israel 'n groot bron van kommer was.⁽⁵³⁾ In teenstelling met die oorspronklike outeur se styl, verduidelik die redakteur hoekom Tirus se oortreding so laakbaar is. Die uitdrukking וְהָיָה גִּשְׁרָתוֹ (vgl. 1:9) kom nie pre-eksilies voor nie, maar kom meermale voor in die Priestergeskrif.⁽⁵⁴⁾ Die ooreenkoms tussen Israel en Edom waarvan die Jakob en Esau-gedeeltes van Genesis getuig,⁽⁵⁵⁾ is waarskynlik die "broederverbond" van 1:9. Uit dui nie op 'n spesifieke historiese verbond nie, maar die "paradigma" vir alle verbonde, naamlik die innerlike band wat alle verwante mense aan mekaar bind.⁽⁵⁶⁾ Hierdie spreuk is tipies van die heils= historiese taal en denke van die Deuteronomistiese tradisie, aldus Wolff.⁽⁵⁷⁾

Wat die Edom-strofe betref, meen Wolff, is daar historiese bewyse van Edom se kant af, alleenlik ná die Babiloniese verowering van Jerusalem in 587/6 v.C.⁽⁵⁸⁾ Volgens Eseg 35:5,6 was dit in hierdie tyd dat die Edomiete uit weerwraak die Judese bevolking met die "swaard" vervolg het. Ob 14 bevestig dat die Edomiete die Judese vlugteling vervolg en om die lewe gebring het. Dit sou juis in 'n tyd soos hierdie wees dat van die Edomiete barmhartigheid en jammergevoel verwag word. Die oordeelsaankondiging stem ook hier ooreen met slegs die eerste bikolon van die= selfde element in die ouer spreuke. Slegs in die eksiliese en na-eksiliese tekste was Teman en Bosra prominent onder die Edomitiese gebiede.⁽⁵⁹⁾

Die Juda-spreuk (2:4-5) is wat lengte en inhoud betref, uniek. Geen oortredinge teenoor mense word vermeld nie, slegs dié wat direk teen Jahwe begaan is. Sedert Josia se tyd het die Deuteronomistiese skool baie klem gelê op die "Torah" soos dit tot uitdrukking kom in die Deuteronomiese wette wat as gesagvolle bevels van Jahwe gegeld het.⁽⁶⁰⁾ Minagting van Jahwe is die uitstaande oortreding van Juda. Verleiding agter vreemde gode aan is ook 'n tipiese tema van die Deuteronomistiese skool.⁽⁶¹⁾

Ons moet in gedagte hou dat 'n Deuteronomistiese redaktor sou geskryf het ná die val van Jerusalem in 587/6 v.C. Dit beteken dat die finaliteit van Amos se woorde die redaktor in die besonder kon aangespreek het, want sy eie stad is deur so 'n finale hou getref. Die oortredinge van sy eie tyd sien hy in die lig van vernietigende gebeure wat reeds gebeur het.

Dieselfde Deuteronomistiese redaktor word deur Wolff⁽⁶²⁾ verantwoordelik gehou vir Amos 2:10-12. Vers 9 handel oor die land van die Amoriete wat aan Israel gegee is. Vers 10 ryg 'n reeks tradisionele weldade van Jahwe in en sluit af met dieselfde landinbesitname-tradisie. 'n Deuteronomistiese redaktor sou dit goedskiks kon doen om die teks te plaas in 'n teologiese raamwerk wat die denke van sy tyd beheers het.⁽⁶³⁾

Hobbs⁽⁶⁴⁾ betoog vir die egtheid van 2:10. Die redes wat hy aanvoer is die volgende: Eerstens, die gebruik van die Eksodus-tradisie is nie spesifiek Deuteronomies nie. Dit het bestaan voor Deuteronomium.⁽⁶⁵⁾ Tweedens, wanneer Deuteronomium die Eksodus-tradisie gebruik, word die werkwoord לָקַח verkies bo קָבַץ ⁽⁶⁶⁾ Derdens, die gebruik van die stam קָבַץ in die Eksodus-belydenis is kenmerkend van die pre-Deuteronomiese materiaal.⁽⁶⁷⁾

Wolff⁽⁶⁸⁾ meen tog dat קָבַץ om 'n spesifieke rede, selfs deur 'n Deuteronomistiese redaktor gebruik kon gewees het. Omdat die uittog binne die raamwerk van die landinbesitname voorkom (vgl. vers 9 en vers 10 se einde), is die term wat "op bring na" beteken meer voor die hand liggend as die term wat "uitlei" beteken.

Die tweede frase van die vers is egter tipies Deuteronomisties.⁽⁶⁹⁾ Dit kom woordeliks ooreen met Deut 29:4 en toon 'n sterk ooreenkoms met Deut 8:2. Die woestyntog-motief kom uitsluitlik in die Deuteronomies-Deuteronomistiese literatuur voor. Geen ander profetiese literatuur vermeld die veertigjarige woestyntog nie.⁽⁷⁰⁾

verdere bevestiging vir die saak is die baie tipies Deuteronomies-Deuteronomistiese landinbesitname-motief. Hierdie motief of tradisie is gesien as die einddoel van die heilsgeskiedenis. ⁽⁷¹⁾

In 2:11 brei die redaktor uit op aspekte van die heilsgeskiedenis. In 2:12 word dit die grond vir beskuldiging wat die oorgang na 2:13 moontlik maak.

Terwyl ons verskeie benaderingswyses en argumente geopper het en teen mekaar opge= weeg het, is ons bewus gemaak van die feit dat die redaksiekritiese ondersoek van tekste wat so baie eeue gelede hulle teksgroei beleef het, baie moeilik is. Resultate bring ons menige keer nie verder as vermoedens of voorlopige menings nie. Grammatikale en strukturele argumente word soms vir direk teenoorstaande menings ingespan. Historiese feite maak een opinie voorstelbaar, maar kan dikwels nie bewys dat 'n ander opinie uitgesluit moet word nie.

Die somtotaal van gegewens en argumente kan wel meebring dat die bewyskrag na een of ander kant toe oorhel. In die geval van Amos 1:3-2:16 blyk dit dat die bewys= krag ten gunste van 'n (Deuteronomistiese) redaktor van die teks die swaarste weeg. Hoewel met die nodige voorbehoud, word vermoed dat die Tirus-, (1:9-10) Edom-, (1: 11-12) en Juda-spreuke (2:4-5), sowel as Amos 1:10-12 die produk is van 'n Deuteronomistiese redaktor.

Omdat dit ook Wolff se standpunt is, verskaf ons verder sy redaksiekritiese indeling van die hele boek Amos ter wille van die breër perspektief: ⁽⁷²⁾

Stratum 1: Die woorde van Amos van Tekoa

3-6 se basiese materiaal

Stratum 2: Literêre fiksering van die siklusse

1:3-2:16 (uitgesluit 1:9-12, 2:4-5, 2:10-12)

7:1-8; 8:1-2; 9:1-4

Stratum 3: Die ou skool van Amos

Die tweede frase in die opskrif 1:1

7:10-17 (+7:9)

8:4-14 (+8:3; + 9:7-10:7)

6:2; 6:6b; 5:13-15 (+5:5a; 6:9-10)

Stratum 4: Bet-el uitleg tydens Josia-era

3:14 ba; 5:6

5:8-9; 9:5-6; 4:13 (himniese gedeeltes)

1:2

Stratum 5: Deuteronomistiese redaksie

1:9-12; 2:4-5; 2:10-12

3:1 b

5:25-26

6:1 a; 6:1 b

Stratum 6: Na-eksiliese eskatologie van verlossing

9:11-15

4. Gevolgtrekking

As aanvaar word dat dit 'n Deuteronomistiese redaktor is wat pa staan vir hierdie vier teksgedeeltes, beteken dit dat hulle tot stand gekom het in die tydperk na die val van Jerusalem, wat in 587/6 plaasgevind het. ⁽⁷³⁾

Tirus en Edom sou in daardie tyd 'n bron van kommer vir die bevolking van die totaal verswakke Juda kon wees. Die bedreiging wat hierdie nasies inhou, was destyds 'n spesifieke probleem wat die mense van Juda aan hulle eie lyf kon gevoel het. Die Amos-woorde was 'n geskikte raamwerk waarbinne hulle eie probleme onder woorde gebring kon word. Die funksie van die redaksionele toevoegings was dus aktualiserend van aard.

Die woorde van Amos het in sy oorspronklike vorm reeds die opvallende en verrassende tendens vertoon dat die eie volk (in daardie geval die Israeliete van die Noordryk) nie gespaar is nie en ook onder beskuldigings moes deurloop. Trouens, die swaartepunt van die reeks spreuke, toe waarskynlik net vyf, het by die eie volk gelê. In ooreenstemming hiermee is die Juda-strofe (2:4-5) ook deur die redaktor ingevoeg - ook effens langer as die voorafgaande en met 'n unieke inhoud. Die nuwe teologiese denkvorme van hierdie later tyd ⁽⁷⁴⁾ bepaal die spesifieke oortredings waaraan Juda skuldig was. Die funksie hiervan kan tweërlei wees: of dit dien as aktualisering vir die ander volk onder ander omstandighede, of dit kan wees dat die feit van die ballingskap, wat reeds voltrek is, teologies verklaar wil word.

Dit is vir hierdie studie belangrik om hieruit te konkludeer dat die redaktor wel

aangesluit het by die intensie en funksie van die toe reeds bestaande teks. Anders gestel, die Juda-strofe (2:4-5) moes dieselfde impak hê op en boodskap oordra aan die mense van Juda, as wat die Israel-strofe (2:6-16) moes doen vir die mense van die Noordryk, amper 150 jaar vroeër.

Die gedeelte Amos 2:10-12 trek ook geensins 'n streep deur die Israel-strofe (2:6-16) nie. Dit is slegs 'n uitbreiding op 'n saak wat reeds by die naam genoem is. Dit haak die bestaande teks aan die tradisies wat in die tyd van die redaktor op almal se lippe was en in almal se harte geleef het. Weer eens is die funksie aktualiserend en konkretiserend van aard.

Die invoeging van hierdie viertal gedeeltes skend dus in geen opsig die aanvanklike bedoeling of funksie van die Israel-spreuk nie.

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 7

1. Prinsloo, Metodiek, p.12.
2. Vgl. Osswald, op.cit., p.179 waar sy haar werkswyse s6 beskryf: "Von den Einzeleinheiten ausgehend, wird zun6chst mit Hilfe literarischer und vor allem formgeschichtlicher Kriterien die Auslegung von der Urform getrennt."
3. Koch, Klaus, "Die Rolle der hymnischen Abschnitte in der Komposition des Amos-Buches", ZAW 86 (1974), p.505.
4. Vgl. Smith, George Adam, The Book of the Twelve Prophets, p.61.
5. Bv. Willi-Plein, Ina, "Vorformen der Schriftexegese innerhalb des Alten Testaments", BZAW 123 (1971), p.269.
6. Vgl. Fohrer, op.cit., p.44e.v.
7. Vgl. Fohrer, op.cit., p.117.
8. Prinsloo, op.cit., p.21.
9. Vgl. Fohrer, op.cit., pp.139-143.
10. Driver, S.R., e.a. Joel and Amos, p.97.
11. Vgl. Gordis, R., "The Composition and Structure of Amos ", HarvTR 33 (1940), pp.239-251.
12. Vgl. McCullough, W.S., "Some Suggestions about Amos", JBL 72 (1953), pp.247-254.
13. Vgl. Botterweck, G.J., "Zur Authentizit6t des Buches Amos", BZ 2 (1958), pp.176-189.
14. Watts, J.D.W., "The Origin of the Book of Amos", ExpT 66 (1954-55), p.110.
15. Vgl. Jozaki, S., "The Secondary Passages of the Book of Amos", Kwanzei University Annual Studies 4 (1956), pp.25-100.
16. Craghan, John F., "The Prophet Amos in Recent Literature", Biblical Theology Bulletin 2 (1972), pp.243-244.
17. Vgl. Wolff, Joel and Amos, pp.112-113.
18. Vgl. Schmidt, W., "Die deuteronomistische Redaktion des Amosbuches", ZAW 77 (1965), pp.168-192.
19. Kellermann, U., "Der Amosschluss als Stimme deuteronomistischer Heilshoffnung", EvT 29 (1969), pp.169-183.
20. Hoffmann, Hans Werner, "Zur Echtheitsfrage von Amos 9:9f", ZAW 82 (1970), pp.121-122.
21. Hobbs, op.cit., pp.384-387.

22. Mauchline, J., "Implicit Signs of a Persistent Belief in the Davidic Empire", VT 20 (1970), pp.287-303.
23. Vgl. Wolff, op.cit., pp.106-113.
24. Craghan, op.cit., p.244.
25. Wolff, Idem.
26. Koch, Klaus, op.cit., p.246.
27. Bv. Pfeifer, Gerhard, "Denkformenanalyse als exegetische Methode, erläutert an Amos 1:2-2:16", ZAW 88 (1976), pp.69-70.
28. Bv. Wolff, op.cit., p.158.
29. Bv. Wolff, op.cit., p.160.
30. Bv. Wolff, op.cit., p.163.
31. Bv. Wolff, op.cit., p.169e.v.
32. Bv. Rudolph, Joel Amos Obadja Jona, (KAT), p.147.
33. Bv. Lindblom, J., "Die literarische Gattung der Prophetischen Literatur", UUA (1924), pp.66-97.
34. Vgl. die resultate van die sinchroniese analise in hoofstuk 4.
35. Bv. Wolff, op.cit., p.169e.v.
36. Vgl. Marti, K., Das Dodekapropheton (KHC), p.
37. Ibid.
38. Christensen, Duane L., "The Prosodic Structure of Amos 1-2", HTR 67/4 (1974), pp.427-436.
39. Paul, Shalom M., "Amos 1:3-2:3: A Concatenous Literary Pattern", JBL 90 (1971), pp.397-403.
40. Christensen, Idem.
41. Paul, Idem.
42. Wolff, op.cit., p.158.
43. Priest, John, "The Covenant of Brothers", JBL 84/4 (1965), pp.400-406.
44. Ibid.
45. Dawid het ongeveer 1000-961 v.C. opgetree, terwyl Amos ongeveer 760 v.C. geskryf het. Vgl. Bright, Idem.
46. Vgl. Pfeifer, Idem.
47. Pfeifer, op.cit., p.61.
48. Pfeifer, op.cit., p.70.
49. Vgl. Wolff, op.cit., pp.158-170; 163-164; 169-171.
50. Wolff, op.cit., p.158.
51. Ibid. Vgl. ook Jer 27:3; 47:4; 25:22; Eseg 26:1-28:19; Jes 23; Joel 4:4-8 (3:4-8).
52. Ibid.
53. Wolff, op.cit., p.159.

54. Ibid.
55. Vgl. Gen 25-28; 32-33.
56. Wolff, Idem.
57. Wolff, op.cit., pp.159-160
58. Wolff, op.cit., p.160.
59. Ibid.
60. Wolff, op.cit., p.163.
61. Wolff, op.cit., p.164.
62. Wolff, op.cit., pp.169-171.
63. Vgl. Ibid.
64. Hobbs, op.cit., pp.384-387.
65. Hobbs, op.cit., p.386.
66. Ibid.
67. Ibid.
68. Wolff, op.cit., p.169.
69. Wolff, op.cit., p.170.
70. Ibid.
71. Ibid.
72. Wolff, op.cit., pp.107-113.
73. Vgl. Bright, Idem.
74. Vgl. Wolff, op.cit., p.163.

HOOFSTUK 8

RESULTATE EN GEVOLGTREKKINGE

Samevattend word nou die resultate van elk van die metodiese stappe in oënskou geneem, in soverre dit iets sê oor die verhouding tussen die Israel-spreuk (2:6-16) en die sewe ander volkerespreuke (1:3-2:5) van Amos 1:3-2:16.

Die sinchroniese analise skryf 'n sekere uniekheid toe aan die Israel-spreuk:

1. Die plasing as struktureel eiesoortige stige-groep aan die einde van die perikoop (2:6-16) ⁽¹⁾ verleen prominensie daaraan.
2. Die opmerklike uitbreidings wat by die elemente "spesifieke oortredinge" (2:6(c)-8) en "spesifieke strafaankondiginge" (2:13-16(a)) voorkom, ⁽²⁾ sug-gereer dat hierdie spreuk die swaartepunt vorm van die reeks van agt spreuke en dat die genoemde twee struktuurelemente klem dra.
3. Die struktuurelement "verswaring van skuld" (2:9-12) ⁽³⁾ kom slegs by die Israel-spreuk voor. Dit laat die volle kollig op hierdie saak val.

Die voorlopige gevolgtrekking wat uit die sinchroniese analise gemaak is, is dat die boodskap van die perikoop veral tot Israel se adres gerig is. Die spitspunt van die boodskap lê in die gedeelte waar Israel se bekendwees met God as verswaring van hulle skuld beskou word (2:9-12). ⁽⁴⁾

Die Gattungskritiek toon aan dat daar in al agt spreuke sprake is van dieselfde Gattung, wat die benaming Gerichtsrede ⁽⁵⁾ dra. Van deurslaggewende belang is die feit dat hierdie Gattung in sewe van die spreuke (1:3-2:5) in ooreenstemming met die tipiese funksie daarvan aangewend is, maar juis in die Israel-spreuk (2:6-16) is dit funksionsatypisch ⁽⁶⁾ aangewend. Weer eens plaas dit hierdie spreuk in 'n unieke posisie ten opsigte van die ander sewe. Die afleiding wat gemaak is, is dat die unieke intensie van die Israel-spreuk spesiale aandag sal moet kry as die perikoop (1:3-2:16) in sy geheel reg verstaan wil word. ⁽⁷⁾

Die tradisiekritiek het getoon dat die aanwysbare tradisies juis in die Israel-

spreuk (2:6-16) meer eksplisiet⁽⁸⁾ vergestaltung vind as in enige van die ander sewe spreuke. Nog eens verkry die Israel-spreuk besondere prominensie en die ver-rassend-kritiese rol⁽⁹⁾ wat die tradisies speel, maak die impak daarvan des te groter.

Redaksiekrities is tot die slotsom gekom dat vier dele van die perikoop waarskynlik die produk is van redaksionele bewerking.⁽¹⁰⁾ Dit sluit drie van die spreuke in, naamlik dié gerig teen Tirus (1:9-10), Edom (1:11-12) en Juda (2:4-5), sowel as Amos 2:10-12 wat deel is van die Israel-spreuk (2:6-16). As aanvaar word dat n Deuteronomistiese redaktor verantwoordelik is vir hierdie bewerking, kan gesê word dat die intensie van sy arbeid aktualiserend, konkretiserend en teologies-verklarend van aard is.⁽¹¹⁾ Gevolglik skend die redaksionele invoeginge geensins die aanvanklike bedoeling van die Israel-spreuk (2:6-16) nie.

Die resultate van al die stappe kan saamgevat word in die volgende woorde: Op verskillende wyses het die outeur(s) van die volkerespreuke in Amos 1 en 2 behendig daarin geslaag om spesifiek die Israel-spreuk in die kollig te plaas. Die wyse waarop dit bewerkstellig is, getuig van planmatigheid en die gebruik-making van n vernuftige verrassingstegniek. Daar word beweer dat hierdie tegniek twee oogmerke het: "First, it ensures that the prophet's word of doom will be heard, since he has gained his audience's attention by flattering their feelings of superiority and their natural xenophobia. Secondly, it makes it much harder for them to exculpate themselves or dismiss the prophet's message as mere raving, since they have implicitly conceded that sin and judgement are rightly linked, by their approval of what has gone before."⁽¹²⁾

Uit die studie as geheel kan ook enkele metodologiese gevolgtrekkings gemaak word:

Die resultate van teksuitleg is byna altyd voorlopig van aard en behoort met n mate van akademiese ingetoënheid gepaard te gaan. Tekste wat so oud is soos die Hebreeuse literatuur van die Ou Testament, is wat tyd, agtergrond, denkwêreld en taal betref so ver verwyderd van die twintigste eeuse leser, dat gevolgtrekkings in sommige gevalle hoogstens op waarskynlikhede berus.⁽¹³⁾ Dit is dus n haas onbegonne taak om tot in die fynste besonderhede n antieke teks se bedoeling vir en effek op die destydse hoorder of leser na te speur.

Die interpretasie van 'n antieke teks is voorts 'n gekompliseerde saak. Die chroniese vervlegtheid op grond van teksgroei deur die eeue heen kan die uitlegger se taak aansienlik bemoeilik. ⁽¹⁴⁾ Ook die Gattung(en) en tradisie kan die uitlegger flous, deurdat dit nie ooreenkomstig die tipiese funksie daarvan aangewend word nie. ⁽¹⁵⁾ Afgesien van die kompliserende faktore wat in die teks self geleë is, bestaan daar ook 'n mate van terminologiese verwarring ⁽¹⁶⁾ onder die uitleggers self. Die versigtige en gedefinieerde gebruik van (vak)= terme kan onnodige verwarring uitskakel.

Dit blyk ook dat 'n komplementêre benadering by teksuitleg sekere voordele inhou. Die wetenskaplike waarde daarvan is geleë in die feit dat dit selfkontrole=rend is. Die redaksiekritiek kan byvoorbeeld toesien dat die sinchroniese analise nie buitensporige aansprake maak deur teksgroei en -vervlegtheid te negeer nie. Op sy beurt kan die sinchroniese analise toesien dat daar nie 'n bepaalde (tipiese) funksie aan 'n tradisie toegeken word los van die tekssamehang waarin dit voorkom nie.

In hierdie studie het die komplementêre benadering se metodiese fasette mekaar ook aangevul. Die bewyskrag ten grondslag van die gevolgtrekkinge waartoe gekom is, het swaarwigtigheid verkry deurdat die afsonderlike metodiese fasette se eiesoortige resultate grootliks dieselfde gevolgtrekking gesuggereer het. Dit is naamlik dat die Israel-spreuk (2:6-16) besondere prominensie geniet. Hierdie gevolgtrekking kan ook in die woorde van Barton weergegee word: "The purpose of the oracles on the nations is to lead up to the oracle on Israel in 2:6 ff; it was intended by the prophet as the climax to the whole cycle, and the overall effect is to produce surprise and horror to the intended audience. This is achieved by a rhetorical trick" ⁽¹⁷⁾

VERWYSINGS EN NOTAS: HOOFSTUK 8

1. Vgl. p.
2. Vgl. p.
3. Vgl. p.
4. Vgl. p.
5. Vgl. p.
6. Vgl. p.
7. Vgl. p.
8. Vgl. p.
9. Vgl. p.
10. Vgl. p.
11. Vgl. p.
12. Barton, op.cit., pp. 3,4.
13. Veral in die tekskritiese-, tradisiekritiese- en redaksiekritiese arbeid is te doen gekry met "waarskynlikhede" wat deur geleerdes aangevoer word.
14. Veral die redaksiekritiek bemoei hom met hierdie aspek.
15. Vgl.p.
16. In hierdie studie is sodanige terminologiese verwarring veral by die benaming van Gattungen aangetref. Vgl. byvoorbeeld p.
17. Barton, op.cit., p.3.

BYLAAG

Die teks van Amos 1:3-2:16 soos dit voorkom by Klaus Koch, Amos Untersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, Teil 1, pp 106-124:

יְהוָה אֱמַר יְהוָה י

- (1) עַל־שָׁיְשָׁהּ מִסְעֵי דָלֶקֶת תַּעֲלֶה אֶרְבֶּעָה י
לֹא אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל־דֹּלֶם בְּחֶרְצוֹת הַכְּנָל (אֲשֶׁר־הֶלְקֶה)
(2) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּכִית תִּזְאֵל וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד:
(3) וְשִׁכְרֹתֵי כְרִיחַ דָּלֶקֶת י
(4) וְהִקְרַתִּי יָדָם מִבְּקָשָׁתָא אֵין וְהִמָּךְ עֵבֶם מִכִּית עֲנִין י
הָלֹךְ עִם־אֲרָם קִיָּה י

אֱמַר יְהוָה:

יְהוָה אֱמַר יְהוָה י

- (1) עַל־שָׁיְשָׁהּ מִסְעֵי עָזָה תַּעֲלֶה אֶרְבֶּעָה י
לֹא אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל־הֶלְלוֹתָם גְּלוֹת סִלְמָה לְהַסְגִּיר לְאֲדָוָם:
(2) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת עֵזָה וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד:
וְהִמָּךְ עֵבֶם מִאֲשִׁלּוֹד וְהִקְרַתִּי יָדָם מִבְּקָשָׁתָא
(3) וְהִסְבֹּחֲתִי יָדִי עַל־שִׁקְרָתָן וְאֶכְדְּרוּ סִאֲרִית פִּלְשִׁתִּים י
אֱמַר אֲדָנִי יְהוָה: (4)

יְהוָה אֱמַר יְהוָה י

- (1) עַל־שָׁיְשָׁהּ מִסְעֵי צָר תַּעֲלֶה אֶרְבֶּעָה י
לֹא אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל־הֶלְלוֹתָם גְּלוֹת שִׁלְמָה לְאֲדָוָם: י
(2) וְלֹא יִכְרִי כְרִיחַ אֲדָוָם:
(3) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת צָר וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד: (4) (5)

יְהוָה אֱמַר יְהוָה י

- (1) עַל־שָׁיְשָׁהּ מִסְעֵי אֲדָוָם תַּעֲלֶה אֶרְבֶּעָה י
לֹא אֲשַׁכְּנֶנּוּ עַל־דָּלֶפֶס בְּקֶרֶב אֲדָוָה וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת דָּלֶפֶס:
(2) וְהִקְרַתִּי יָדָם מִבְּקָשָׁתָא וְהִמָּךְ עֵבֶם מִכִּית עֲנִין:
(3) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת דָּלֶפֶס וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד:
(4) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת דָּלֶפֶס וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד:
(5) וְשִׁלְחֵהוּ אֶשׁ בְּחֶרְצוֹת דָּלֶפֶס וְאֶכְלֶה אֶרְבָּעָה בְּיָד הַיָּד:
(6)

י"ב אָמֵר יְהוָה י

- עַל־שִׁשְׁיָה שִׁשְׁעִי בְּיָמָיו
לֹא אִשְׁכְּנֵה עַל־בְּקָעָם
וְהָיָה אִשׁ בְּרוּשָׁתָהּ רָקָה
בְּהִרְוֶתָהּ בְּיוֹם מִלְחָמָה
וְהָלַךְ מִלֵּבָם בְּעֵלָה
אָמֵר יְהוָה:
- (1) וְעַל־אַרְבָּעָה י
הָיוּ וְהָלַךְ לְמִשְׁעָן הָרִמָּה בְּאֵזוֹ וּבִלְבָּם:
(2) וְאֶקְלָה אֶרְמֵיָהּ
(3) בְּקֶשֶׁר בְּיוֹם מִסָּה:
(4) וְהָאֵשׁ וְשָׁרִי וְהָדָר י

י"ב אָמֵר יְהוָה י

- עַל־שִׁשְׁיָה שִׁשְׁעִי מֵאֵב
לֹא אִשְׁכְּנֵה עַל־שִׁשְׁיָה
וְשִׁלְחֵתִי אֶשׁ בְּמֵאֵב
וְכֵן בְּקֶדֶן מֵאֵב
וְהִקְרַתִּי שִׁשְׁשׁ מִקְרָבִי
אָמֵר יְהוָה:
- (1) וְעַל־אַרְבָּעָה י
שִׁשְׁעִי מֵאֵב לְשָׁרִי:
וְאֶקְלָה יֶאֱרָמֵשׁ הַקְּרִי
(2) בְּהִרְוֶתָהּ בְּשִׁשְׁיָה:
וְכָל־שָׁרִי אֶהְיֶה עִמָּי י

י"ב אָמֵר יְהוָה י

- עַל־שִׁשְׁיָה שִׁשְׁעִי תִהְיֶה
לֹא אִשְׁכְּנֵה עַל־מֵאֵב
וְהָעָם כִּכְרִים
וְשִׁלְחֵתִי אֶשׁ בְּדִוְנָה
אָמֵר יְהוָה:
- (1) וְעַל־אַרְבָּעָה י
(אֶזְכְּרָה יְהוָה וְהָיוּ לֹא סָמִי
(2) (אֶשְׁחַדְּלֵם אֶבְרָם אֶמְרָם:
וְאֶקְלָה אֶרְמֵיָהּ יְהוָה:

י"ב אָמֵר יְהוָה י

- עַל־שִׁשְׁיָה שִׁשְׁעִי יִשְׂרָאֵל
לֹא אִשְׁכְּנֵה עַל־מִקְרָם
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־עַרְוֹן
וְאִשׁ וְאֶזְכְּרָה יִשְׂרָאֵל
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה
- (1) וְעַל־אַרְבָּעָה י
בְּכֶסֶף צִדִּיק וּבְזָהָב נִשְׁלִים:
(2) בִּירֵאשׁ רָלִים י
(3) וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה:
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה

- [illegible]

BRONNELYS

Barth, H. en Steck, O.H., Exegese des Alten Testaments. Leitfaden der Methodik, Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn, 1978.

Barton, John, Amos's Oracles against the Nations, Cambridge University Press, Cambridge, 1980.

Baumann, H.H., Reaksie-skrywe op: Harweg, Roland, "Pronomina und Textkonstitution, Lingua 23 (1969), 274-300.

Botterweck, G.J., "Zur Authentizität des Buches Amos", BZ 2 (1958), 176-189.

Bright, John, A History of Israel, SCM Press Ltd, London, Third impression 1972.

Bruno, D. Arvid, Das Buch der Zwölf. Eine rhythmische und textkritische Untersuchung, Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1957.

Childs, B.S., "Memory and Tradition in Israel", SBI 37, SCM Press Ltd, London, 1962.

Christensen, Duane L., "The Prosodic Structure of Amos 1-2", HTR 67/4 (1974), 427-436.

Cohen, Simon, "The Political Background of the Words of Amos", HUCA 36 (1965), 153-160.

Craghan, John F., "The Prophet Amos in Recent Literature", Biblical Theology Bulletin 2 (1972), 242-261.

Cramer, K., "Amos, Versuch einer theologischen Interpretation", BWANT 51, Stuttgart, 1930.

Crenshaw, J.L., "Amos and the Theophanic Tradition", ZAW 80 (1968), 203-215.

Cripps, R.S., A Critical and Exegetical Commentary on the Book of Amos, SPCK, London, 1955.

Deist, F.E. Toward the Text of the Old Testament, D.R. Church Booksellers, Pretoria, 1978.

Deist, F.E. en Burden, J.J., n ABC van Bybeluitleg, J.L. van Schaik, Pretoria, 1980.

De Saussure, F., Cours de linguistique générale, Payot, Parys, 1922.

De Waard, J., "The chiastic structure of Amos 5:1-17", VT 27 (1977), 170-177.

Driver, S.R. e.a., Joel and Amos (ICC), Cambridge University Press, Cambridge, 1898.

Eissfeldt, Otto, Einleitung in das Alte Testament unter Einschluss der Apokryphen und Pseudepigraphen sowie der apokryphen - und pseudepigraphenartigen Qumrān-Schriften Entstehungsgeschichte des Alten Testaments; 2. völlig neubearbeitete Auflage, Mohr, Tübingen, 1956.

Elliger, K. en Rudolph, W. (edd.), Biblia Hebraica Stuttgartensia, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1970.

Föhrer, Georg e.a., Exegese des Alten Testaments. Einführung in die Methodik, Quelle & Meyer, Heidelberg, 1979.

Fosbroke, H.E.W. "The Book of Amos: Introduction and Exegesis", The Interpreter's Bible, vol. 6, Abingdon, New York & Nashville, 1956.

Fuhs, Hans F., "Erwägungen zur Tradition und Redaktion des Amosbuches", Bausteine biblischer Theologie: Festschrift für G.J. Botterweck 50 (1977), 271-289.

Good News Bible. Today's English Version, The United Bible Societies, London, 1976.

Gordis, R., "The Composition and Structure of Amos", HarvTR 33 (1940), 239-251.

Gressmann, H., "Die älteste Geschichtsschreibung und Prophetie Israels (von Samuel bis Amos und Hosea)", SAT (1910), 323e.v.

Gunkel, H., "Die Propheten als Schriftsteller und Dichter", SAT (1915), 36-72.

Gutwinski, W., Cohesion in literary texts; a study of some grammatical and lexical features of English discourse; Mouton, Den Haag, 1976.

Halliday, M.A.K. Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning, Edward Arnold, London, 1979.

Halliday, M.A.K., "The Linguistic Study of Literary Texts", Proceedings of the Ninth International Congress of Linguistics, Horace G. Lunt, ed., Mouton, Den Haag, 1964.

Halliday, M.A.K. en Hasan, R., Cohesion in English, Longman, London, 1980.

Hammershaimb, E., The Book of Amos. A Commentary, Oxford University Press, Oxford, 1970.

Harris, Zellig S., "Discourse Analysis", Language 28 (1952), 1-30.

Hayes, J.H., "The Usage of Oracles against Foreign Nations in Ancient Israel", JBL 87 (1968), 81-98.

Hempel, J., "Die althebräische Literatur und ihr hellenistisch-jüdisches Nachleben", HLW (1930), 56-68.

Hendricks, William O., Essays on Semiolinguistics and Verbal Art, Mouton, Den Haag en Parys, 1973.

Hill, A.A., Introduction to Linguistic Structures, Harcourt, Brace, New York, 1958.

Hobbs, T.R., "Amos 3:1b and 2:10", ZAW 81/3 (1969), 384-387.

Hoffmann, Hans Werner, "Form-Funktion - Intention", ZAW 82 (1970), 341-346.

Hoffmann, Hans Werner, "Zur Echtheitsfrage von Amos 9:9f", ZAW 82 (1970), 121-122.

- Jozaki, S., "The Secondary Passages of the Book of Amos", Kwanzei University Annual Studies 4 (1956), 25-100.
- Kapelrud, Arvid S., Central Ideas in Amos, Oslo University Press, Oslo, 1961.
- Kellermann, U., "Der Amosschluss als Stimme deuteronomistischer Heilshoffnung", EvT 29 (1969), 169-183.
- Kittel, Rudolph (ed.), Biblia Hebraica, Württembergische Bibelanstalt, Stuttgart, 1973.
- Kittel, Rudolph, "Die Zukunft der alttestamentlichen Wissenschaft", ZAW 39 (1921), 84-95.
- Koch, Klaus, Amos. Untersucht mit den Methoden einer strukturalen Formgeschichte, Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn, 1976.
- Koch, Klaus, "Die Rolle der hymnischen Abschnitte in der Komposition des Amosbuches". ZAW 86 (1974), 504-537.
- Koch, K., Was ist Formgeschichte?; Methoden der Biblexegese 3. verbesserte Auflage mit einem Nachwort: Linguistik und Formgeschichte, Neukirchener Verlag Neukirchen-Vluyn, 1974.
- König, Adrio, Die Profeet Amos, NG Kerk-uitgewers, Kaapstad en Pretoria, 1974.
- Krentz, Edgar, The Historical-Critical Method, Fortress Press, Philadelphia, 1975.
- Kuntz, Manfred, "Ein Element der alten Theophanie-Überlieferung und seine Rolle in der Prophetie des Amos", ThLZ (1969), 387-389.
- Leech, Geoffrey, "'This Bread I Break' - Language and Interpretation", A Review of English Literature 6, 66-75.
- Levinson, Stephen, C., "Activity Types and Language", Linguistics 17/5,6 (1979), 365-399.

Lindblom, J., "Die literarische Gattung der Prophetischen Literatur", UUA (1924), 66-97.

Loader, J.A., "Gedagtes oor gekontroleerde eksegeese", Hervormde Teologiese Studies 34 (1978), 1-40.

Loader, J.A., Studiegids BSA 302-3, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria, 1983.

Loos, E.E., "Capanahua Narration Structure", Supplement to Texas Studies in Literature and Language 4, 1963.

Maag, V., Text, Wortschatz und Begriffswelt des Buches Amos, E.J. Brill, Leiden, 1951.

Markert, Ludwig, "Struktur und Bezeichnung des Scheltworts", BZAW 140, Walter de Gruyter, Berlin en New York, 1977.

Marti, K., "Das Dodekapropheton" (KHC Band 13), Mohr, Tübingen, 1904.

Mauchline, J., "Implicit Signs of a Persistent Belief in the Davidic Empire", VT 20 (1970), 287-303.

Mays, J.L. "Amos" (OTL), SCM Press Ltd, London, 1969.

Mays, J.L., "Words about the Words of Amos", Int 13(1959), 259-272.

McCullough, W.S., "Some suggestions about Amos", JBL 72 (1953), 247-254.

Meinhold, Johannes en Lietzmann, Hans, "Der Prophet Amos. Hebräisch und Griechisch", Kleine Texte für theologische Vorlesungen und Übungen 15/16, Bonn, 1905.

Mendelsohn, Isaac, Slavery in the Ancient Near East, Oxford University Press, New York, 1949.

Morgenstern, Julian, "Amos Studies", HUCA 11 (1936), 19-140.

Morgenstern, Julian, "Amos Studies", HUCA 32 (1961), 295-350.

Neher, A., Amos, Contribution a l'Étude du Prophétisme, J. Vrin, Parys, 1950.

Nida, E.A. en Taber, C.R., The Theory and Practice of Translation, E.J. Brill, Leiden, 1974.

Noth, Martin, Beiträge zur Geschichte des Ostjordanlandes III, ZDPV 68, (1951).

Osswald, Eva, Urform und Auslegung im masoretischen Amostext. Ein Beitrag zur Kritik an der neueren traditionsgeschichtlichen Methode", ThLZ 80 (1955), 179.

Patte, Daniel, What is Structural Exegesis? Frotress Press, Philadelphia, 1976.

Paul, Shalom M., "Amos 1:3-2:3: A Concatenous Literary Pattern", JBL 90 (1971), 397-403.

Pfeifer, Gerhard, "Denkformenanalyse als exegetische Methode, erläutert an Amos 1:2-2:16", ZAW 88 (1976), 56-71.

Praetorius, Franz, "Bemerkungen zu Amos", ZAW 35 (1915), 12-25.

Praetorius, Franz, "Zum Texte des Amos", ZAW 34 (1914), 42-44.

Priest, John, "The Covenant of Brothers", JBL 84/4 (1965), 400-406.

Prinsloo, W.S. e.a., Aktuele Prediking, NG Kerk-boekhandel Transvaal, Pretoria, 1979.

Prinsloo, W.S., Die Metodiek van Eksegese, Ongepubliseerde diktaat, Universiteit van Pretoria, 1981.

Prinsloo, W.S., "Die Metodiek van Eksegese: 'n Diskussie, NGTT 20/3 (Junie 1979), 201-210.

Propp, V., Morphology of the Folktale, University of Texas Press, Austin, 1968.

Puech, Emile, "Milkom, le Dieu Ammonite, en Amos 1:15", VT 27 (1977), 117-125.

Ramsey, George W., "Speech-Forms in Hebrew Law and Prophetic Oracles", JBL 96 (1977), 45-58.

Rendtorff, Rolf, "Zu Amos 2:14-16", ZAW 85 (1973), 226-227.

Reventlow, Henning Graf, Das Amt des Propheten bei Amos, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1962.

Richter, Wolfgang, Exegese als Literaturwissenschaft. Entwurf einer alttestamentlichen Literaturtheorie und Methodologie, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1971.

Rudolph, Wilhelm, "Joel-Amos-Obadja-Jona", (KAT), Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, Gütersloh, 1971.

Schmidt, W., "Die deuteronomistische Redaktion des Amosbuches", ZAW 77 (1965), 168-192.

Schmökel, Hartmut, "Ur, Assur und Babylon: Drei Jahrtausende im Zweistromland", Grosse Kulturen der Frühzeit, G. Kilpper, Stuttgart, 1955.

Schottroff, Willy, "'Gedenken' im Alten Orient und im Alten Testament", WMANT 15, Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn, 1967.

Schoville, Keith N., "A Note on the Oracles of Amos against Gaza, Tyre, and Edom", SVT 26 (1974), 55-63.

Scott, C.T., "Persian and Arabic Riddles: A Language-Centered Approach to Genre Definition", Publications of the Research Center in Anthropology, Folklore and Linguistics 39, Indiana University, Bloomington, 1965.

Smalley, W.A., "Recursion Patterns and the Sectioning of Amos", The Bible Translator 30 (1979), 118-127.

Smit, ds. Johan, As die Leeu brul, Bybelkor, Wellington, 1978.

Smith, George Adam, "The Book of the Twelve Prophets" (The Expositor's Bible), George H. Doran Company, New York, s.a.

- Ullmann, Stephen, "New Bearings in Stylistics", Language and Style, Blackwell's, Oxford, 1964, 99-131.
- Van Gelderen, C., Het Boek Amos, Kok, Kampen, 1933.
- Van Rensburg, M.C.J., e.a., TGG: 'n Eerste Oorsig, McGraw Hill, Johannesburg, 1974.
- Van Zyl, A.H., "The Moabites", Pretoria Oriental Series 3, E.J. Brill, Leiden, 1960.
- Vollmer, Jochen, "Geschichtliche Rückblicke und Motive in der Prophetie des Amos, Hosea und Jesaja", BZAW 119, Walter de Gruyter, Berlin, 1971.
- Von Rad, Gerhard, Old Testament Theology, vol 1, SCM Press Ltd, London, Third impression 1979.
- Vosloo, W., 'n Metode vir O.T. Eksegese, Ongepubliseerde diktaat, Universiteit van Pretoria, Pretoria, 1980.
- Watts, J.D.W., "The Origin of the Book of Amos", ExpT 66 (1954-55), 109-111.
- Weideman, A.J., "General and Typical Concepts of Textual Continuity", SA Tydskrif vir Taalkunde 2/1 (Januarie 1984) 69-84.
- Weiser, Artur, Die Profetie des Amos, Walter de Gruyter, Berlin en New York, 1977.
- Weiser, Artur, "Die Propheten Hosea, Joel, Amos, Obadja, Jona, Micha" (ATD) Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1974.
- Westermann, Claus, Basic Forms of Prophetic Speech, Philadelphia, Westminster, 1967.
- Westermann, Claus, Grundformen prophetischer Rede, 2. erweiterte Auflage, Kaiser, München, 1964.

Westermann, Claus, "The Interpretation of the Old Testament", Essays on Old Testament Hermeneutics, John Knox Press, Atlanta, 1979, 40-49.

Widdowson, H.G., Teaching Language as Communication, Oxford University Press, Oxford, 1978.

Willi-Plein, Ina, "Vorformen der Schriftexegese innerhalb des Alten Testaments", BZAW 123, Walter de Gruyter, Berlin und New York, 1971.

Wolff, Hans Walter, "Amos' geistige Heimat", Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament, 18. Band, Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn, 1964.

Wolff, Hans Walter, "Die Begründung der prophetischen Heils- und Unheilssprüche", ZAW 52 (1934), 1-22.

Wolff, Hans Walter, "Joel and Amos" (Hermeneia), Fortress Press, Philadelphia, 1977.

Wolff, Hans Walter, "The Understanding of History in the Old Testament Prophets", Essays on Old Testament Hermeneutics, ed. Claus Westermann, John Knox Press, Atlanta, 1979, 336-355.

Würthwein, E., "Der Ursprung der prophetischen Gerichtsrede", ZThK 49 (1952), 1-16.

OPSOMMING

1. Inleiding

In hierdie studie word die terrein van teksuitleg betree. 'n Verkenning van die veld toon aan dat daar 'n groot mate van verwarring bestaan en dat 'n eksperimentele tyd beleef word.

Die doel van die studie is primêr om te bepaal wat die verhouding is tussen die Israel-spreuk (Am 2:6-16) en die sewe ander volkerespreuke (Am 1:3-2:5). Daaruit voortvloeiend word gepoog om die parameters te vind waarbinne die proses van interpretasie van hierdie perikoop as geheel behoort te verloop. 'n Newedoelwit is verder om die metode wat in hierdie studie aangewend word, te evalueer.

Die metode wat aangewend word, kan as 'n komprehensiewe benaderingswyse beskou word.

2. Perikoopafbakening

Na 'n bespreking van die noodsaaklikheid van 'n maatstawwe vir perikoopafbakening word bepaal dat Am 1:3-2:16 geïdentifiseer kan word as 'n selfstandige perikoop, wat geskik behoort te wees vir gebruik as tekseenheid in hierdie studie.

3. Tekskritiek

Nadat 'n oorsig gegee is van verskeie variante lesings in manuskripte, sowel as voorstelle tot tekswysiging, word enkele probleemgedeeltes in meer besonderhede bespreek. Hierdie gedeeltes kom voor in 1:8,9,11; 2:2,7,15. 'n Enkele tekswysiging by 2:7 word aanbeveel.

4. Sinchroniese analise

Daar word aangetoon dat analises van hierdie aard nie eenvormig aangepak word nie. Ook die kriteria vir struktuurbeplanning verskil. In die eie analise word uitwendige ornamentele aspekte, grammatikaal-sintaktiese aspekte en inhoudsaspekte gebruik vir struktuurbeplanning.

Daar word aangetoon dat die Israel-spreuk (2:6-16) opmerklike ooreenkomste met sowel as opvallende verskille van die voorafgaande volkereg-spreuke toon. Die verskille is geleë in die unieke strukturelement "verswaring van skuld" (2:9-12), sowel as uitbreidings op beide die spesifieke oortredinge (2:6(c)-8) en die spesifieke strafaankondiging (2:13-16(a)). Die afleiding is dat die Israel-spreuk van besondere belang sal wees vir die interpretasie van die perikoop as geheel.

5. Gattungskritiek

Na 'n historiese oorsig oor die Gattung-studie van die profetiese literatuur, sowel as die bespreking van die vraag wat 'n Gattung is, en wat ter riglyne geld vir Gattung-studie, word Am 1:3-2:16 onder die vergrootglas geplaas. Die begrippe Jahwerede, Scheltwort, Drohwort en Gerichtswort word oorweeg. Laasgenoemde blyk die mees geskikte benaming te wees vir die Gattung ter sprake. Hierdie Gattung word "funktionsatypisch" aangewend. Die Sitz in der Literatur is die verkondiging van 'n profeet aan sy eie volk wat ongehoorsaam geword het.

6. Tradisiekritiek

Na die bepaling van riglyne vir 'n metode van tradisiekritiese ondersoek word aangedui dat die identifiseerbare tradisies juis in die Israel-spreuk (2:6-16) die mees eksplisiete vergestaltung vind. Verder het al die tradisies 'n kritiese funksie wat nie die tipiese aanwending van hierdie tradisies is nie.

7. Redaksiekritiek

Die waarde en metode van redaksiekritiek word ondersoek. Die boek Amos bevat waarskynlik ses redaksionele strata, word bevind. Die perikoop Am 1:3-2:16 bevat moontlik vier gedeeltes wat sekondêr van oorsprong kan wees, naamlik 1:9-10, 1:11-12, 2:4-5, 2:10-12. Hierdie gedeeltes word toegeskryf aan 'n Deuteronomistiese redaktor. Die redaksionele bewerkinge is hoofsaaklik aktualiserend en konkretiserend en teologies-verklarend van aard.

8. Gevolgtrekkinge

Al die voorafgaande metodefasette se resultate sluit saam tot die afleiding dat die outeur(s) van die volkerespreuke in Amos 1 en 2 op 'n behendige wyse daarin geslaag het om spesifiek die Israel-spreuk (2:6-16) in die kollig te plaas. Vernuftige verrassingstegniek is aangewend. Die Israel-spreuk blyk dus van groot belang te wees vir die verstaan van die perikoop as geheel.

Verdere gevolgtrekkinge is die volgende: Die resultate van teksuitleg is byna altyd voorlopig van aard; teksuitleg is 'n gekompliseerde saak; 'n komprehensiewe of komplementêre metode blyk sekere voordele in te hou.